

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση και τον
Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και
Ιδιωτικού Τομέα**

Executive MBA in Financial Planning

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**ΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΩΣ ΜΕΣΟ ΓΙΑ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ, ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ**

ΠΟΥΛΥΞΕΝΗ ΧΡΙΣΤΑΚΟΥ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΜΑΚΡΗΣ ΗΛΙΑΣ

Διατριβή υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Η παρούσα διατριβή αποτελεί μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Διοίκηση και τον Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα

Καλαμάτα, Μάιος 2022
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση και τον
Χρηματοοικονομικό Σχεδιασμό για στελέχη του Δημοσίου και
Ιδιωτικού Τομέα**

Executive MBA in Financial Planning

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

ΜΑΚΡΗΣ ΗΛΙΑΣ

**Καθηγητής, Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής,
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου**

ΑΓΟΡΑΚΗ ΜΑΡΙΑ ΕΛΕΝΗ

**Επίκουρος Καθηγήτρια, Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής,
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου**

ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ

**Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής,
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου**

Εγώ, η Χριστάκου Πολυξένη δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1)** Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

- 2)** Αποδέχομαι ότι το Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου , κύριο Μακρή, για τη συμβολή του στη σύνταξη της παρούσας διατριβής, από τη επιλογή του θέματος ως τη υποβολή της. Επίσης, ευχαριστώ τα υπόλοιπα μέλη της επιτροπής, τον κύριο Νικολόπουλο και την κυρία Αγοράκη, για τις εποικοδομητικές παρατηρήσεις τους. Επί πλέον, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος για τις γνώσεις που μας μεταλαμπάδευσαν.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την υπομονή τους μαζί μου σε αυτό το ταξίδι.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	IV
Περίληψη	VII
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	3
1.1.Λογιστική Επιμέτρηση.....	3
1.2 Χρηματοοικονομικές καταστάσεις	4
1.3.Γενικά Χαρακτηριστικά των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς	6
1.4.Χρήστες Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων	8
1.5 Έλεγχος Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.....	10
1.6. Προβλήματα Συστημάτων Χρηματοοικονομικών Αναφορών (Financial Reporting System)	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ ΩΣ ΜΕΣΟ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ (FINANCIAL STATEMENT FRAUD)	21
2.1.Ορισμός λογιστικής απάτης.....	21
2.2.Αιτίες – Κίνητρα για διάπραξη λογιστικής απάτης.....	24
2.3. Η φοροδιαφυγή ως κίνητρο λογιστικής απάτης.....	28
2.4 Λογιστική απάτη στην εποχή της πανδημίας	29
2.5. Προφίλ των υπεύθυνων για τη διάπραξη απατών.....	30
2.6 Τρόποι παραποίησης Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.....	31
Κεφάλαιο 3 : ANTI – FRAUD STRATEGY	33
3.1. Risk Management.....	33
3.2. Anti – Fraud Strategy.....	34
3.3. Ανίχνευση Απάτης (Fraud Detection and Red Flags)	35
3.4. Η ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ως μέσο ανίχνευσης απάτης.....	40
3.5. Προληπτική Μέθοδος Ανίχνευσης Απάτης.....	43
3.6.Πρόληψη της Απάτης (Fraud Prevention).....	45
3.7. Αντίδραση στην ανίχνευση απάτης (Responding to Fraud)	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : Η ΑΠΑΤΗ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ	52
4.1 Εισαγωγή.....	52
4.2. Ταυτότητα Έρευνας.....	52
4.3.Στοιχεία Έρευνας.....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ (CREATIVE ACCOUNTING)	62

5.1.Ορισμός Δημιουργικής Λογιστικής	62
5.2. Κίνητρα για την άσκηση της δημιουργικής λογιστικής	64
5.3.Ευκαιρίες για δημιουργική λογιστική	66
5.4.Μορφές δημιουργικής λογιστικής	67
5.4.1 Window dressing	68
5.4.2 Χρηματοδότηση εκτός ισολογισμού (off- balance financing)	69
5.5.Διαχείριση Κερδών (Earnings Management)	69
5.5.1 Ορισμός Διαχείρισης Κερδών	70
5.5.2 Τεχνικές Διαχείρισης Κερδών	71
5.5.Η ηθική πλευρά της Δημιουργικής Λογιστικής.....	75
5.7. Διαφορές μεταξύ λογιστικής απάτης και δημιουργικής λογιστικής	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ	78
6.1.Εισαγωγή.....	78
6.2. Σκάνδαλα σε Ελλάδα και στον κόσμο	78
6.3 Συμπεράσματα από τη μελέτη των περιπτώσεων	93
6.4 Τρόποι αντιμετώπισης της χειραγώγησης των οικονομικών καταστάσεων.....	94
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	97
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	101

Περίληψη

Σε ένα κόσμο που εξελίσσεται ραγδαία , το επιχειρηματικό περιβάλλον μεταβάλλεται και απειλείται από σωρεία παραγόντων. Οι οικονομικές καταστάσεις ως καθρέπτης της εικόνας των επιχειρήσεων θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν την πραγματική τους κατάσταση. Παρόλα αυτά, όπως έχει ευρέως παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια, οι χρηματοοικονομικές αναφορές χρησιμοποιούνται συχνά από τους υπεύθυνους ως μέσο για λογιστική απάτη, δημιουργική λογιστική και φοροδιαφυγή με σοβαρές συνέπειες για το δημόσιο συμφέρον.

Στην παρούσα μελέτη, ύστερα από ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, επιχειρείται να προσδιοριστούν οι ορισμοί και οι διαφορές των όρων που σχετίζονται με τις μορφές στρέβλωσης των δεδομένων των οικονομικών καταστάσεων, τα κίνητρα και οι ευκαιρίες για την διάπραξη αυτών και οι διάφορες τεχνικές εκτέλεσης τους. Αναλύονται οι τρόποι πρόληψης, ανίχνευσης και αντιμετώπισης των περιστατικών απάτης οι οποίοι πρέπει να αποτελούν μέρος ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδίου μιας επιχειρηματικής οντότητας. Τέλος, μια ανάλυση πραγματικών στατιστικών στοιχείων για την απάτη παγκοσμίως σε συνδυασμό με τη μελέτη πραγματικών περιστατικών, μας επιτρέπουν να μελετήσουμε το μέγεθος της απάτης στον πραγματικό κόσμο, τις επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία καθώς και το ρόλο των εμπλεκόμενων.

Η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων δεν αναμένεται να σταματήσει όσο θα υπάρχει το τρίπτυχο κίνητρα – ευκαιρίες – εκλογίκευση. Η πίεση για επίτευξη των προβλεπόμενων στόχων, εξασφάλιση της απαραίτητης ρευστότητας αλλά και επίτευξη προσωπικών φιλοδοξιών αποτελούν κίνητρα στρέβλωσης των οικονομικών δεδομένων. Η ελαστικότητα των εποπτικών αρχών, το εύρος εφαρμογής των λογιστικών προτύπων , η αποτυχία στην εφαρμογή της επαγγελματικής δεοντολογίας από τις ελεγκτικές εταιρίες και οι χαμηλού επιπέδου εσωτερικές διαδικασίες παρέχουν τις ευκαιρίες για εφαρμογή τεχνικών αλλοίωσης των αριθμών. Τέλος, η εκλογίκευση των πράξεων, ειδικά σε περιόδους κρίσης, γίνεται με μεγαλύτερη ευκολία οπότε οι υπεύθυνοι διαπράττουν τέτοιες ενέργειες επικαλούμενοι σωρεία αιτιολογιών. Οι νομοθετικές ρυθμίσεις σε συνδυασμό με την ισχυρή βούληση εφαρμογής τους μπορεί να περιορίσουν τα περιστατικά απάτης. Παράλληλα, οι ίδιες οι επιχειρήσεις θα πρέπει να διαμορφώσουν ένα περιβάλλον διαφάνειας και μηδενικής ανοχής έναντι τέτοιων πράξεων.

Λέξεις κλειδιά: Λογιστική απάτη, δημιουργική λογιστική, φοροδιαφυγή, πρόληψη, ανίχνευση, σκάνδαλα

ABSTRACT

In a rapidly evolving world, the business environment is changing and threatened by a host of factors. The financial statements as a mirror of the business image should reflect their real situation. However, as has been widely observed in recent years, financial statements are often used by those in charge as a means of accounting fraud, creative accounting and tax evasion with serious consequences for the public interest.

In the present study, after reviewing the literature, an attempt is made to identify the definitions and differences of the terms related to the forms of distortion of the financial statements, the incentives and opportunities for their commission and the various techniques of their execution. Analyzes the ways to prevent, detect and deal with fraud incidents which should be part of an integrated strategic plan of a business entity. Finally, an analysis of real-world fraud statistics combined with fact-finding studies allow us to study the magnitude of real-world fraud, its impact on the global economy and the role of those involved.

The falsification of financial statements is not expected to stop as long as the triptych of incentives - opportunities - rationalization exists. The motives for distortion of financial data are the pressure to achieve goals, to ensure the necessary liquidity but also to achieve personal ambitions. The flexibility of supervisory authorities, the scope of application of accounting standards, the failure of auditing firms to implement professional ethics and the inadequate level of internal procedures provide opportunities for the application of numerical alteration techniques. Finally, the rationalization of actions, especially in times of crisis, is done with greater ease so that those responsible commit such actions citing a host of reasons. Legislation combined with a strong will of enforcement can reduce fraud cases. At the same time, the companies themselves must create an environment of transparency and zero tolerance for such acts.

Keywords: Accounting fraud, creative accounting, tax evasion, prevention, detection, scandals

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1 : Εσωτερική Απάτη στις επιχειρήσεις	22
Γράφημα 2 : Το τρίγωνο της απάτης	25
Γράφημα 3 : The Risk Management Cycle	33
Γράφημα 4 : Προληπτική μέθοδος Ανίχνευσης Απάτης	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Γράφημα 5 : Έσοδα Επρον Έναντι άλλων περίπου ίδιου μεγέθους επιχειρήσεων για το 2000 ..	87

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 : Παγκόσμιο Κόστος Απάτης	53
Πίνακας 2 : Είδη Απάτης	53
Πίνακας 3 : Τρόποι Διενέργειας Απάτης	54
Πίνακας 4 : Ανίχνευση Απάτης	55
Πίνακας 5 : Τύποι επιχειρήσεων που εμφανίζουν περιστατικά απάτης	55
Πίνακας 6 : Μέγεθος Επιχείρησης και Απάτη	56
Πίνακας 7 : Τρόποι αντιμετώπισης της απάτης	56
Πίνακας 8 : Τροποποιήσεις σε Anti Fraud Controls	57
Πίνακας 9 : Τρόποι αντιμετώπισης εμπλεκόμενων σε απάτη	58
Πίνακας 10 : Νομική Αντιμετώπιση Απάτης	58
Πίνακας 11 : Περιστατικά Απάτης ανά Χώρα Δυτικής Ευρώπης	59
Πίνακας 12: Τρόποι απάτης και ανίχνευσης στη Δυτική Ευρώπη	60
Πίνακας 13 : Διαχρονική Ανάλυση της Απάτης για τα έτη 2012 -2022	61
Πίνακας 14 : Κύρια Οικονομικά Στοιχεία Folli Follie	82

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

For the love of money is the root of all evil (1 Timothy 6:10-12, Bible)

Τα συχνά περιστατικά απάτης , που κατά περιόδους έχουν απασχολήσει την Ελλάδα και το παγκόσμιο στερέωμα , έχουν κλονίσει την εμπιστοσύνη των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων στην αξιοπιστία των διοικήσεων των επιχειρήσεων, των ελεγκτικών εταιριών αλλά και των εποπτικών αρχών.

Τα κίνητρα για να εμπλακούν στο παιχνίδι των αριθμών οι υπεύθυνοι είναι πολλά και σχετίζονται πάντα με το χρήμα και τη φιλοδοξία. Η βελτίωση των οικονομικών αποτελεσμάτων, η ευκολότερη πρόσβαση στις χρηματοπιστωτικές αγορές, η φοροδιαφυγή ή απλά η λήψη των επιθυμητών bonus μπορεί να οδηγήσουν στην εφαρμογή τεχνικών ωραιοποίησης των οικονομικών καταστάσεων ή ακόμα και λογιστικής απάτης.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι αποσαφήνιση των εννοιών και η διερεύνηση των κινήτρων και των ευκαιριών για τη διάπραξη λογιστικής απάτης, εφαρμογή δημιουργικής λογιστικής ή φοροδιαφυγής. Η μελέτη των τεχνικών θα μας απασχολήσει ώστε ο αναγνώστης να εξοικειωθεί με τις πρακτικές που κατά καιρούς εφαρμόζονται από τους υπεύθυνους.

Σημαντικό μέρος της μελέτης αποτελεί και η σύνθεση ενός συνολικού σχεδίου αντιμετώπισης των περιστατικών απάτης εκ μέρους της ίδιας της επιχείρησης ώστε να είναι σε θέση να προλαμβάνει, να ανιχνεύει και να αντιμετωπίζει την διάπραξη τέτοιου είδους ενεργειών.

Τέλος, ρίχνουμε μια ματιά στον πραγματικό κόσμο μέσω της επισκόπησης μιας σημαντικής έρευνας για την απάτη και τη μελέτη πραγματικών περιστατικών που μας δίνουν χρήσιμα μαθήματα και συμπεράσματα.

Ειδικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η χρησιμότητα των οικονομικών καταστάσεων, οι βασικές αρχές που τις διέπουν, οι χρήστες τους καθώς και τα προβλήματα που εντοπίζονται στις χρηματοοικονομικές αναφορές.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύεται η έννοια της λογιστικής απάτης, τα κίνητρα και οι ευκαιρίες πραγματοποίησης της, το προφίλ των υπεύθυνων, το κίνητρο της φοροδιαφυγής καθώς και οι βασικές κατηγορίες τεχνικών λογιστικής απάτης.

Στο τρίτο κεφάλαιο, επιχειρείται να αναλυθούν τα βασικά στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνει ένα anti fraud σχέδιο μιας επιχείρησης. Τρόπους πρόληψης, ανίχνευσης και αντιμετώπισης στο πλαίσιο ενός συνόλου συντονισμένων ενεργειών.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, αναφέρονται τα βασικά στοιχεία μιας έρευνας για την απάτη παγκοσμίως ώστε ο αναγνώστης να αποκτήσει μια εικόνα για το πραγματικό μέγεθος του προβλήματος καθώς και κάποιων βασικών χαρακτηριστικών του.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, μελετούμε τις πτυχές της δημιουργικής λογιστικής μέσω της διερεύνησης των εννοιών , των αιτιών ύπαρξης, των εφαρμοζόμενων μεθόδων καθώς της ηθικής της διάστασης.

Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο, έχουμε επιλέξει να μελετήσουμε περιπτώσεις σημαντικών οικονομικών σκανδάλων προσπαθώντας να κατανοήσουμε το πλαίσιο διάπραξης τους, συνδυαστικά με τα συμπεράσματα της έρευνας του κεφαλαίου 4.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

1.1. Λογιστική Επιμέτρηση

Η λογιστική αποτελεί ένα ξεχωριστό επιστημονικό πεδίο το οποίο μελετά το πληροφοριακό σύστημα που επιμετρά, επεξεργάζεται και επικοινωνεί την χρηματοοικονομική πληροφορία που αφορά μια επιχείρηση. Ουσιαστικά, η λογιστική αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των επιχειρηματικών δράσεων και των υπεύθυνων για την λήψη αποφάσεων στους επιχειρηματικούς οργανισμούς.

Αρχικά, η λογιστική επιμετρά τις επιχειρηματικές συναλλαγές σε χρηματικούς όρους και τους καταχωρεί στα βιβλία της επιχειρηματικής οντότητας. Η επεξεργασία των καταχωρήσεων μπορεί να αποφέρει σημαντικές πληροφορίες στην επιχείρηση για την λήψη αποφάσεων. Οι πληροφορίες αυτές απεικονίζονται στις χρηματοοικονομικές αναφορές που συντάσσονται και επικοινωνούνται στους αρμόδιους λήψης αποφάσεων. Η μελέτη των συγκεκριμένων αναφορών αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για τη διοίκηση και τη μελλοντική πορεία του οργανισμού. (Needles B., Powers M., Crosson S., 2016)

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνοχή και ενιαίος τρόπος σύνταξης των χρηματοοικονομικών αναφορών σε παγκόσμιο επίπεδο τέθηκαν σε εφαρμογή κανόνες, πρότυπα και πολιτικές λογιστικών εφαρμογών. Η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Committee- I.A.S.C.) δημιουργήθηκε το 1975 με σκοπό τη δημιουργία των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Το 2000 αποφασίστηκε η δημιουργία του Σώματος Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board- I.A.S.B.) και το 2003 εκδίδεται το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης- Δ.Π.Χ.Π. 1. (IFRS - History of IFRS, 2022). Στόχος του I.A.S.B. είναι η δημιουργία προτύπων που φέρνουν διαφάνεια, υπευθυνότητα και αποτελεσματικότητα στις χρηματοπιστωτικές αγορές σε όλο τον κόσμο. Έργο του Σώματος είναι η εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος μέσω της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης, της ανάπτυξης και της μακροπρόθεσμης χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στην παγκόσμια οικονομία.

Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης προσφέρουν διαφάνεια ενισχύοντας τη διεθνή συγκρισιμότητα και ποιότητα των χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Με αυτό τον τρόπο παρέχουν τη δυνατότητα στους επενδυτές και σε άλλους συμμετέχοντες στην αγορά να λαμβάνουν τεκμηριωμένες οικονομικές αποφάσεις.

Επί πλέον, τα Δ.Π.Χ.Π. ενισχύουν την ανάληψη ευθυνών μειώνοντας το κενό πληροφόρησης που μπορεί να υπάρχει μεταξύ των παροχών κεφαλαίων και των ατόμων στα οποία έχουν εμπιστευτεί τα χρήματά τους. Τα Πρότυπα παρέχουν πληροφορίες που απαιτούνται για να λογοδοτήσει η διοίκηση. Ως πηγή συγκρίσιμων πληροφοριών παγκοσμίως, τα Πρότυπα ΔΠΧΠ είναι επίσης ζωτικής σημασίας για τις ρυθμιστικές αρχές σε όλο τον κόσμο.

Τα θεσπισμένα Πρότυπα συμβάλλουν στην οικονομική αποδοτικότητα βοηθώντας τους επενδυτές να εντοπίσουν ευκαιρίες και κινδύνους σε όλο τον κόσμο, βελτιώνοντας έτσι την κατανομή κεφαλαίων. Η χρήση μιας ενιαίας, αξιόπιστης λογιστικής γλώσσας μειώνει το κόστος κεφαλαίου και μειώνει το κόστος διεθνών αναφορών για τις επιχειρήσεις. (IFRS - About us, 2022)

Στην Ελλάδα, με το νόμο 1041/1980 καθιερώθηκε για πρώτη φορά το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (Ε.Γ.Λ.Σ.). Την 1η Ιανουαρίου 1982 βάσει του προεδρικού διατάγματος 1123/1980 υιοθετήθηκε η προαιρετική εφαρμογή του. Στη συνέχεια, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 1882/1990, όλες οι επιχειρηματικές οντότητες που ελέγχονταν υποχρεωτικά από Ορκωτό Λογιστή έπρεπε να εφαρμόζουν το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο χωρίς παρεκκλίσεις. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (Δ.Λ.Π.) εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα με τον νόμο 3229/2004, άρθρο 13 για πρώτη φορά το 2005 με την υποχρεωτική υιοθέτηση τους από τις επιχειρήσεις που ήταν εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Τέλος, με τον Ν. 4308/2014 έχουμε τη θέσπιση των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Με το νόμο αυτό, επιχειρείται να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρηματικών οντοτήτων απλούστερο και εγγύτερο σε αυτό που ορίζεται από τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.

1.2 Χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Στο Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 1 καθορίζεται ο τρόπος παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων, προκειμένου να εξασφαλίζεται η συγκρισιμότητα με προηγούμενες χρήσεις και με άλλες επιχειρήσεις, αλλά και να προκύπτει το επίπεδο ευθύνης του Διοικητικού Συμβουλίου ή άλλου διοικητικού οργάνου για την κατάρτιση και την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων. Το Πρότυπο εφαρμόζεται για την παρουσίαση όλων των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων που καταρτίζονται και παρουσιάζονται σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π., συμπεριλαμβανομένων των Τραπεζών και των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Εφαρμόζεται τόσο στις ατομικές οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης όσο και στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ενός ομίλου επιχειρήσεων.

Σκοπός των οικονομικών καταστάσεων είναι να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την οικονομική κατάσταση, την κερδοφορία και τις αλλαγές στην οικονομική κατάσταση μιας εταιρείας που βοηθούν ένα ευρύτερο φάσμα χρηστών στη λήψη οικονομικών αποφάσεων. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να περιλαμβάνουν :

1. τα περιουσιακά στοιχεία
2. τις υποχρεώσεις
3. τα ίδια κεφάλαια
4. τα έσοδα και τα έξοδα, συμπεριλαμβανομένων των κερδών και ζημιών,
5. τυχόν μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων και
6. τις ταμειακές ροές.

Η παρουσίαση αυτών των πληροφοριών τελεί υπό την αίρεση της συνέχισης της δραστηριότητας της επιχείρησης, βασιζόμενη τόσο σε χρηματοοικονομικά στοιχεία όσο και σε εκτιμήσεις της διοίκησης. Τέτοιες εκτιμήσεις μπορεί να σχετίζονται με την ύπαρξη προγραμματισμού ή ανάγκης για ρευστοποίηση περιουσιακών στοιχείων, την παράθεση θεμάτων που προκαλούν αβεβαιότητα, αλλά και κάθε αναγκαία ενέργεια σε περίπτωση που προκύπτουν ενδείξεις μη συνέχισης της δραστηριότητας. Το Διοικητικό Συμβούλιο ή το όργανο που διοικεί μια επιχείρηση είναι υπεύθυνο για την κατάρτιση και παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων αυτής. Το σύνολο των οικονομικών καταστάσεων απαρτίζεται από:

1. Τον ισολογισμό,
2. Την κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων,
3. Την κατάσταση μεταβολών των ιδίων κεφαλαίων
4. Την κατάσταση ταμειακών ροών και
5. Τις σημειώσεις που περιλαμβάνουν τους εφαρμοζόμενους λογιστικούς κανόνες και επεξηγήσεις των παρουσιαζόμενων οικονομικών μεγεθών. (Δημητράς Α. , Βρέντζου Ε., 2015)

1.3.Γενικά Χαρακτηριστικά των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

Οι βασικές αρχές που θα πρέπει να διέπουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όπως ορίζεται στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, είναι:

1. Η αυτοτέλεια των χρήσεων

Οι οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να απεικονίζουν την εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων, απαιτήσεων και υποχρεώσεων, τα έσοδα και έξοδα, τις ταμειακές εισροές και εκροές, αλλά και τις μεταβολές στα κεφάλαια για τη χρήση που δηλώνεται στις εν λόγω οικονομικές καταστάσεις και για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

2. Η συνεχιζόμενη δραστηριότητα

Μία υπόθεση που θεωρείται δεδομένη για τις οικονομικές καταστάσεις που δημοσιοποιούνται, σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Α., είναι η συνεχιζόμενη δραστηριότητα. Συνεπώς, το πλαίσιο εφαρμογής των Δ.Π.Χ.Α. θεωρεί δεδομένη την επ' αόριστον συνέχιση λειτουργίας της επιχείρησης ή εάν δεν ισχύει η συγκεκριμένη υπόθεση, θα πρέπει να υπάρχει ειδική γνωστοποίηση, οπότε και απαιτείται διαφορετικός τρόπος παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων.

3. Η κατανοητότητα

Η κατανοητότητα ορίζεται σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Α., ως η ορθή και συνεπής παρουσίαση των οικονομικών πληροφοριών, αφού τα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων έχουν κατηγοριοποιηθεί, χαρακτηριστεί και αποτιμηθεί σωστά. Σε περιπτώσεις που περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις περίπλοκα γεγονότα και στοιχεία, αυτό κρίνεται σκόπιμο, καθώς η παράλειψή τους θα είχε σημαντικές επιπτώσεις στην πλήρη κατανόησή τους από χρήστες που έχουν τις απαραίτητες επιχειρηματικές και οικονομικές γνώσεις.

4. Η συνάφεια

Προκειμένου να γίνει ορθή χρήση της διαθέσιμης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης από τους αναγνώστες τους, θα πρέπει η πληροφόρηση αυτή που παρέχεται να έχει προστιθέμενη αξία στη λήψη μιας επενδυτικής απόφασης είτε παρέχοντας εκτιμήσεις για το μέλλον είτε επιβεβαιώνοντας τις υπάρχουσες αξίες αλλά και την μεταξύ τους συσχέτιση.

5. Η αξιοπιστία

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, προκειμένου να παρέχουν οι οικονομικές καταστάσεις την απαιτούμενη χρησιμότητα στους χρήστες τους, θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από συνάφεια και αξιοπιστία, προκειμένου η πληροφόρηση που λαμβάνεται να είναι άμεσα αξιοποιήσιμη.

6. Η συγκρισιμότητα

Η χρησιμότητα της παρεχόμενης πληροφορίας για μια επιχείρηση αυξάνεται όταν η πληροφορία αυτή μπορεί εύκολα να συγκριθεί με την αντίστοιχη πληροφορία για άλλες επιχειρήσεις καθώς επίσης και με την αντίστοιχη πληροφορία σχετικά με την ίδια επιχείρηση αλλά για προηγούμενες οικονομικές χρήσεις.

7. Η έγκαιρη πληροφόρηση

Η χρησιμότητα της πληροφόρησης των οικονομικών καταστάσεων επηρεάζεται από τη χρονική στιγμή της δημοσιοποίησης της, καθώς επηρεάζει αντιστοίχως τις αποφάσεις τους.

8. Η σπουδαιότητα

Το θέμα της σπουδαιότητας έχει ιδιαίτερο ρόλο στην παρουσίαση της πληροφόρησης, καθώς στηρίζεται στη φύση και στη σχετικότητα της πληροφόρησης και της οντότητας.

9. Η πιστή απεικόνιση

Καθώς γενικά ο σκοπός των οικονομικών καταστάσεων είναι η παρουσίαση της πληροφόρησης με την σωστή απεικόνιση των απαραίτητων κονδυλίων, η πληροφόρηση αυτή θα πρέπει να είναι σχετική και αξιόπιστη, παρουσιάζοντας με σύνεση και ουδετερότητα την

ουσία πάνω από τον τύπο σε όλες τις οικονομικές καταστάσεις και σε όλους τους βαθμούς ανάλυσης.

Σύμφωνα, επίσης, με τις γενικές αρχές των Δ.Π.Χ.Α., προκειμένου να ικανοποιούνται οι ανωτέρω θεμελιώδεις παραδοχές, θα πρέπει να διασφαλίζονται και τα ακόλουθα:

1. Ακριβοδίκαιη παρουσίαση και συμμόρφωση προς τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, σύμφωνα με όσα ορίζονται και στο Δ.Λ.Π.1.
2. Ορθή επιλογή Λογιστικών Μεθόδων, σύμφωνα τις ιδιαιτερότητες της εκάστοτε επιχείρησης, αλλά και των εναλλακτικών που παρέχονται εντός του πλαισίου εφαρμογής των Δ.Π.Χ.Α.
3. Διατήρηση όσο το δυνατόν μεγαλύτερης ομοιομορφίας στην παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων και παροχή της απαραίτητης πληροφόρησης και συγκριτικών κονδυλίων σε περίπτωση που απαιτείται προσαρμογή.
4. Ξεχωριστή παρουσίαση κάθε ουσιώδους στοιχείου, εφαρμόζοντας όπως αναφέρθηκε ανωτέρω την αρχή της παρουσίασης της ουσίας πάνω από τον τύπο.
5. Διατήρηση της ολότητας της επιχείρησης στην παρουσίαση των οικονομικών της καταστάσεων, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση όπως θα προκύψει και από την ανάλυση που ακολουθεί στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.
6. Μη συμψηφισμός περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, εκτός αν αυτό επιτρέπεται από άλλο Πρότυπο, προκειμένου να παρέχεται ακριβής πληροφόρηση, χωρίς να απαιτούνται πρόσθετες πράξεις και υπολογισμοί από τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.
(Δημητράς Α. , Βρέντζου Ε., 2015)

1.4.Χρήστες Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μπορεί να ανήκουν στην επιχείρηση ή να αποτελούν ομάδες εκτός από αυτή, οι οποίες έχουν διάφορων ειδών συμφέροντα από την πορεία της.

Οι ομάδες αυτές διακρίνονται στις κάτωθι κατηγορίες :

- **Μέτοχοι – Επενδυτές**

Οι μέτοχοι μιας επιχείρησης έχουν πραγματοποιήσει επενδύσεις μικρού ή μεγάλου μεγέθους συνεπώς η οικονομική πορεία μιας επιχείρησης επηρεάζει άμεσα τα συμφέροντα τους.

- **Διοίκηση**

Το σημαντικότερο εργαλείο που έχει στη διάθεση της η διοίκηση μιας οικονομικής μονάδας είναι η χρηματοοικονομική ανάλυση των δεδομένων της. Η άμεση πρόσβαση σε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο εκτίμησης της πραγματικής θέσης της επιχείρησης και διαμόρφωσης των μελλοντικών πλάνων της.

- **Δανειστές – Τράπεζες - Προμηθευτές**

Η ομάδα αυτή έχει διευκολύνει οικονομικά την επιχείρηση η οποία είναι υποχρεωμένη να τους αποπληρώσει, ανεξάρτητα της οικονομικής κατάστασης στην οποία έχει περιέλθει . Κατά συνέπεια, οι δανειστές κάθε είδους επικεντρώνουν την προσοχή τους πραγματική αποτίμηση των περιουσιακών της στοιχείων καθώς και στη ρευστότητα της.

- **Πελάτες & Ανταγωνιστές**

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις αποτελούν εργαλείο χάραξης στρατηγικής για αυτές τις ομάδες. Οι πελάτες επιδιώκουν τη συνεργασία με τους ευνοϊκότερους ενώ οι αντίπαλες επιχειρήσεις αναπροσαρμόζουν τις πολιτικές τους ώστε να παραμένουν ανταγωνιστικές.

- **Εργαζόμενοι**

Οι υπάλληλοι των επιχειρήσεων ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για την οικονομική κατάσταση τους για δύο πρωτίστως λόγους. Την εξασφάλιση των θέσεων εργασίας και επίπεδο αμοιβών και λοιπών παροχών.

- **Ελεγκτές**

Οι εξωτερικοί και εσωτερικοί ελεγκτές επεξεργάζονται τα οικονομικά δεδομένα της εταιρείας, μέσω των διενεργούμενων ελέγχων προκειμένου να εντοπίσουν τυχόν λάθη και παρατυπίες, σκόπιμα ή ακούσια, τα οποία, εάν δεν εντοπιστούν, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ψευδώς

Θετικά στοιχεία για την οικονομική μονάδα. Επιπλέον, οι φορολογικοί ελεγκτές μπορεί να ενδιαφέρονται για την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων κατά τη διεξαγωγή φορολογικών ελέγχων για τον εντοπισμό φορολογικών παραβάσεων και απόκρυψης φορολογητέας ύλης. (Γεωργόπουλος, 2014), (Παπαγεωργίου, 2008)

1.5 Έλεγχος Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Ο έλεγχος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων πραγματοποιείται από εξωτερικό ανεξάρτητο Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή είτε από την ίδια την επιχείρηση και πιο συγκεκριμένα από το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου το οποίο διαθέτει.

- **Εξωτερικός Έλεγχος**

Κύριος στόχος του εξωτερικού ελέγχου είναι ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Αυτός ο έλεγχος πραγματοποιείται από τους ορκωτούς ελεγκτές – λογιστές. Με το πέρας του ελέγχου, ο ορκωτός ελεγκτής λογιστής θα συντάξει την έκθεσή του, η οποία θα επισυναφθεί κάτω από τον ισολογισμό και θα δημοσιοποιηθεί μαζί με τις προβλεπόμενες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Ο εξωτερικός ελεγκτής ενδιαφέρεται για τα ετήσια χρηματοοικονομικά αποτελέσματα.

Ο εξωτερικός ελεγκτής προσλαμβάνεται από τους μετόχους της εταιρείας για να ελέγξει την ορθότητα των αποτελεσμάτων της επιχείρησης.

Οι Porter, Simon και Hatherly προσδιορίζουν τρία βασικά ερωτήματα που αφορούν την αναγκαιότητα του ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων από Εξωτερικούς Ελεγκτές. Τα σημεία αυτά είναι :

α. Γιατί οι πληροφορίες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων να μην είναι αξιόπιστες;

β. Γιατί είναι τόσο σημαντικό για τους αποδέκτες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων να είναι αξιόπιστες οι πληροφορίες που οι καταστάσεις παρουσιάζουν;

γ. Γιατί οι αποδέκτες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων δεν ελέγχουν μόνοι τους τις πληροφορίες αυτές;

Οι απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα συνοψίζονται σε τέσσερα βασικά στοιχεία :

- **Σύγκρουση Συμφερόντων** : Την ευθύνη της κατάρτισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων έχουν οι Διοικήσεις των επιχειρήσεων οι οποίες είναι πιθανό να επιχειρήσουν την στρέβλωση των αποτελεσμάτων με σκοπό την αλλοίωση τους και την εξυπηρέτηση δικών τους συμφερόντων. Από την άλλη, οι μέτοχοι, οι τράπεζες, οι επενδυτές καθώς και λοιποί δανειστές επιθυμούν να έχουν πλήρη γνώση της πραγματικής κατάστασης της επιχειρηματικής οντότητας αφού διακυβεύονται τα συμφέροντα και τα περιουσιακά στοιχεία τους. Ως εκ τούτου, είναι φανερό ότι μια σύγκρουση συμφερόντων είναι πιθανή.
- **Συνέπειες Σφαλμάτων**: Οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων λαμβάνουν τις επιχειρηματικές τους αποφάσεις αναλύοντας τα δεδομένα που περιέχονται σε αυτές. Συνεπώς, είναι σαφές ότι προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα αυτών των επιχειρηματικών κινήσεων θα πρέπει τα οικονομικά στοιχεία βάσει των οποίων αυτές λαμβάνονται να είναι ορθά και αληθώς απεικονισμένα.
- **Απόσταση** : Οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων δεν έχουν την δυνατότητα να βρίσκονται μέσα στην επιχείρηση ανά πάσα στιγμή προκειμένου να εξακριβώνουν οι ίδιοι την αξιοπιστία των πληροφοριών που παρέχουν οι καταστάσεις αυτές.
- **Πολυπλοκότητα** : Είναι σαφές ότι όσο ένας επιχειρηματικός οργανισμός γιγαντώνεται, τόσο αυξάνεται και το πλήθος των συναλλαγών του. Επί πλέον, αυξάνεται η πολυπλοκότητα των σύγχρονων λογιστικών συστημάτων που διαχειρίζονται τις εργασίες. Ως αποτέλεσμα, αυξάνεται η πιθανότητα ύπαρξης λαθών και μειώνεται το γνωστικό επίπεδο των χρηστών των χρηματοοικονομικών καταστάσεων , γεγονός που δυσχεραίνει την δυνατότητα αξιολόγησης των οικονομικών στοιχείων που περιλαμβάνουν οι οικονομικές καταστάσεις.
Παρόλη, όμως, την οικονομική επιβάρυνση μιας επιχείρησης που συνεπάγεται η διεξαγωγή του εξωτερικού ελέγχου της, τα οφέλη που αποκομίζει από αυτόν είναι πολλαπλά :
  1. Εξασφάλιση της συνεχούς αναβάθμισης του λογιστικού της συστήματος.
  2. Αύξησης της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου της.
  3. Νομιμοποίηση των χρηματοοικονομικών της καταστάσεων.
  4. Η ύπαρξη πιστοποιητικού ελέγχου καταστεί εγκυρότερες και πληρέστερες τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις.

5. Βελτιώνει την πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης, μιας και οι υποψήφιοι επενδυτές επιδεικνύουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στη χρηματοοικονομική της κατάσταση.
6. Οι φορολογικοί έλεγχοι διευκολύνονται καθώς μπορεί να αντλήσουν στοιχεία από τις εκθέσεις ελέγχου των εξωτερικών ελεγκτών.
7. Τα ελεγκτικά αποτελέσματα του εξωτερικού ελέγχου ενδέχεται να ενδυναμώσουν την εμπιστοσύνη των μετόχων έναντι των οικονομικών στελεχών είτε να συμβάλλουν στην απόσυρση της με την αποκάλυψη περιστατικών κακοδιαχείρισης.

Συμπερασματικά, προκύπτει ότι ο εξωτερικός έλεγχος μπορεί να συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία μιας επιχείρησης και στη βελτίωση της εικόνας της απέναντι στους μετόχους και στο επενδυτικό κοινό. Επιπροσθέτως, οι Porter, Simon και Hatherly, επισημαίνουν πρόσθετα πλεονεκτήματα για την επιχειρηματική οντότητα από τον εξωτερικό έλεγχο. Σύμφωνα με τους ανωτέρω, ο ορκωτός ελεγκτής λογιστής αποκτά μια ολοκληρωμένη εικόνα της οικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης ενώ παράλληλα διατηρεί την ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητα έναντι της διοικητικής ομάδας της. Ως εκ τούτου, είναι δυνατό να σχηματίζει άποψη για τη λειτουργία της επιχειρηματικής οντότητας και να παρέχει συμβουλές και προτάσεις σε θέματα εσωτερικού ελέγχου, ανάπτυξης λογιστικών πληροφοριακών αλλά και φορολογικές, επενδυτικές και χρηματοοικονομικές συμβουλές. Μέσω μιας γενικότερης θεώρησης, είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ότι όταν ο εξωτερικός έλεγχος λειτουργεί ορθά σύμφωνα με τα οριζόμενα επαγγελματικά πρότυπα, μπορεί να αποφέρει πολλαπλά οφέλη στο κοινωνικό σύνολο, αφού συνδράμει στην ομαλή λειτουργία των αγορών και αξιολογεί τις πρακτικές των διοικήσεων ελέγχοντας την ακεραιότητα τους. (Ζωϊτσάς Άγγελος, 2017), (Porter B., Simon J., Hatherly D., 2014)

Ο θεσμός του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή ήλθε στην Ελλάδα το 1995, ενώ με την πλήρη προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της 8ης Οδηγίας (84/253) της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν καθοριστεί τα απαιτούμενα αυξημένα προσόντα για την άσκηση του επαγγέλματος. Το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών είναι μέλος της International Federation of Accountants (IFAC), από την ίδρυση του, και παρακολουθεί και εφαρμόζει όπου είναι δυνατό στο πλαίσιο της ισχύουσας νομοθεσίας τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα. Κατά συνέπεια, το καθορισμένο από την 8η Οδηγία πλαίσιο των επαγγελματικών προσόντων, οι κανόνες ασκήσεως του Ελεγκτικού επαγγέλματος και της επαγγελματικής δεοντολογίας και

το πλαίσιο των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων της IFAC, οριοθετούν ότι το επάγγελμα του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή ασκείται μέσα στο πλαίσιο διεθνών αρχών και κανόνων.

Οι θεμελιώδεις αρχές του ελεγκτικού επαγγέλματος, όπως προσδιορίζονται στις διακηρύξεις και τα Ελεγκτικά Πρότυπα της IFAC έχουν ως εξής:

1. Οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές πρέπει να είναι πρόσωπα με αυξημένα επαγγελματικά προσόντα. Τα αυξημένα επαγγελματικά προσόντα ορίζονται από την Οδηγία 8η 84/253 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προς την οποία προσαρμόστηκε πλήρως η Ελληνική νομοθεσία, με την έγκριση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την αποδοχή του Συμβουλίου της Επικράτειας.
2. Οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές πρέπει να απολαμβάνουν πλήρους προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας [Οδηγία 84/253, Π.Δ. 226/1992].
3. Οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές πρέπει να ασκούν το έργο τους με διαφάνεια και υπευθυνότητα, ώστε να εξασφαλίζεται η εγκυρότητα και αξιοπιστία των πορισμάτων του ελέγχου [Οδηγία 84/253, Π.Δ. 226/1992].
4. Το ελεγκτικό έργο των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών ασκείται σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα και την ισχύουσα εσωτερική και Κοινοτική νομοθεσία [Π.Δ. 226/1992]. (ΣΩΜΑ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ, 2022)

- **Εσωτερικός Έλεγχος**

Σύμφωνα με τον ορισμό του εσωτερικού ελέγχου στο Διεθνές Πλαίσιο Επαγγελματικών Πρακτικών της Ι.Ι.Α. (The Institute of Internal Auditors), ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική δραστηριότητα διασφάλισης και συμβουλευτικής που έχει σχεδιαστεί για να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Βοηθά έναν οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του φέρνοντας μια συστηματική, πειθαρχημένη προσέγγιση για την αξιολόγηση και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου, ελέγχου και διακυβέρνησης.

Εκτελούμενη από επαγγελματίες με σε βάθος κατανόηση της επιχειρηματικής κουλτούρας, των συστημάτων και των διαδικασιών, η δραστηριότητα εσωτερικού ελέγχου παρέχει διαβεβαίωση ότι οι υφιστάμενοι εσωτερικοί έλεγχοι είναι επαρκείς για τον μετριασμό των κινδύνων, οι διαδικασίες διακυβέρνησης είναι αποτελεσματικές και αποδοτικές και οι οργανωτικοί στόχοι θα επιτευχθούν. (The Institute of Internal Auditors, 2022).

Αναλυτικότερα, ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί σύμβουλο της διοικητικής ομάδας μιας επιχείρησης. Λειτουργεί συμπληρωματικά στο έργο της καθώς και στο έργο των managers. Πραγματοποιεί ελέγχους στις δράσεις της επιχειρηματικής μονάδας και βάσει των αποτελεσμάτων τους, είναι σε θέση να παρέχει αναλύσεις, εκτιμήσεις, προτάσεις, συμβουλές και πληροφορίες στη Διοίκηση. Ο εσωτερικός έλεγχος, διακρίνεται για το εύρος και το επίπεδο των υπηρεσιών του. Ελέγχει την ακρίβεια και την αξιοπιστία των πληροφοριών, τη συμμόρφωση των ελεγχόμενων με τους εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας, τις διαδικασίες, τους νόμους και τις αποφάσεις που διέπουν τη λειτουργία της επιχείρησης, τη διαχείριση των διαθεσίμων πόρων και μέσων, την κακοδιαχείριση και τη σπατάλη.

Είναι βέβαια αυτονόητο ότι για την αποτελεσματική λειτουργία του τμήματος ελέγχου δεν επαρκεί απλώς η ύπαρξη του, αλλά η επίδειξη έμπρακτης στήριξης του από τους διοικούντες. Επίσης, προκειμένου η συμβολή του Εσωτερικού Ελέγχου να είναι εποικοδομητική, είναι απαραίτητο η Διοίκηση να αξιολογεί με τη δέουσα επιμέλεια τις εκθέσεις και τις επισημάνσεις των Εσωτερικών Ελεγκτών. Είναι βέβαιο ότι οι διαπιστώσεις των εσωτερικών ελεγκτών που θα ληφθούν σοβαρά υπόψη, ακόμα και αν δεν γνωστοποιηθούν δημοσίως, μπορούν να συμβάλλουν ουσιαστικά στην αποτροπή σκανδάλων και εσωτερικών κρίσεων και στη διάσωση της μελλοντικής πορείας αυτών των επιχειρήσεων. Η ορθή λειτουργία του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου, στο σημερινό επιχειρηματικό περιβάλλον, αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επιτυχία της επιχείρησης και της Διοίκησης.

Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου δεν περιλαμβάνει μόνο τον οικονομικό έλεγχο (Financial Audit) των οικονομικών καταστάσεων. Αντίθετα, δραστηριοποιείται στον έλεγχο του συνόλου των εκφάνσεων της επιχειρηματικής λειτουργίας, είτε αυτό αφορά την επιχειρηματική κουλτούρα και φιλοσοφία είτε τις υιοθετημένες πρακτικές λειτουργίας των τμημάτων της εταιρίας χωρίς περιορισμούς στη δράση του. Για αυτό πρέπει να διακρίνεται για το σύγχρονο τρόπο σκέψης και το ευρύ διοικητικό και επιχειρηματικό πνεύμα.

Η ανυπαρξία Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου σε μια σύγχρονη επιχείρηση είναι πιθανό να οδηγήσει σε ελλιπή πληροφόρηση της Διοίκησης, ως προς την ανταγωνιστικότητα, την αποτελεσματικότητα των λειτουργιών, την εφαρμογή των αποφάσεων, περισσότερους επιχειρηματικούς κινδύνους και μειωμένη προστιθέμενη αξία των υπηρεσιών. Ως εκ τούτου, η έκθεση της επιχείρησης σε ενδεχόμενους κινδύνους αυξάνεται σημαντικά.

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις αποφάσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς 5/204, το νόμο 3016 για την Εταιρική Διακυβέρνηση, εταιρείες που είναι εισηγμένες στο Χ.Α.Α. ή που πρόκειται να εισαχθούν, είναι υποχρεωμένες να έχουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου. Επίσης, ο νόμος 3156/25.06.2003, υποχρέωσε όλες τις εταιρείες-ΔΕΚΟ που δεν είναι εισηγμένες αλλά εποπτεύονται κατά 50% από το Ελληνικό Δημόσιο ή κατέχουν μέρος των μετοχών, να έχουν Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου, σύμφωνα με τα πρότυπα του 3016 και την ερμηνευτική εγκύκλιο 4719/07.02.2005 του 3156 του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Σύμφωνα με τις Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), ως εταιρική διακυβέρνηση εννοούμε το σύστημα σχέσεων που εγκαθιδρύεται μεταξύ της διοίκησης της εταιρίας, των μετόχων, των εργαζομένων και κάθε άλλου ενδιαφερόμενου μέρους και αποσκοπεί στη δημιουργία, ανάπτυξη και βιωσιμότητα δυνατών και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων.

Ως σύνολο αρχών, η εταιρική διακυβέρνηση είναι στην πραγματικότητα ζήτημα αυτορρύθμισης: δεν περιορίζεται στην εφαρμογή των υποχρεωτικών, από τη νομοθεσία, διατάξεων, αλλά βασίζεται στην οικειοθελή αποδοχή και εφαρμογή κανόνων που νοούνται ως ειδικές πρακτικές. Βάσει των κανόνων αυτών ασκείται, παρακολουθείται και ελέγχεται η διοίκηση, επιτελούνται οι εταιρικές λειτουργίες, διαμορφώνονται οι σχέσεις με τους μετόχους και τους εξωτερικούς παράγοντες (μετόχους, προμηθευτές, πελάτες, δημόσια διοίκηση κλπ) που διασυνδέονται με την εταιρία, επιτυγχάνεται η επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί, εντοπίζονται και τίθενται υπό διαχείριση υπαρκτοί ή ενδεχόμενοι κίνδυνοι. (Ελληνικό Συμβούλιο Εταιρικής Διακυβέρνησης, 2021).

Ο εσωτερικός έλεγχος για την απρόσκοπτη λειτουργία στο έργο του θα πρέπει να αναφέρεται στο ανώτατο επίπεδο της εκτελεστικής Διοίκησης (μη εκτελεστικά μέλη) ή εναλλακτικά σε Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee). Πρόκειται για ολιγομελές οργανωτικό σχήμα, αποτελούμενο από ανώτατα μη εκτελεστικά στελέχη. Κατ' αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η εσωτερική του ανεξαρτησία που είναι και η βασική προϋπόθεση για την αντικειμενικότητα στο έργο του.

Για την επιτυχημένη εφαρμογή της Εταιρικής Διακυβέρνησης (corporate governance) και τη λειτουργία της επιχείρησης με ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό μοντέλο διοίκησης στα

πλαίσια μιας παγκοσμιοποιημένης αγοράς, η λειτουργία ενός αποτελεσματικού τμήματος εσωτερικού ελέγχου κρίνεται νευραλγικής σημασίας. (Παπαστάθης Παντελής, 2015)

1.6. Προβλήματα Συστημάτων Χρηματοοικονομικών Αναφορών (Financial Reporting System)

Οι Anandarajan, Kleinman, and Palmon (2000) ισχυρίζονται ότι υπάρχει ένα διευρυνόμενο χάσμα μεταξύ των αναγκών πληροφόρησης επενδυτών και πιστωτών και των πληροφοριών που παρέχονται στις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις. Αυτό το κενό έχει προκαλέσει υποβάθμιση της ποιότητας των χρηματοοικονομικών αναφορών και αποσύνδεση μεταξύ των πληροφοριών που παρέχονται από αυτές και τις ανάγκες πληροφόρησης των συμμετεχόντων στην κεφαλαιαγορά.

Σύμφωνα με τον Urton (2001), δεδομένου ότι η ψηφιακή οικονομία βασίζεται στη γνώση, όλοι οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων και ειδικότερα οι συμμετέχοντες στην αγορά, χρειάζονται «(1) περισσότερη αποκάλυψη μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών. (2) περισσότερες μελλοντικές πληροφορίες και (3) περισσότερες πληροφορίες σχετικά με άυλα περιουσιακά στοιχεία.».

Από τη μελέτη του υπάρχοντος συστήματος χρηματοοικονομικής αναφοράς (financial reporting system), ο Rezaee (2002) έχει εντοπίσει τα κάτωθι προβλήματα που μπορεί να παρέχουν τόσο κίνητρο όσο και ευκαιρία για απάτη στις οικονομικές καταστάσεις:

➤ Πιέσεις για τη διαχείριση των κερδών

Οι εταιρείες που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο πιέζονται να αναφέρουν κέρδη που ανταποκρίνονται στις προβλέψεις και τις προσδοκίες των αναλυτών αντί να επικεντρώνουν τις προσπάθειές τους στη συνεχή βελτίωση τόσο της ποιότητας όσο και της ποσότητας των κερδών, κυρίως επειδή

- A) η απώλεια των προσδοκιών για κέρδη μπορεί να κοστίζει σημαντικό ποσό δολαρίων στην κεφαλαιοποίηση της αγοράς και
- B) η ομάδα ανώτατης διοίκησης λαμβάνει σημαντικά μπόνους με βάση τα κέρδη και τις τιμές των μετοχών.

Η αποτελεσματικότητα και η ανταγωνιστικότητα των κεφαλαιαγορών, αντανακλώντας τις διαθέσιμες στο κοινό πληροφορίες στις τιμές των μετοχών, έχουν ενθαρρύνει τις εταιρείες να επιτύχουν αυτούς τους στόχους είτε βελτιώνοντας συνεχώς την απόδοσή τους και, επομένως, δημιουργώντας αξία για τους μετόχους είτε προσπαθώντας να κάνουν τους αριθμούς να φαίνονται πιο θετικοί και επομένως εμπλέκονται σε απάτη οικονομικών καταστάσεων. Ωστόσο, η έλλειψη αυτών των προβλέψεων κερδών ή των στόχων απόδοσης μπορεί να προκαλέσει σημαντικές μειώσεις στην κεφαλαιοποίηση της αγοράς και, κατά συνέπεια, μειωμένη αποζημίωση για την ομάδα ανώτατης διοίκησης, των οποίων τα εισοδήματα συνδέονται συνήθως με τους στόχους κερδών ή τιμών μετοχών.

➤ **Μειωμένη ποιότητα των εταιρικών κερδών**

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις υψηλής ποιότητας ξεκινούν με αξιόπιστες ενδιάμεσες οικονομικές αναφορές. Έτσι, οι εισηγμένες εταιρείες θα πρέπει να επικεντρωθούν στην ακεραιότητα, την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας ενδιάμεσης χρηματοοικονομικής αναφοράς. Η απάτη στις οικονομικές καταστάσεις ξεκινά συχνά με τις ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις λόγω της αναποτελεσματικότητας των διαδικασιών και των εσωτερικών ελέγχων που περιβάλλουν την προετοιμασία τους.

➤ **Ελλείψεις στην αναφορά ορισμένων τύπων πληροφοριών**

Οι δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις δεν παρέχουν επαρκείς πληροφορίες για τις συνέπειες έκτακτων ή ασυνήθιστων γεγονότων, μη επαναλαμβανόμενων επιβαρύνσεων ή δεν γνωστοποιούν στοιχεία ενεργητικού ή παθητικού εκτός ισολογισμού. Οι χρηματοοικονομικές ρυθμιστικές αρχές εξετάζουν νέους κανόνες σχετικά με τη λογιστική και την αναφορά χρηματοοικονομικών μέσων, παραγώγων και δραστηριοτήτων αντιστάθμισης ώστε οι γνωστοποιήσεις σχετικά με τις λογιστικές πολιτικές των εισηγμένων εταιρειών να γίνουν ακριβέστερες.

➤ **Συστήματα αναφοράς που συσκοτίζουν παρά διαφωτίζουν**

Η τρέχουσα διαδικασία χρηματοοικονομικής αναφοράς περισσότερο συσκοτίζει παρά διαφωτίζει τους ενδιαφερόμενους και οι ευρύτεροι κανόνες γνωστοποίησης δεν έχουν

υιοθετηθεί ομοιόμορφα. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η σωστή επιμέτρηση και αναγνώριση στις οικονομικές καταστάσεις της αξίας των άυλων περιουσιακών στοιχείων. Η αναδυόμενη ψηφιακή οικονομία απαιτεί ένα μοντέλο αναφοράς αξίας που μετρά σωστά τις αξίες των δαπανών κεφαλαίου, των δαπανών E&A, της αξίας της επωνυμίας, του μεριδίου αγοράς, της διατήρησης πελατών, του πνευματικού κεφαλαίου και άλλων άυλων περιουσιακών στοιχείων που δεν μετρώνται επί του παρόντος στο συμβατικό σύστημα χρηματοοικονομικής αναφοράς.

➤ **Ακατάλληλα μοντέλα αναφοράς**

Η παγκόσμια οικονομία έχει μετατραπεί από βιομηχανική οικονομία σε οικονομία της γνώσης και τώρα, με τεχνολογία που βασίζεται στο Διαδίκτυο, σε ψηφιακή οικονομία. Οι εισηγμένες εταιρείες έχουν γίνει μια από τις πιο ισχυρές δυνάμεις που διαμορφώνουν την παγκόσμια οικονομία. Η ιδιοκτησία αυτών των εταιρειών έχει αποπροσωποποιηθεί με την έννοια ότι συνήθως δεν χρηματοδοτούνται μόνο από πλούσιους επενδυτές, αλλά μάλλον από μέσους επενδυτές μέσω των αμοιβαίων κεφαλαίων και των συνταξιοδοτικών τους ταμείων. Οι Albrecht και Sack (Albrecht Steve W., Sack Robert J., 2000) σημείωσαν τρεις θεμελιώδεις παράγοντες αλλαγής στο επιχειρηματικό περιβάλλον.

Πρώτον, η τεχνολογική πρόοδος που βασίζεται στο Διαδίκτυο έχει κάνει την προετοιμασία και τη διάδοση οικονομικών πληροφοριών φθηνή. Αυτές οι τεχνολογίες έχουν ελαχιστοποιήσει πολλούς περιορισμούς στις πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένου του χρόνου και του χώρου. Η παγκοσμιοποίηση είναι μια άλλη σημαντική εξέλιξη που έχει επηρεάσει σημαντικά τις επιχειρήσεις παγκοσμίως, γεγονός που έχει δημιουργήσει ένα περιβάλλον για παγκόσμιο ανταγωνισμό. Η τρίτη θεμελιώδης αλλαγή είναι η συγκέντρωση εξουσίας στα μεγάλα αμοιβαία και συνταξιοδοτικά ταμεία με άνευ προηγουμένου εξουσία στα ανώτατα στελέχη των εταιρειών.

➤ **Κυριαρχία πληροφοριών σχετικά με το παρελθόν**

Οι εταιρείες παραδοσιακά συντάσσουν και διανέμουν οικονομικές καταστάσεις για το απερχόμενο έτος σε επενδυτές και πιστωτές οι οποίοι καλούνται να λάβουν οικονομικές αποφάσεις για το μέλλον. Το τρέχον χρησιμοποιούμενο σύστημα ιστορικών χρηματοοικονομικών αναφορών εστιάζοντας σε ιστορικές πληροφορίες και σε δεδουλευμένα

κέρδη δεν ανταποκρίνεται στο σημερινό δυναμικό παγκόσμιο επιχειρηματικό περιβάλλον. Το νέο μοντέλο χρηματοοικονομικής αναφοράς θα πρέπει να επικεντρώνεται στην παρουσίαση τρεχουσών πληροφοριών σε συνεχή βάση και όχι ιστορικών πληροφοριών σε περιοδική βάση. Έτσι, οι χρήστες των ιστορικών οικονομικών καταστάσεων αναγκάζονται να βασιστούν σε άλλες πηγές για να μάθουν για τις προοπτικές της εταιρείας. Οι τεχνολογίες που βασίζονται στο Διαδίκτυο επιτρέπουν στα πληροφοριακά συστήματα να συλλέγουν, να αναλύουν και να διαδίδουν πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο και στο διαδίκτυο.

➤ **Υπερβολική και ακατάλληλη χρήση χρηματοοικονομικών παραγώγων**

Η χρήση χρηματοοικονομικών παραγώγων έχει αυξηθεί ραγδαία τις τελευταίες δύο δεκαετίες, κυρίως λόγω των θεμελιωδών αλλαγών στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές, της προόδου στην τεχνολογία των υπολογιστών και των διακυμάνσεων των επιτοκίων και των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Τα παράγωγα έχουν χρησιμοποιηθεί για διάφορους σκοπούς, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης κινδύνων, των χρηματοοικονομικών προγραμμάτων, του φορολογικού σχεδιασμού, των κερδών, της διαχείρισης και των δραστηριοτήτων κερδοσκοπίας. Ωστόσο, η φύση των κινδύνων που σχετίζονται με τα παράγωγα και ο τρόπος με τον οποίο τα χρησιμοποιούν οι εταιρείες δεν καθίσταται πάντα κατανοητή από πολλούς χρήστες των οικονομικών καταστάσεων. Η ακατάλληλη χρήση παραγώγων μπορεί οδηγήσει στη δημιουργία παραπλανητικών και δόλιων οικονομικών καταστάσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα χρήσης παραγώγων αποτελεί η Enron Corporation.

➤ **Γενική Φιλοσοφία**

Για να βελτιωθεί η συνάφεια και η χρησιμότητα των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων, θα πρέπει να αλλάξει η υπόθεση ότι μια γενική μορφή χρηματοοικονομικής αναφοράς θα ικανοποιεί όλους τους χρήστες. Έτσι, θα πρέπει να παράγονται διαφορετικές μορφές για να ικανοποιούν τις ανάγκες μιας μεγάλης ποικιλίας χρηστών. Επειδή ο πρωταρχικός σκοπός των εταιρειών είναι να δημιουργήσουν αξία για τους μετόχους, το θέμα είναι εάν οι τρέχουσες οικονομικές εκθέσεις αντικατοπτρίζουν αυτή τη δημιουργία αξίας για τους μετόχους. Οι τεχνολογικές εξελίξεις (π.χ. το Διαδίκτυο) και η παγκοσμιοποίηση επιτρέπουν στους επενδυτές να συλλέγουν, να οργανώνουν και να χρησιμοποιούν πληροφορίες στο διαδίκτυο και σε πραγματικό χρόνο. Οι επενδυτές μπορούν να αποκτήσουν

γρήγορα χρηματοοικονομικές και μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες για να λάβουν έξυπνες και συνετές επενδυτικές αποφάσεις. Η εμφάνιση μιας οικονομίας της γνώσης της πληροφορίας υπονομεύει τη συνάφεια της ιστορικής διαδικασίας χρηματοοικονομικής αναφοράς.

➤ **Έλλειψη ορθών ελεγκτικών διαδικασιών**

Η έλλειψη αποτελεσματικότητας του ελέγχου θεωρείται ότι είναι ένας από τους θεμελιώδεις λόγους για την αδυναμία των ελεγκτών να αποτρέψουν την απάτη των οικονομικών καταστάσεων. Ο ρόλος των εξωτερικών ελεγκτών στην πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης στις οικονομικές καταστάσεις έχει εξελιχθεί τις τελευταίες τρεις δεκαετίες ως απάντηση στην ανησυχία της κοινωνίας σχετικά με περιστατικά δόλιας χρηματοοικονομικής δραστηριότητας υψηλού προφίλ από εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Ο εντοπισμός της απάτης ήταν ο πρωταρχικός στόχος του ελέγχου στις αρχές του εικοστού αιώνα. Από τα μέσα του εικοστού αιώνα, ο προσδιορισμός της δίκαιης αξίας των οικονομικών καταστάσεων έχει αποκτήσει εξέχουσα θέση ως στόχος ελέγχου. Η θέση του επαγγέλματος του λογιστή ήταν ότι μια γνώμη χωρίς επιφύλαξη δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως δήλωση ότι οι οικονομικές καταστάσεις είναι απαλλαγμένες από σφάλματα ή απάτες. Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, ιδιαίτερα οι επενδυτές και οι πιστωτές, από την άλλη πλευρά, συνήθως υποθέτουν ότι ο εντοπισμός απάτης στις οικονομικές καταστάσεις ήταν πάντα πρωταρχικός στόχος των οικονομικών ελέγχων. (Rezaee Zabihollah, 2002)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ ΩΣ ΜΕΣΟ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ (FINANCIAL STATEMENT FRAUD)

2.1.Ορισμός λογιστικής απάτης

Με την ευρύτερη έννοια, η απάτη μπορεί να περιλαμβάνει οποιοδήποτε έγκλημα για κέρδος που χρησιμοποιεί την εξαπάτηση ως τον κύριο τρόπο λειτουργίας του. Πιο συγκεκριμένα, η απάτη ορίζεται από το Black's Law Dictionary ως:

Μια εν γνώσει παραποίηση της αλήθειας ή απόκρυψη ενός υλικού γεγονότος για να παρακινηθεί κάποιος να ενεργήσει εις βάρος του/της.

Κατά συνέπεια, η απάτη περιλαμβάνει κάθε σκόπιμη ή εσκεμμένη πράξη στέρησης περιουσίας ή χρημάτων από άλλον με δόλο, εξαπάτηση ή άλλα αθέμιτα μέσα. (A.C.F.E. (Association of Certified Fraud Examiners), 2022).

Ο όρος «απάτη» περιλαμβάνει συνήθως δραστηριότητες όπως κλοπή, διαφθορά, συνωμοσία, υπεξαίρεση, ξέπλυμα χρήματος, δωροδοκία και εκβιασμό. Η απάτη ουσιαστικά αφορά τη χρήση μέσων εξαπάτησης ώστε με ανέντιμο τρόπο να επιτευχθεί προσωπικό κέρδος ή/και απώλεια για έναν άλλον.

Η απάτη μπορεί να έχει διάφορες εκφάνσεις και να προκύπτει από ποικίλες σχέσεις μεταξύ δραστών και θυμάτων.

Παραδείγματα απάτης αποτελούν:

- Εγκλήματα από άτομα σε βάρος καταναλωτών, πελατών ή άλλων επιχειρηματιών, π.χ. παραπληροφόρηση για την ποιότητα των αγαθών.
- Απάτη των εργαζομένων σε βάρος των εργοδοτών, π.χ. παραποίηση αξιώσεων για δαπάνες, κλοπές μετρητών ή περιουσιακών στοιχείων.
- Εγκλήματα από επιχειρήσεις κατά επενδυτών, καταναλωτών και εργαζόμενων, π.χ. απάτη χρηματοοικονομικών καταστάσεων.
- Εγκλήματα κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, π.χ. χρήση κλεμμένων πιστωτικών καρτών, απάτες έκδοσης επιταγών ή διεκδίκησης ανύπαρκτων ασφαλιστικών αξιώσεων.
- Εγκλήματα ιδιωτών ή επιχειρήσεων κατά των κυβερνήσεων, π.χ. απάτη επιχορηγήσεων, φοροδιαφυγή.
- Εγκλήματα επαγγελματιών εγκληματιών κατά μεγάλων οργανισμών π.χ. απάτες στεγαστικών δανείων, ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

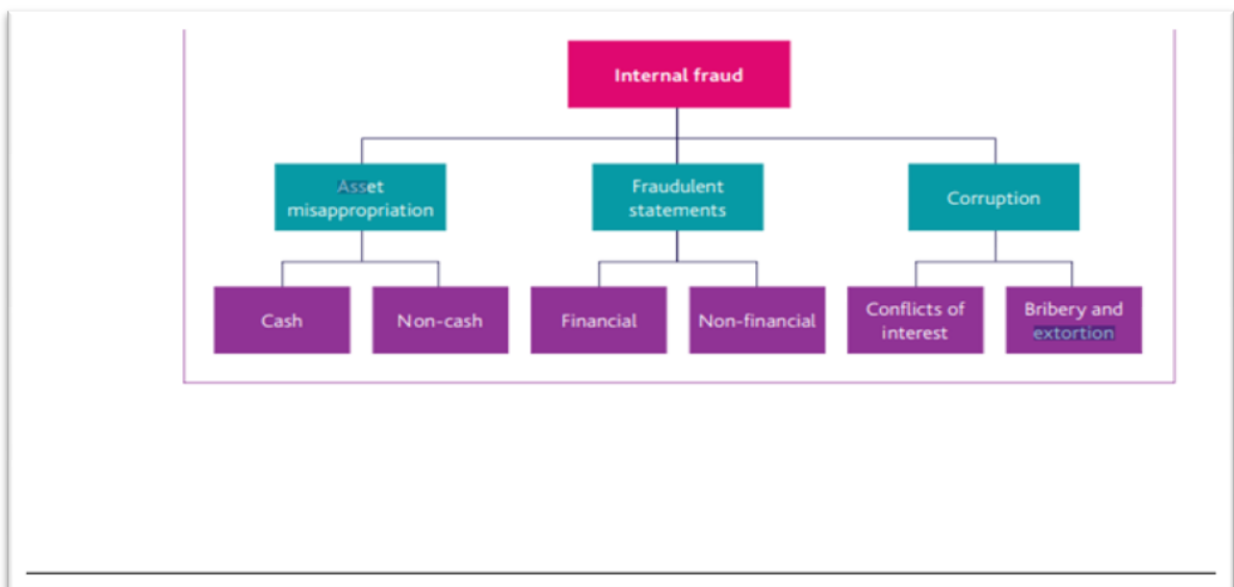
- Ηλεκτρονικό έγκλημα από άτομα που χρησιμοποιούν υπολογιστές και τεχνολογία στη διάπραξη εγκληματικών πράξεων, π.χ. phishing (ηλεκτρονικό <<ψάρεμα>>), hacking (ηλεκτρονική παρείσφρηση).

Σύμφωνα με το Association of Certified Fraud Examiners (ACFE), υπάρχουν τρεις κύριες κατηγορίες απάτης που επηρεάζουν τους επιχειρηματικούς οργανισμούς.

Η πρώτη κατηγορία αφορά την υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων, η οποία μπορεί να συνίσταται είτε σε κλοπή είτε σε κατάχρηση των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης. Παραδείγματα περιλαμβάνουν κλοπή παγίων από τις εγκαταστάσεις, αποθεμάτων ή μετρητών, παραποίηση τιμολόγησης, απάτη σε λογαριασμούς εισπρακτέους ή μισθοδοσίας.

Η δεύτερη κατηγορία είναι η απάτη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Αυτή η μορφή αφορά κατά κύριο λόγο την παραποίηση των οικονομικών αναφορών μιας επιχείρησης προκειμένου να επιτευχθούν διάφορα οφέλη.

Η τελευταία από τις τρεις κατηγορίες απάτης είναι η διαφθορά. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως η χρήση δωροδοκιών είτε λήψη είτε παροχή, ακατάλληλη χρήση απόρρητων πληροφοριών και συγκρούσεις συμφερόντων. Αυτοί οι τύποι εσωτερικής απάτης συνοψίζονται στο Διάγραμμα 1. (Chartered Institute of Management Accountants, 2009)

Γράφημα 1 : Εσωτερική Απάτη στις επιχειρήσεις

Πηγή : Fraud risk management : A guide to Good Practice, CIMA, 2009, https://www.cimaglobal.com/Documents/ImportedDocuments/cid_techguide_fraud_risk_management_feb09.pdf.pdf

Το ενδιαφέρον της παρούσας μελέτης επικεντρώνεται στη δεύτερη κατηγορία απάτης, δηλαδή στην παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Ανακρίβειες στις οικονομικές καταστάσεις μπορεί να προκύψουν είτε από τη διάπραξη απάτης είτε από ένα απλό λάθος.

Σύμφωνα με το διεθνές ελεγκτικό πρότυπο 240, ο παράγοντας διάκρισης μεταξύ απάτης και λάθους είναι εάν η υποκείμενη ενέργεια που οδηγεί σε ανακρίβεια των οικονομικών καταστάσεων είναι εσκεμμένη ή ακούσια.

Αν και η απάτη είναι μια ευρεία νομική έννοια, για τους σκοπούς των γενικά αποδεκτών ελεγκτικών προτύπων (General Accepted Auditing Standards -GAAS), ο ελεγκτής ενδιαφέρεται πρωτίστως για την απάτη που προκαλεί ουσιώδη ανακρίβεια στις οικονομικές καταστάσεις. Δύο τύποι σκόπιμων ανακριβειών σχετίζονται με τον ελεγκτή :

- A.** Ανακρίβειες που προκύπτουν από δόλια χρηματοοικονομική πληροφόρηση και
- B.** Ανακρίβειες που προκύπτουν από κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων.

Για τους σκοπούς των Γενικά Αποδεκτών Ελεγκτικών Προτύπων (GAAS), η απάτη ορίζεται ως η εσκεμμένη ενέργεια που λαμβάνει χώρα από ένα ή περισσότερα άτομα της διοίκησης, των υπαλλήλων ή τρίτων μερών , κάνοντας χρήση μεθόδων εξαπάτησης, με αποτέλεσμα τη δημιουργία και παρουσίαση ανακριβών χρηματοοικονομικών καταστάσεων. (Association of International Certified Professional Accountants (AICPA), 2021).

Αναλυτικότερα, ο πρωταρχικός παράγοντας που διακρίνει την απάτη από το λάθος είναι η απάντηση στο ερώτημα αν η ενέργεια που έχει ως αποτέλεσμα την ανακρίβεια των οικονομικών καταστάσεων είναι σκόπιμη ή ακούσια. Προκειμένου να χαρακτηριστεί ως απάτη η ανακριβής σύνταξη και παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η στοιχειοθέτηση της ύπαρξης της πρόθεσης για τη διάπραξη της απάτης.

Η δόλια χρηματοοικονομική αναφορά μπορεί να επιτευχθεί με τα ακόλουθα:

- Χειραγώγηση, παραποίηση ή τροποποίηση λογιστικών αρχείων ή δικαιολογητικών από το οποίο συντάσσονται οι οικονομικές καταστάσεις
- Παραπλανητική παρουσίαση ή σκόπιμη παράλειψη από τις οικονομικές καταστάσεις των γεγονότων, συναλλαγών ή άλλων σημαντικών πληροφοριών
- Σκόπιμη εσφαλμένη εφαρμογή των λογιστικών αρχών, όσον αφορά την ταξινόμηση, τον τρόπο παρουσίασης ή δημοσιοποίησης των οικονομικών δεδομένων.

Οι δόλιες οικονομικές αναφορές δεν χρειάζεται να είναι αποτέλεσμα μεγάλου σχεδίου ή συνωμοσίας. Μπορεί απλά να συνίσταται στο γεγονός ότι εκπρόσωποι της διοίκησης εκλογικεύουν την καταλληλότητα μιας ουσιώδους ανακρίβειας, για παράδειγμα ως επιθετική

και όχι ως αδικαιολόγητη ερμηνεία περίπλοκων λογιστικών κανόνων, ή ως προσωρινή ανακρίβεια των οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των ενδιάμεσων καταστάσεων, υποστηρίζοντας ότι θα διορθωθεί αργότερα όταν βελτιωθούν τα λειτουργικά αποτελέσματα.

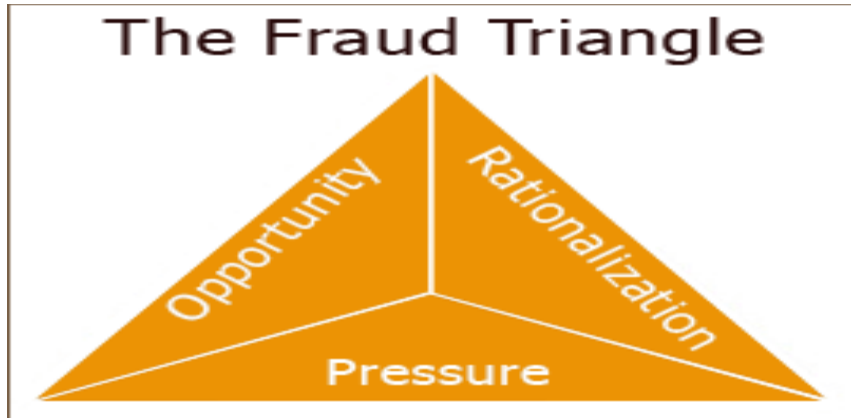
Ανακρίβειες που προκύπτουν από κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων (μερικές φορές αναφέρονται ως κλοπή ή υπεξαίρεση) έχουν αντίκτυπο στα οικονομικά στοιχεία μιας οικονομικής οντότητας με αποτέλεσμα οι οικονομικές καταστάσεις να μην παρουσιάζονται, από κάθε ουσιώδη άποψη, σύμφωνα με τις γενικές αποδεκτές λογιστικές αρχές.

Η κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορους τρόπους, συμπεριλαμβανομένης της υπεξαίρεσης εσόδων, κλοπή περιουσιακών στοιχείων ή αναγκάζοντας μια οικονομική οντότητα να πληρώσει για αγαθά ή υπηρεσίες που δεν έχουν παραληφθεί. (Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB), 2021).

Τέλος, σύμφωνα με τον Σπάθη, η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων αναφέρεται στον σκόπιμο «χειρισμό» (manipulation) στοιχείων τους, όπως υπερτίμηση στοιχείων ενεργητικού, πωλήσεων και κερδών ή υποτίμηση των υποχρεώσεων, εξόδων ή ζημιών με σκοπό να επιτευχθεί το επιθυμητό ύψος τους. Οι χειρισμοί αυτοί έχουν ως αποτέλεσμα τη σημαντική αλλοίωση της ορθής εικόνας των οικονομικών καταστάσεων. Στις Η.Π.Α. ο αντίστοιχος όρος αναφέρεται στην απάτη (fraud) που διενεργείται μέσω της σκόπιμης αλλοίωσης των οικονομικών καταστάσεων (Σπάθης Χαράλαμπος, 2002).

2.2.Αιτίες – Κίνητρα για διάπραξη λογιστικής απάτης

Το τρίγωνο της απάτης, όπως περιγράφεται στο αμερικάνικο ελεγκτικό πρότυπο SAS N° 240 "Consideration of Fraud in a Financial Statement Audit" προσδιορίζει τους τρεις παράγοντες που απαιτούνται προκειμένου να συμβεί μία απάτη. Τα τρία αυτά στοιχεία εντοπίστηκαν αρχικά από τον Sutherland και στη συνέχεια αναπτύχθηκαν από τον Cresse, ο οποίος πραγματοποιώντας συνεντεύξεις σε 200 φυλακισμένους, που είχαν καταδικαστεί για απάτη, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα τρία στοιχεία του τριγώνου είναι παρόντα σε όλες τις περιπτώσεις απάτης. Οι Albrecht et al (1982) εφάρμοσαν την θεωρία αυτή της εγκληματολογίας στην λογιστική και εντόπισαν 82 μεταβλητές που σχετίζονται με την απάτη και τις οποίες κατατάσσουν σε τρεις κατηγορίες: πιέσεις, ευκαιρίες για διάπραξη απάτης και προσωπική ακεραιότητα. (Cohen, Jeffrey R, Ding et al, 2010)

Γράφημα 2 : Το τρίγωνο της απάτης

Πηγή : *An analysis of Fraud : Causes, Prevention and Notable Cases* (Kennedy A. Kristin, 2012)

Όπως παρουσιάζεται και στο Γράφημα 2, το τρίγωνο της απάτης αποτελείται από 3 βασικά χαρακτηριστικά (McMillan J. Edward , 2006):

α) Πιέσεις / Κίνητρα (Pressure):

Η πίεση είναι ο συνηθέστερος παράγοντας για την εκκίνηση της απάτης. Οι άνθρωποι μπορεί να οδηγηθούν στη διάπραξη απατών υπό την πίεση αναρίθμητων παραγόντων. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε τις οικονομικές δυσκολίες, επιθυμία για υλικά αγαθά ή/και επιτυχία, προσωπικά προβλήματα, πάθος για τυχερά παιχνίδια, πιέσεις από το περιβάλλον εργασίας, πιέσεις από το οικογενειακό περιβάλλον, έντονος ανταγωνισμός, μείωση μεριδίων αγοράς κ.α.

β) Ευκαιρίες (Opportunity):

Ευκαιρίες για διάπραξη απάτης μπορεί κυρίως να προκύψουν από ένα ανεπαρκές σύστημα εσωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων, ένα αναποτελεσματικό σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης, υπερβολική εμπιστοσύνη στη διοικητική ομάδα, ελλιπή εποπτεία από τις αρμόδιες αρχές, έλλειψη ηθικής καθοδήγησης και ηγεσίας, κ.α.

γ) Αιτιολόγηση / Εκλογίκευση (Rationalization):

Αναλογιζόμενοι το προφίλ των ατόμων που προβαίνουν σε δόλιες ενέργειες, μπορούμε να κατά βάση να διακρίνουμε δύο κατηγορίες :

- Οι ενεργούντες έχοντας πλήρη συνείδηση της διενέργειας της απάτης και
- Αυτοί οι οποίοι δικαιολογούν τις διενεργούμενες πράξεις τους, προφασισόμενοι ότι δεν αποτελούν απάτη.

Παραδείγματα συμπεριφορών ή εκλογικεύσεων υπαλλήλων που συνδέονται με λογιστικές απάτες μπορεί να είναι τα παρακάτω (Καζαντζής Χρήστος Ι. , 2006):

Αίσθηση ότι κάποιος κακοπληρώνεται

Πεποίθηση ότι κάποιος δουλεύει υπερβολικά

Αίσθηση ότι και όλοι οι άλλοι κάνουν το ίδιο

Πεποίθηση ότι η ανώτερη ιεραρχική θέση που κατέχει κάποιος έχει τα πλεονεκτήματά της, χαμηλός αυτοσεβασμός ή ηθική

Επιθυμία για εκδίκηση

Άποψη ότι πρόκειται μόνο για ένα δάνειο το οποίο θα ξεπληρωθεί

Πεποίθηση ότι κανείς δεν θα πάθει κακό,

Αίσθηση ότι είναι για καλό σκοπό και υπόθεση ότι είναι μόνο μια προσωρινή πράξη, έως ότου βελτιωθούν οι συνθήκες.

Οι Tiscini Riccardo και Di Donato Francesca περιγράφουν το μοντέλο των 3 Cs του Rezaee , το οποίο είναι δυνατόν να συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση των αιτιών της διάπραξης απάτης.

Σύμφωνα με τον Rezaee, τρεις μεταβλητές μπορούν να εξηγήσουν την επίτευξη απάτης:

- Conditions (Συνθήκες)
- Corporate Structure (Εταιρική Δομή)
- Choice (Επιλογή)

Αυτό το μοντέλο (μοντέλο 3Cs) μπορεί να βοηθήσει να αιτιολογηθούν πειστικότερα τα κίνητρα και οι ευκαιρίες που οδηγούν σε οικονομικές απάτες.

➤ **Conditions (Συνθήκες)**

Οι οικονομικές πιέσεις, όπως η πίεση για την ικανοποίηση των εκτιμήσεων των αναλυτών για το ύψος των κερδών, η αδυναμία ανταπόκρισης σε αυτές ή η πτώση της ποιότητας και ποσότητας των κερδών αποτελούν συχνά κίνητρα για τον προσανατολισμό της διοίκησης στις χρηματοοικονομικές απάτες. Η αξιολόγηση κόστους/οφέλους είναι θεμελιώδης σε αυτή τη διαδικασία. Οι διοικητικές ομάδες θα συγκρίνουν το όφελος από πιθανή θετική επίπτωση στην τιμή της μετοχής της εταιρείας ή την εξοικονόμηση κόστους που θα συγκρατήσει πιθανή

πτωτική της πορεία με τις δυνητικές συνέπειες της απάτης για την επιχείρηση σε περίπτωση εντοπισμού, δίωξης και κύρωσης. Είναι προφανές ότι πολύ συχνά οι οικονομικές απάτες συνδέονται με συνθήκες που τις επιτρέπουν, όπως:

- αναποτελεσματικά εταιρικά συμβούλια
- ύπαρξη διοίκησης χωρίς λογοδοσία και ανεπαρκή επίβλεψη της αγοράς από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.
- έλλειψη υπεύθυνης εταιρικής διακυβέρνησης.

➤ **Corporate Structure (Εταιρική Δομή)**

Η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού μηχανισμού εταιρικής διακυβέρνησης (όπως η ύπαρξη τμήματος εσωτερικού έλεγχου και ελεγκτικών επιτροπών) θα αποθάρρυνε τους διευθυντές από τη διάπραξη απάτης εξαιτίας της μεγαλύτερης πιθανότητας ανίχνευσης. Κατά συνέπεια, η ύπαρξη των κατάλληλων εταιρικών δομών μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πρόληψη και τον εντοπισμό τυχών δόλιων ενεργειών.

➤ **Choice (Επιλογή)**

Ανεξάρτητα από τις συνθήκες και την εταιρική δομή, οι διοικούντες έχουν τα δικά τους χαρακτηριστικά ως προς την επιθετικότητα και την έλλειψη ηθικών αρχών με αποτέλεσμα η διάπραξη της απάτης να αποτελεί και θέμα προσωπικής επιλογής. Μερικοί άνθρωποι μπορεί ενδιαφέρονται να διαπράξουν απάτη χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις συνέπειες της πράξης τους, δεδομένου ότι τα κίνητρα και οι ευκαιρίες για προσωπικό κέρδος που αντιμετωπίζουν τα στελέχη είναι πολλά. (Tiscini Riccardo , Di Donato Francesca, 2006)

Σύμφωνα με τον Ρεπούση, συχνές αιτίες παραποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι (Ρεπούσης Σπυρίδων Δ., 2010):

1	Προσέλκυση επενδύσεων στην επιχείρηση
2	Αύξηση της χρηματιστηριακής τιμής της μετοχής και αύξηση της κεφαλαιοποίησης της εταιρίας
3	Επίδειξη υψηλότερων κερδών ανά μετοχή
4	Συγκάλυψη αρνητικών αποτελεσμάτων και αρνητικών ταμειακών ροών
5	Χειραγώγηση της αγοράς και των αντιδράσεων της
6	Λήψη νέων χρηματοδοτήσεων ή βελτίωση των όρων των υπαρχουσών
7	Απόκτηση υψηλότερου τιμήματος κατά την εξαγορά
8	Επίδειξη συμμόρφωσης με χρηματοοικονομικούς περιορισμούς

9 Επίτευξη στόχων και αντικειμενικών σκοπών της επιχείρησης

10 Απόδοση υψηλών bonus σε προσωπικό και διευθυντικά στελέχη

Τέλος, αναφέρουμε τα κίνητρα για την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων όπως αναφέρονται από τον Σπάθη (2002) : (α) η πίεση που ασκείται π.χ. στα στελέχη για προσδοκίες κερδών ή στόχοι στην τιμή της μετοχής, (β) η ευκαιρία που προκύπτει π.χ. από χαλαρό εσωτερικό έλεγχο και (γ) η ορθολογική εξήγηση π.χ. από τα στελέχη που οδηγούνται στην παραποίηση με ορθούς συλλογισμούς με στόχο προσωπικά οφέλη.

2.3. Η φοροδιαφυγή ως κίνητρο λογιστικής απάτης

Ένα σημαντικό κίνητρο για την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων μπορεί να αποτελέσει και η προσπάθεια για φοροδιαφυγή. Σύμφωνα με το Ευρετήριο Οικονομικών Όρων (2022)<<Φοροδιαφυγή είναι κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογουμένου, με την οποία επιδιώκει τη μείωση της φορολογικής του επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής του φόρου που του έχει βεβαιωθεί>>.

Τα κίνητρα για τα οποία οι επιχειρήσεις προβαίνουν σε φοροδιαφυγή μπορεί να διευρυνθούν με τη χρήση των όρων του τριγώνου της απάτης που αναλύσαμε στην προηγούμενη ενότητα, δηλαδή πίεση, ευκαιρίες και εκλογίκευση.

- Πίεση για μείωση του οικονομικού βάρους που προκύπτει για μια επιχείρηση με τη φορολόγηση επί των πραγματικών κερδών της. Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές καθιστούν τη φορολογική επιβάρυνση σημαντική για μια επιχείρηση, με αποτέλεσμα να ασκούνται πιέσεις από τους διοικούντες για τον περιορισμό της με κάθε δυνατό τρόπο ώστε να κατευθύνουν την ρευστότητα τους σε άλλες δραστηριότητες.
- Οι ευκαιρίες για φοροδιαφυγή συνδέονται με τη δομή του φορολογικού καθώς και του γενικότερου δημοσιονομικού συστήματος αλλά και την δεινότητα των ελεγκτικών μηχανισμών. Δηλαδή, ένα χαώδες φορολογικό σύστημα, η πληθώρα και η πολυπλοκότητα της νομοθεσίας, η γραφειοκρατία ευνοούν την δημιουργία φοροδιαφυγής. Όταν αυτή η κατάσταση του φορολογικού συστήματος συνοδεύεται και από ελεγκτικές αρχές που δεν έχουν την κατάλληλη στελέχωση, εκπαίδευση και εργαλειοθήκη, οι ευκαιρίες πολλαπλασιάζονται.
- Η εκλογίκευση της πράξης της φοροδιαφυγής περιλαμβάνει τους διάφορους λόγους που επικαλείται αυτός που προβαίνει στη διάπραξη της προκειμένου να αιτιολογήσει

την πράξη του. Η επίκληση δικαιολογιών μπορεί να περιλαμβάνει την αδικία του συστήματος, τη διαφθορά της πολιτείας και των οργάνων της, τη μη ανταποδοτικότητα των φόρων καθώς και την πληρωμή ήδη δυσανάλογων φόρων. (Lederman Leandra, 2021)

Τα ανωτέρω κίνητρα ωθούν τις επιχειρήσεις στην υιοθέτηση διαφόρων τεχνικών αλλοίωσης της φορολογικής βάσης και για αυτό θα ήταν ορθό να λαμβάνονται υπόψη κατά τη δημιουργία της φορολογικής πολιτικής.

2.4 Λογιστική απάτη στην εποχή της πανδημίας

Το ξέσπασμα της πανδημίας επέφερε, ως συνέπεια της άνευ προηγουμένου υγειονομικής κρίσης, και σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις. Πλήθος επιχειρήσεων αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα ρευστότητας, είναι αντιμέτωπες με το φάσμα της χρεοκοπίας ή έχουν ήδη διακόψει τις εργασίες τους. Η εργασιακή ζωή έχει επηρεαστεί σημαντικά με την εξ αποστάσεως εργασία να δημιουργεί νέες συνθήκες στη λειτουργία των εργαζομένων και των επιχειρήσεων.

Οι επιπτώσεις από την έλευση της πανδημίας θα συνεχίσουν να είναι υπαρκτές και μετά από τον περιορισμό της και όπως φαίνεται μία από αυτές θα είναι τα περιστατικά απάτης.

Η πίεση και τα κίνητρα για την διάπραξη απάτης έχουν αυξηθεί την εποχή της πανδημίας. Η μείωση της ρευστότητας, η αύξηση του κόστους καθώς και η μείωση των δραστηριοτήτων ορισμένων κλάδων μπορεί να αυξήσουν τη διάθεση μιας επιχείρησης να προβεί σε χειραγώγηση των οικονομικών της αποτελεσμάτων. Από την άλλη, τα κίνητρα έχουν αυξηθεί και για τους υπαλλήλους χαμηλότερων επιπέδων. Η εργασία εξ αποστάσεως, η εξοικείωση με νέα τεχνολογικά εργαλεία, οι περικοπές μισθών ή απολύσεις σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να αλλοιώσουν το χαρακτήρα των εργαζομένων με τρόπους τους οποίους δεν αναμενόταν και να τους οδηγήσουν στην διάπραξη απάτης.

Στην εποχή της υγειονομικής και οικονομικής κρίσης, είναι πιθανό να αυξηθούν και οι ευκαιρίες για δόλιες ενέργειες. Η μείωση του προσωπικού, η πρόσληψη εργαζόμενων με λιγότερη εμπειρία καθώς και η ανάληψη πολλαπλών ή νέων καθηκόντων από τους υπάρχοντες υπαλλήλους μπορεί να δώσει την ευκαιρία στο ήδη πιεσμένο προσωπικό. Επιπλέον, στα πλαίσια εξοικονόμησης ρευστότητας μπορεί να περικοπούν οι δαπάνες για κάποιες εσωτερικές διαδικασίες με αποτέλεσμα να αυξηθούν τα περιθώρια διενέργειας

απάτης. Παράλληλα, ευκαιρία για χειραγώγηση των αποτελεσμάτων μπορεί να αποτελέσουν τα δημόσια προγράμματα χρηματοδότησης καθώς και η ελαστικότητα ή αποδιοργάνωση των κρατικών αρχών.

Η εκλογίκευση τυχόν παραβατικής συμπεριφοράς λαμβάνει χώρα με μεγαλύτερη ευκολία σε περιόδους κρίσεις. Η εξασφάλιση της οικογένειας μπορεί να αποτελέσει αιτιολογία για τους υπαλλήλους χαμηλότερων επιπέδων, ειδικά υπό το πρίσμα της μελλοντικής αβεβαιότητας. Σε εταιρικό επίπεδο η συνέχιση λειτουργίας της επιχείρησης και η διασφάλιση των θέσεων εργασίας μπορεί να αποτελέσουν πειστικές δικαιολογίες.

Συμπερασματικά, μια κρίση όπως αυτή που επέφερε ο Covid -19, επιφέρει πολλά κίνητρα, ευκαιρίες καθώς και επιχειρήματα για τη χειραγώγηση των αποτελεσμάτων και τη διάπραξη απάτης, τα οποία αναμένεται να μας απασχολήσουν τα χρόνια που έρχονται. (Arman D., Mayes C., 2021)

2.5. Προφίλ των υπεύθυνων για τη διάπραξη απάτων

Οι άνθρωποι οι οποίοι προβαίνουν σε απάτες εμπίπτουν συνήθως σε μία από κάτωθι τρεις κατηγορίες:

1 . Άνθρωποι που διαπράττουν προσχεδιασμένες απάτες(Pre – planned Fraudsters) . Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν αυτοί που από την αρχή έχουν σχεδιάσει τη διενέργεια της απάτης. Τέτοιοι μπορεί να είναι βραχυπρόθεσμοι παίκτες, όπως πολλοί που χρησιμοποιούν κλεμμένες πιστωτικές κάρτες ή ψευδείς αριθμούς κοινωνικής ασφάλισης ή μπορεί να έχουν μακροπρόθεσμα πλάνα , όπως είναι αυτοί που προβαίνουν σε ενέργειες πτώχευσης και που εκτελούν πολύπλοκα σχήματα ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

2. Οι Ενδιάμεσοι (Intermediate Fraudsters) , οι οποίοι εκκινούν με ειλικρινείς προθέσεις αλλά στρέφονται στην απάτη όταν οι συνθήκες της ζωής τους επιδεινώνονται. Για παράδειγμα, όταν μια αναμενόμενη προαγωγή δεν έρχεται ή μέλη της οικογένειας τους χρειάζονται οικονομική φροντίδα.

3. Ολισθηροί απατεώνες (Slippery–Slope Fraudsters), οι οποίοι συνεχίζουν την εμπορική τους δραστηριότητα ακόμα και όταν, αντικειμενικά, δεν βρίσκονται σε θέση να πληρώσουν τα χρέη τους. Αυτό μπορεί να ισχύει για εμπόρους ή μεγάλους επιχειρηματίες.

Διάφορες έρευνες οι οποίες έχουν διεξαχθεί τα τελευταία χρόνια, αποδίδουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά στους διαπράττοντες απάτες :

- Οι δράστες είναι συνήθως λευκοί με πανεπιστημιακή εκπαίδευση
- Οι περισσότεροι απατεώνες είναι ηλικίας μεταξύ 36 και 55 ετών
- Η πλειοψηφία των απατών διαπράττονται από άνδρες
- Οι μέσες απώλειες που προκαλούνται από τους άνδρες είναι διπλάσιες από αυτές αυτά που προκαλούνται από γυναίκες
- Υψηλό ποσοστό απατών διαπράττονται από ανώτερους στη διοίκηση (συμπεριλαμβανομένων των ιδιοκτητών και των στελεχών)
- Οι απώλειες που προκαλούνται από τους διευθυντές είναι υπερδιπλάσιες από αυτές που προκαλούν οι εργαζόμενοι
- Οι μέσες ζημιές που προκαλούνται από ιδιοκτήτες και στελέχη είναι σχεδόν 12 φορές μεγαλύτερες από εκείνες των εργαζομένων
- Οι μακροχρόνιοι υπάλληλοι τείνουν να διαπράττουν απάτες σε μεγαλύτερο ποσοστό
- Οι διενεργούντες απάτες εργάζονται συνήθως στον οικονομικό τομέα, στο τμήμα πωλήσεων , ή κατέχουν τη θέση του Διευθύνοντα Σύμβουλου. (Chartered Institute of Management Accountants, 2009)

2.6 Τρόποι παραποίησης Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Οι τρόποι παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων είναι άπειροι και ισοδυναμούν με τον αριθμό των σκέψεων του ανθρώπινου μυαλού.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Dooley (2002) << Όταν μιλάμε για λογιστική απάτη, η φαντασία των ανθρώπων έχει τη δυνατότητα να εντοπίσει άπειρους τρόπους λογιστικών παραποιήσεων για την εξαπάτηση των επενδυτών >> .

Σε μια προσπάθεια καταγραφής των μεθόδων διαστρέβλωσης των οικονομικών μεγεθών, ο Schilit εντόπισε ότι αυτές οι τεχνικές εντάσσονται σε επτά υποκατηγορίες (Schilit H., 2002):

Οι επτά τεχνικές παραποίησης των κερδών που εντόπισε είναι:

1. Καταγραφή εσόδων νωρίτερα από την πραγματοποίησή τους
2. Καταγραφή ανύπαρκτων εσόδων
3. Διόγκωση εσόδων με τη χρήση έκτακτων ή μη λειτουργικών δραστηριοτήτων
4. Καταχώρηση τρεχόντων δαπανών σε μεταγενέστερο χρόνο
5. Υιοθέτηση τεχνικών απόκρυψης δαπανών ή ζημιών
6. Αναγνώριση τρεχόντων εσόδων σε επόμενες περιόδους
7. Αναγνώριση μελλοντικών εξόδων νωρίτερα

Η Riley σε μια παρουσίαση της για τη χρηματοοικονομική απάτη στο πανεπιστήμιο Berkeley της Καλιφόρνια ανέφερε τους κάτωθι τρόπους λογιστικών παραποιήσεων :

1. Απόκρυψη δαπανών μέσω της λανθασμένης απεικόνισης των υποχρεώσεων και των εξόδων.
2. Καταχώρηση ανύπαρκτων πωλήσεων ή διόγκωση των υπαρχουσών
3. Λανθασμένη αποτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού με αποτέλεσμα την κατά το δοκούν αύξηση ή μείωση της αξίας τους.
4. Απόκρυψη σημαντικών πληροφοριών από το επενδυτικό κοινό κατά τη δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων. (Riley Wanda Lynn, 2014)

Άλλες τεχνικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων που συμβάλλουν και στη φοροδιαφυγή είναι η λήψη και καταχώρηση εικονικών τιμολογίων δαπανών, η δημιουργία ανύπαρκτων εξόδων, η καταγραφή πραγματοποίησης ανύπαρκτων ενδοκοινοτικών συναλλαγών, η απάτη τύπου Καρουσέλ, δηλαδή η μετακύλιση του Φ.Π.Α. από τη μία επιχείρηση στην άλλη μέσω αντίστοιχων πωλήσεων, ο τρόπος καταγραφής των ενδοομιλικών συναλλαγών καθώς και η δημιουργία εικονικών επιχειρήσεων. (διαΝΕΟσις, 2016)

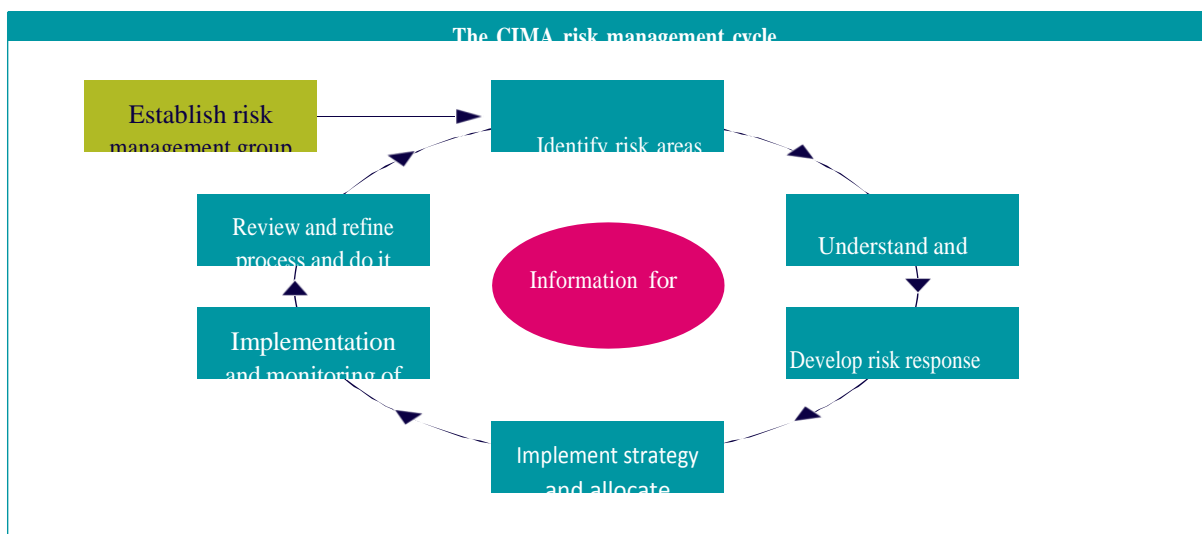
Κεφάλαιο 3 : ANTI – FRAUD STRATEGY

3.1. Risk Management

Το Risk Management ορίζεται ως η διαδικασία κατανόησης και διαχείρισης των κινδύνων στους οποίους αναπόφευκτα είναι εκτεθειμένος ένας οργανισμός στην προσπάθεια του να επιτύχει τους στόχους του (Chartered Institute of Management Accountants, 2005)

Για έναν οργανισμό, οι κίνδυνοι είναι πιθανά γεγονότα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την επίτευξη των στόχων του. Η διαχείριση κινδύνου αφορά την κατανόηση της φύσης τέτοιων γεγονότων και, όπου αντιπροσωπεύουν απειλές, τη λήψη θετικών σχεδίων για τον μετριασμό τους. Η απάτη είναι ένας σημαντικός κίνδυνος που απειλεί την επιχείρηση, όχι μόνο από την άποψη της οικονομικής υγείας αλλά και της εικόνας και της φήμης της.

Το Risk Management Cycle (Κύκλος Διαχείρισης Κινδύνων) είναι μια διαδραστική διαδικασία εντοπισμού κινδύνων, αξιολόγησης του αντίκτυπου τους και ιεράρχησης ενεργειών για τον έλεγχο και τη μείωση των κινδύνων. (Chartered Institute of Management Accountants, 2009)

Γράφημα 3 : The Risk Management Cycle

Πηγή : Fraud Risk Management : A guide to good practice, CIMA , 2009

https://www.cimaglobal.com/Documents/ImportedDocuments/cid_techguide_fraud_risk_management_feb09.pdf.pdf

Οι ενέργειες που πρέπει να πραγματοποιηθούν, όπως απεικονίζονται και στο γράφημα 3, είναι:

- 1 . Δημιουργία μιας ομάδας διαχείρισης κινδύνου και ορισμός των στόχων της
- 2 . Προσδιορισμός των περιοχών κινδύνου
- 3 Κατανόηση και αξιολόγηση της κλίμακας κινδύνου.
4. Ανάπτυξη μιας στρατηγικής αντιμετώπισης κινδύνου.
5. Εφαρμογή της στρατηγικής και κατανομή ευθυνών.
6. Εφαρμογή και παρακολούθηση των προτεινόμενων ελέγχων.
- 7 . Έλεγχος , βελτίωση και επανάληψη της διαδικασίας.

Η διαχείριση κινδύνων είναι ένα σημαντικό στοιχείο της εταιρικής διακυβέρνησης και κάθε οργανισμός πρέπει να επανεξετάσει την κατάσταση κινδύνου στην οποία πιθανώς βρίσκεται και να αναπτύξει την προσέγγισή του όπως περιγράφεται στον Κύκλο Διαχείρισης Κινδύνων.

Η διαχείριση του κινδύνου απάτης είναι κατ' αρχήν η ίδια με τη διαχείριση οποιουδήποτε άλλου επιχειρηματικού κινδύνου.

Οι κίνδυνοι θα πρέπει στη συνέχεια να μειωθούν με την ανάπτυξη και την εφαρμογή μιας στρατηγικής κατά της απάτης σε ολόκληρο τον οργανισμό. Αυτό προσεγγίζεται καλύτερα συστηματικά, τόσο σε οργανωτικό επίπεδο, για παράδειγμα με τη χρήση πολιτικών δεοντολογίας και πολιτικών κατά της απάτης, όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο, μέσω της εισαγωγής ελέγχων και διαδικασιών. (Chartered Institute of Management Accountants, 2009)

3.2. Anti – Fraud Strategy

Στην πραγματικότητα, μια αποτελεσματική στρατηγική κατά της απάτης έχει τέσσερα κύρια στοιχεία:

- πρόληψη
- ανίχνευση
- αποτροπή
- αντιμετώπιση

Τα διάφορα στοιχεία μιας αποτελεσματικής στρατηγικής για την καταπολέμηση της απάτης είναι όλα στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους και το καθένα παίζει σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της απάτης.

Η ανίχνευση απάτης λειτουργεί αποτρεπτικά, στέλνοντας ένα μήνυμα σε πιθανούς απατεώνες ότι ο οργανισμός καταπολεμά ενεργά την απάτη και ότι οι υπάρχουσες διαδικασίες είναι

ικανές να εντοπίσουν τυχόν παράνομες δραστηριότητες που έχουν λάβει χώρα. Η πιθανότητα σύλληψης θα πείσει συχνά έναν πιθανό δράστη να μην διαπράξει απάτη.

Θα πρέπει επίσης να υπάρχουν συμπληρωματικοί έλεγχοι ανίχνευσης για την αντιμετώπιση του γεγονότος ότι οι έλεγχοι πρόληψης ενδέχεται να είναι ανεπαρκείς σε ορισμένες περιπτώσεις.

Είναι επίσης σημαντική η συνεπής και ολοκληρωμένη απάντηση σε ύποπτα και εντοπισμένα περιστατικά απάτης. Αυτό στέλνει ένα μήνυμα ότι η απάτη λαμβάνεται σοβαρά υπόψη και ότι θα ληφθούν μέτρα κατά των δραστών. Κάθε περίπτωση που εντοπίζεται και διερευνάται θα πρέπει να λειτουργεί ως αποτρεπτικό μέσο και, ως εκ τούτου, να αποτελεί μια μορφή πρόληψης της απάτης. (Chartered Institute of Management Accountants, 2009)

Τα διάφορα στοιχεία μιας αποτελεσματικής στρατηγικής κατά της απάτης αναλύονται στη συνέχεια.

3.3. Ανίχνευση Απάτης (Fraud Detection and Red Flags)

Πριν την ανίχνευση ενός περιστατικού απάτης, έχει επισημανθεί ότι ορισμένα προειδοποιητικά συμπτώματα ή γεγονότα μπορούν να παρατηρηθούν από τους ενδιαφερόμενους, που στη βιβλιογραφία συνηθίζεται να ονομάζονται red flags (κόκκινες σημαίες).

Οι κόκκινες σημαίες είναι σημαντικές τεχνικές για την έγκαιρη ανίχνευση απάτης. Ωστόσο, οι ελεγκτές δεν τις χρησιμοποιούν συχνά (Yucel E., 2013). Οι επενδυτές, οι πιστωτές και οι άλλοι μέτοχοι βασίζονται στις διαθέσιμες στο κοινό πληροφορίες μιας εταιρείας, χρησιμοποιώντας έτσι δείκτες απάτης (κόκκινες σημαίες) για να προβλέψουν τον κίνδυνο απάτης και να λάβουν τεκμηριωμένες οικονομικές αποφάσεις (Mangala D, Kumari P., 2015).

Για τον εντοπισμό μιας απάτης, διευθυντές, ελεγκτές, εργαζόμενοι και οι εξεταστές πρέπει να αναγνωρίσουν αυτούς τους δείκτες απάτης ή συμπτώματα και να διερευνήσουν εάν τα συμπτώματα προήλθαν από πραγματική απάτη ή προκλήθηκαν από άλλους παράγοντες. Δυστυχώς πολλά συμπτώματα της απάτης περνούν απαρατήρητα, αλλά ακόμη και συμπτώματα που αναγνωρίζονται, συχνά δεν αντιμετωπίζονται σθεναρά. Πολλές απάτες θα μπορούσαν να ανιχνευθούν νωρίτερα εάν είχαν διερευνηθεί τα συμπτώματα απάτης. Τα συμπτώματα της απάτης μπορούν να χωριστούν σε έξι ομάδες:

- (1) λογιστικές ανωμαλίες,
- (2) αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου,
- (3) αναλυτικά συμπτώματα απάτης

- (4) υπερβολικός τρόπος ζωής,
- (5) ασυνήθιστη συμπεριφορά και
- (6) πληροφορίες και καταγγελίες.

Λογιστικές ανωμαλίες

Οι λογιστικές ανωμαλίες προκύπτουν από ασυνήθιστες διαδικασίες ή διαδικασίες στο λογιστικό σύστημα. Τα κοινά συμπτώματα απάτης λογιστικής ανωμαλίας περιλαμβάνουν προβλήματα με παραστατικά εγγραφών, παραποιημένες εγγραφές ημερολογίου και ανακρίβειες στα λογιστικά βιβλία.

Παρατυπίες σε παραστατικά εγγραφών μπορεί να περιλαμβάνουν :

- Έγγραφα που λείπουν
- Παλαιότερα στοιχεία σε τραπεζικές συμφωνίες
- Υπερβολικές ακυρώσεις ή πιστώσεις
- Κοινά ονόματα ή διευθύνσεις δικαιούχων πληρωμής ή πελατών
- Αύξηση ληξιπρόθεσμων λογαριασμών
- Αύξηση στοιχείων συμφωνίας λογαριασμών
- Αλλαγές σε έγγραφα
- Διπλότυπες πληρωμές
- Δεύτερες οπισθογραφήσεις σε επιταγές
- Αλληλουχία εγγράφων χωρίς νόημα
- Αμφισβητούμενο γραφικό χαρακτήρα σε χειρόγραφα έγγραφα
- Φωτοτυπημένα παραστατικά

Σημεία προσοχής για παραποιημένες εγγραφές ημερολογίου μπορεί να είναι :

- Εγγραφές ημερολογίου χωρίς κατάλληλη τεκμηρίωση
- Ανεξήγητες προσαρμογές σε απαιτήσεις, υποχρεώσεις, έσοδα ή έξοδα
- Εγγραφές ημερολογίου που δεν ισοζυγίζουν
- Εγγραφές ημερολογίου από άτομα που συνήθως δεν προβαίνουν σε τέτοιες εγγραφές
- Εγγραφές ημερολογίου που γίνονται κοντά στο τέλος μιας λογιστικής περιόδου

Δύο συνηθισμένα συμπτώματα απάτης που σχετίζονται με τα λογιστικά βιβλία είναι τα εξής:

1. Καθολικό που δεν ισοζυγίζει, δηλαδή το σύνολο όλων των χρεωστικών υπολοίπων δεν ισούται με το σύνολο όλων των πιστωτικών υπολοίπων.
2. Οι πρωτοβάθμιοι λογαριασμοί γενικής λογιστικής δεν συμφωνούν με το άθροισμα όλων των λογαριασμών τελευταίας ανάλυσης .

Αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο εσωτερικός έλεγχος απουσιάζει ή παρακάμπτεται, ο κίνδυνος απάτης είναι μεγάλος.

Αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου που αποτελούν ανησυχητικές ενδείξεις απάτης είναι :

- Έλλειψη διαχωρισμού καθηκόντων
- Έλλειψη φυσικών διασφαλίσεων
- Έλλειψη ανεξάρτητων ελέγχων
- Έλλειψη κατάλληλης εξουσιοδότησης
- Έλλειψη κατάλληλων εγγράφων και αρχείων
- Παράκαμψη υφιστάμενων ελέγχων
- Ανεπαρκές λογιστικό σύστημα

Αναλυτικά συμπτώματα απάτης

Τα αναλυτικά συμπτώματα απάτης είναι διαδικασίες ή σχέσεις που είναι ασυνήθιστες ή μη ρεαλιστικές ώστε να είναι πιστευτές. Περιλαμβάνουν συναλλαγές ή γεγονότα που συμβαίνουν σε περιέργους χρόνους ή μέρη, που εκτελούνται από ή εμπλέκονται άτομα που κανονικά δεν θα συμμετείχαν ή που περιλαμβάνει περίεργες διαδικασίες, πολιτικές ή πρακτικές. Επίσης περιλαμβάνουν συναλλαγές και ποσά που είναι πολύ μεγάλα ή πολύ μικρά, που εκτελούνται ή συμβαίνουν πολύ συχνά ή πάρα πολύ σπάνια, που είναι πολύ υψηλά ή πολύ χαμηλά, ή που έχουν ως αποτέλεσμα επίσης πολύ ή πολύ λίγο από κάτι. Βασικά, τα αναλυτικά συμπτώματα αντιπροσωπεύουν οτιδήποτε ασυνήθιστο ή απροσδόκητο. Συνήθη παραδείγματα αναλυτικών συμπτωμάτων περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Ανεξήγητες ελλείψεις ή προσαρμογές αποθεμάτων
- Αποκλίσεις από τις προδιαγραφές
- Αυξημένο σκραπ
- Υπερβολικές αγορές
- Πάρα πολλά χρεωστικά ή πιστωτικά σημειώματα
- Σημαντικές αυξήσεις ή μειώσεις σε λογαριασμούς λογιστικής
- Ανωμαλίες πάγιων στοιχείων ή αποθεμάτων
- Ελλείψεις ή συσσώρευση μετρητών
- Υπερβολικά καθυστερημένες χρεώσεις
- Αδικοιόγητα έξοδα ή επιστροφές
- Υπερβολική εναλλαγή στελεχών

- Περίεργες σχέσεις οικονομικών καταστάσεων, όπως:

Αύξηση εσόδων με μειωμένο απόθεμα

Αυξημένα έσοδα με μειωμένες απαιτήσεις

Αυξημένα έσοδα με μειωμένες ταμειακές ροές

Αυξημένο απόθεμα με μειωμένες υποχρεώσεις

Αυξημένος όγκος πωλήσεων με αυξημένο κόστος ανά μονάδα

Αυξημένος όγκος πωλήσεων με μειωμένο σκραπ

Αύξηση αποθεμάτων με μειωμένα έξοδα αποθήκευσης

Οι συσχετισμοί μεταξύ των αριθμών των οικονομικών καταστάσεων είναι επίσης προβλέψιμοι. Σε άτομα που καταλαβαίνουν πραγματικά τη λογιστική, οι οικονομικές καταστάσεις λένε μια ιστορία. Τα στοιχεία της ιστορίας πρέπει να είναι εσωτερικά συνεπή. Πολλές μεγάλες απάτες οικονομικών καταστάσεων θα μπορούσαν να έχουν ανακαλυφθεί πολύ νωρίτερα εάν οι συντάκτες των οικονομικών καταστάσεων, οι ελεγκτές, οι αναλυτές και άλλοι το είχαν καταλάβει.

Υπερβολικός τρόπος ζωής

Οι περισσότεροι άνθρωποι που διαπράττουν απάτη είναι υπό οικονομική πίεση. Κάποιες φορές η πίεση είναι πραγματική ενώ κάποιες άλλες απλά αντιπροσωπεύει την απληστία. Οι δράστες μόλις ικανοποιήσουν τις οικονομικές τους ανάγκες, συνήθως συνεχίζουν να κλέβουν, χρησιμοποιώντας τα υπεξαιρεμένα κεφάλαια για να βελτιώσουν τον τρόπο ζωής τους, υιοθετώντας έναν ακριβό τρόπο ζωής. Λίγοι δράστες αποταμιεύουν. Καθώς γίνονται όλο και πιο σίγουροι για τα σχέδια απάτης τους, κλέβουν και ξοδεύουν μεγαλύτερα ποσά. Σύντομα ζουν με ένα τρόπο πολύ πέρα από αυτό που μπορούν να αντέξουν οικονομικά. Για αυτό και οι αλλαγές στον τρόπο ζωής είναι συχνά το πιο εύκολο από όλα τα συμπτώματα να ανιχνευθεί από τα μέλη μιας επιχείρησης.

Ασυνήθιστες συμπεριφορές

Έρευνες στην ψυχολογία αποκαλύπτουν ότι όταν ένα άτομο διαπράττει ένα έγκλημα ειδικά για πρώτη φορά, αυτός ή αυτή καταποντίζεται από συναισθήματα φόβου και ενοχής. Αυτά τα συναισθήματα εκφράζονται ως άγχος. Καμία συγκεκριμένη συμπεριφορά δεν σηματοδοτεί απάτη. Οι αλλαγές όμως στη συμπεριφορά αποτελούν σήματα απάτης. Άνθρωποι που είναι συνήθως καλοί μπορεί να γίνουν επιθετικοί. Άνθρωποι που είναι συνήθως αμυντικοί μπορεί ξαφνικά να γίνουν ευχάριστοι.

Πληροφορίες και καταγγελίες (Tips and Complaints / Whistle – Blowing)

Οι ελεγκτές συχνά επικρίνονται επειδή δεν εντοπίζουν περισσότερες απάτες. Ωστόσο, λόγω της φύσης της απάτης, οι ελεγκτές είναι συχνά στο χειρότερη θέση για την ανίχνευση της. Αντί αυτού, συνάδελφοι, διευθυντές και άλλοι υπάλληλοι είναι συνήθως σε πλεονεκτικότερη θέση για τον εντοπισμό μιας απάτης αλλά και λιγότερο εκπαιδευμένοι πάνω σε αυτό το ζήτημα. Έτσι, πολλές απάτες εντοπίζονται όταν κάποιος από αυτούς παρέχει μια πληροφορία ή κάνει μια καταγγελία ότι κάτι είναι λάθος.

Το Whistle-blowing ή η παροχή πληροφοριών / καταγγελιών ορίζεται από τους Near και Miceli (Near J, Miceli M., 1988) ως «. . . αποκάλυψη από μέλη του οργανισμού (πρώην και νυν) παράνομων, ανήθικων ή παράτυπων πρακτικών υπό τον έλεγχο των εργοδοτών τους, σε άτομα ή οργανισμούς που μπορεί να επηρεάσουν τη δράση τους.». Σύμφωνα με αυτόν τον ορισμό, η καταγγελία μπορεί να προέρχεται από μέρη εντός του οργανισμού (internal parties) ή μέρη εκτός του οργανισμού (external parties). Η αναφορά ευαίσθητων ζητημάτων, συμπεριλαμβανομένης της απάτης, σε μέλη εντός του οργανισμού εκτός της κανονικής αλυσίδας διοίκησης θεωρείται ως καταγγελία εκ των έσω. Η αναφορά αυτών των θεμάτων σε άτομα εκτός του οργανισμού θεωρείται εξωτερική καταγγελία.

Οι καταγγελίες και οι πληροφορίες κατηγοριοποιούνται ως συμπτώματα απάτης παρά πραγματικές αποδείξεις απάτης γιατί πολλές από αυτές αποδεικνύονται αδικαιολόγητες. Είναι δύσκολο να γνωρίζει κανείς τι παρακινεί ένα άτομο να παρέχει πληροφορίες. Κάθε φορά που λαμβάνονται πληροφορίες ή καταγγελίες, πρέπει να αντιμετωπίζονται με προσοχή και να θεωρούνται μόνο ως ενδείξεις απάτης.

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι διστάζουν να καταγγείλουν ή να γνωστοποιήσουν στοιχεία για τη διάπραξη μιας απάτης. Τέτοιοι είναι :

1. Συνήθως είναι αδύνατο να γνωρίζουμε με βεβαιότητα ότι γίνεται απάτη.
2. Φοβούνται αντίποινα επειδή είναι πληροφοριοδότες (whistle - blowers)
3. Συχνά εκφοβίζονται από τον δράστη
4. Συχνά πιστεύουν ότι το να καταδώσεις κάποιον είναι λανθασμένο.
5. Δεν είναι εύκολο να βγεις μπροστά ανάμεσα σε πολλούς σε έναν οργανισμό (Albrecht W.Steve,Albrecht Chad C.,Albrecht Conan C.,Zimbelman Mark F., 2012).

3.4. Η ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ως μέσο ανίχνευσης απάτης

Η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων είναι μια διαδικασία που επιτρέπει στους αναγνώστες των οικονομικών εκθέσεων μιας εταιρείας να δημιουργήσουν ερωτήματα και να αναζητήσουν απαντήσεις σχετικά με τα δεδομένα που παρουσιάζονται. Με αυτό τον τρόπο, μπορεί να εντοπιστούν περιοχές υψηλού κινδύνου για περαιτέρω έρευνα.

Οι αναλυτικές διαδικασίες χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό και την εξέταση σχέσεων χρηματοοικονομικών πληροφοριών που δεν παρουσιάζουν λογική αλληλουχία. Είναι χρήσιμα για τον εντοπισμό:

- Διαφορών που δεν αναμένονται
- Της απουσίας αναμενόμενων διαφορών
- Πιθανών σφαλμάτων
- Πιθανής απάτης και παράνομων πράξεων
- Άλλων ασυνήθιστων ή μη επαναλαμβανόμενων συναλλαγών ή γεγονότων

Συγκριτικές Τεχνικές

Οι σχέσεις μεταξύ των οικονομικών δεδομένων που δεν φαίνονται λογικές θα πρέπει να διερευνηθούν. Οι μελετητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις ακόλουθες τεχνικές για να τους βοηθήσουν να εντοπίσουν τέτοιες σχέσεις:

- Σύγκριση οικονομικών πληροφοριών τρέχουσας περιόδου με οικονομικές πληροφορίες προηγούμενης περιόδου, προϋπολογισμούς και προβλέψεις.
- Εξέταση των σχέσεων μεταξύ των οικονομικών πληροφοριών. Για παράδειγμα, το κόστος των πωληθέντων αγαθών σχετίζεται άμεσα με τη μεταβολή των πωλήσεων.
- Μελέτη των σχέσεων χρηματοοικονομικών πληροφοριών με σχετικές μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες. Για παράδειγμα, οι πωλήσεις των πολυκαταστημάτων αναμένεται να διαφέρουν ανάλογα με τα τετραγωνικά μέτρα του ορόφου πωλήσεων.
- Σύγκριση πληροφοριών με αυτές άλλων οργανωτικών μονάδων ή οντοτήτων στον ίδιο κλάδο.

Οικονομικές σχέσεις

Είναι απαραίτητη η κατανόηση των γενικών σχέσεων μεταξύ ορισμένων λογαριασμών των οικονομικών καταστάσεων και ο εντοπισμός σχέσεων που φαίνονται ασυνήθιστες.

Οι ακόλουθες σχέσεις είναι γενικές και εμφανίζονται παραδοσιακά μεταξύ χρηματοοικονομικών λογαριασμών. Ωστόσο, μπορούν να διαφοροποιηθούν σε ανάλογα με τις συνθήκες.

Ενεργητικό έναντι Παθητικού

Μια οικονομικά υγιής εταιρεία προσπαθεί να διατηρήσει μια σταθερή ισορροπία μεταξύ περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων. Κρατώντας μια ορισμένη ισορροπία, η εταιρεία επιδεικνύει τη σταθερότητά της σε δανειστές ή επενδυτές και διατηρεί χαμηλό κόστος χρηματοδότησης. Μια ξαφνική αλλαγή από τις συνηθισμένες πρακτικές υποδεικνύει ότι κάτι έχει διαφοροποιηθεί στους χειρισμούς της διοίκησης ή μια απόπειρα απόκρυψης γεγονότων.

Μια ξαφνική αύξηση του δείκτη θα μπορούσε να σημαίνει ότι υποχρεώσεις όπως το μακροπρόθεσμο χρέος έχουν κρυφτεί σε οντότητες εκτός ισολογισμού. Εάν η αξία των υποχρεώσεων αυξηθεί και ο δείκτης εκτιναχθεί προς τα κάτω, θα μπορούσε να σημαίνει ότι η εταιρεία δανείζεται σε μεγάλο βαθμό για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της και ότι ο κίνδυνος απάτης είναι μεγάλος.

Πωλήσεις έναντι κόστους πωληθέντων

Η εταιρεία πραγματοποιεί πωλήσεις μέσω της πώλησης των εμπορευμάτων της. Αυτό το εμπόρευμα πρέπει να αγοραστεί, να κατασκευαστεί ή και τα δύο, τα οποία συνεπάγονται χρηματική δαπάνη για υλικά, εργασία κ.λπ. Ως εκ τούτου, για κάθε πώληση, πρέπει να υπάρχει ένα κόστος που σχετίζεται με αυτήν. Εάν οι πωλήσεις αυξηθούν, τότε το κόστος των αγαθών που πωλούνται γενικά αυξάνεται αναλογικά. Φυσικά, υπάρχουν περιπτώσεις που μια εταιρεία έχει υιοθετήσει μια πιο αποτελεσματική μέθοδο παραγωγής αγαθών, μειώνοντας έτσι το κόστος του, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν κόστη που συνδέονται με τις πωλήσεις που αναγνωρίζονται κατά την πώληση των αγαθών.

Πωλήσεις έναντι εισπρακτέων λογαριασμών

Όταν μια εταιρεία πραγματοποιεί μια πώληση σε έναν πελάτη, η εταιρεία γενικά αποστέλλει τα εμπορεύματα στον πελάτη προτού πληρωθεί, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας εισπρακτέος λογαριασμός για την εταιρεία. Επομένως, η σχέση μεταξύ των πωλήσεων και των εισπρακτέων λογαριασμών είναι ευθέως ανάλογη. Αν αυξηθούν οι πωλήσεις, τότε και οι εισπρακτέοι λογαριασμοί θα πρέπει να αυξάνονται περίπου με τον ίδιο ρυθμό.

Πωλήσεις έναντι αποθέματος

Το απόθεμα μιας εταιρείας είναι εμπορεύματα που είναι έτοιμα προς πώληση. Μια εταιρεία γενικά προσπαθεί να προβλέψει μελλοντικές πωλήσεις, και με αυτόν τον τρόπο, προσπαθεί να ανταποκριθεί σε αυτές τις απαιτήσεις έχοντας επαρκή προσφορά αποθέματος.

Επομένως, το απόθεμα αντικατοπτρίζει συνήθως την αύξηση των πωλήσεων. Εάν οι πωλήσεις αυξηθούν, τότε το απόθεμα θα πρέπει να αυξηθεί για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των πωλήσεων. Το απόθεμα που αυξάνεται με ταχύτερο ρυθμό από ότι οι πωλήσεις μπορεί να υποδηλώνει ότι υπάρχουν απαρχαιωμένα ή αργά κινούμενα εμπορεύματα ή υπερεκτιμημένο απόθεμα.

Περιθώρια Κέρδους

Οι εταιρείες παράγουν έσοδα από τις πωλήσεις πουλώντας προϊόντα ή παρέχοντας υπηρεσίες. Ομοίως, οι εταιρείες επιβαρύνονται άμεσο και έμμεσο κόστος που σχετίζεται με την παραγωγή ή την απόκτηση των προϊόντων που πωλούν ή την παροχή των προϊόντων υπηρεσίες για τους πελάτες τους. Τα μικτά, λειτουργικά και καθαρά περιθώρια κέρδους εμφανίζονται στα έσοδα. Με την πάροδο του χρόνου, τα περιθώρια κέρδους θα πρέπει να παραμένουν σταθερά καθώς η εταιρεία στοχεύει σε ένα συγκεκριμένο κέρδος προκειμένου να παραμείνουν ανταγωνιστικές. Εάν η εταιρεία αντιμετωπίσει αυξημένο ανταγωνισμό και πρέπει να μειώσει την τιμή για τα προϊόντα της, πρέπει να βρει τρόπους να μειώσει τα έξοδα. Η συνεχιζόμενη πίεση στα περιθώρια κέρδους δείχνει πίεση στη διοίκηση, η οποία θα μπορούσε τελικά να οδηγήσει σε απάτη στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση.

Απρόσμενες σχέσεις

Όταν οι αναλυτικές διαδικασίες αποκαλύπτουν μια απροσδόκητη σχέση μεταξύ των οικονομικών δεδομένων, ο μελετητής πρέπει να διερευνήσει τα αποτελέσματα και να αναζητήσει τις αιτίες των αποκλίσεων.

Αναλυτικές Διαδικασίες

Οι μελετητές χρησιμοποιούν διάφορες τεχνικές για να μετατρέψουν απλούς, ασύνδετους αριθμούς σε συμπαγή, ενημερωτικά δεδομένα για την ερμηνεία της οικονομικής κατάστασης της εταιρείας. Οι αριθμοί μπορεί να προσφέρουν μια αναλυτική εικόνα για την οικονομική ευημερία ενός οργανισμού. Συγκρίνοντας μάλιστα τους δείκτες μιας επιχείρησης με άλλους κλάδους ή επιχειρήσεις στον ίδιο κλάδο, ένας μελετητής μπορεί αντλήσει ζωτικά αποδεικτικά στοιχεία και αποκτήσει μεγαλύτερη κατανόηση των οικονομικών της εταιρείας.

Η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Ποσοστιαία ανάλυση, συμπεριλαμβανομένης της κάθετης και της οριζόντιας ανάλυσης
- Αριθμοδείκτες
- Ανάλυση ταμειακών ροών (Association of Certified Fraud Examiners , ACFE)

3.5. Προληπτική Μέθοδος Ανίχνευσης Απάτης

Οι Albrecht et al. (Albrecht C.C., Albrecht W.S. , Dunn J.G., 2001) ανασκόπησαν τη βιβλιογραφία σχετικά με την αποτελεσματικότητα της προσέγγισης της αναζήτησης κόκκινων σημαιών στη διαδικασία ανίχνευσης απάτης στις οικονομικές καταστάσεις. Στην έρευνα τους εντόπισαν τα εξής μειονεκτήματα :

(1) δυσκολίες στη συγκέντρωση επαρκών αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με τη διαπραχθείσα απάτη στις οικονομικές καταστάσεις, κυρίως επειδή δεν εντοπίζονται όλες οι διαπραχθείσες απάτες και δεν αναφέρονται όλες οι απάτες που ανακαλύφθηκαν

(2) έλλειψη συνέπειας και ομοιομορφίας των αποδεικτικών στοιχείων απάτης στις οικονομικές καταστάσεις που καθιστά δύσκολη την εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων σχετικά με τις απάτες

(3) σπάνια τεκμηρίωση απατών στις οικονομικές καταστάσεις που εντοπίστηκαν με τη χρήση της προσέγγισης κόκκινης σημαίας και

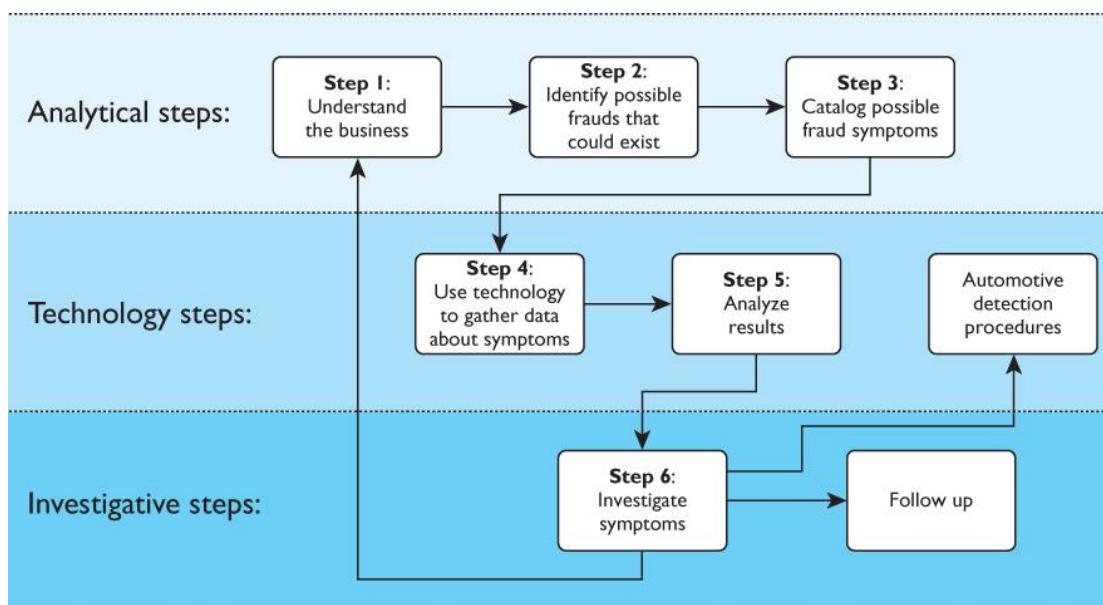
(4) μη διαθεσιμότητα εξελιγμένων τεχνολογιών για την ανάλυση μεγάλων βάσεων δεδομένων για την αναζήτηση όλων των συμπτωμάτων απάτης (κόκκινες σημαίες).

Από τα παραπάνω, οι μελετητές συμπεραίνουν ότι τα στοιχεία σχετικά με την αποτελεσματικότητα των κόκκινων σημαιών στον εντοπισμό απάτης στις οικονομικές καταστάσεις δεν είναι ούτε συνεπή ούτε πειστικά.

Οι αναλυτές θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να εκπαιδευτούν σε νέες μεθόδους ανίχνευσης της απάτης, λογισμικά προγράμματα και τεχνικές ανάλυσης ώστε να εκμεταλλευτούν πλήρως τις μεθόδους ανάλυσης δεδομένων. Για αυτό , ο Albrecht W.S. στο βιβλίο *Fraud Examination* προτείνει μια διαδικασία ανάλυσης δεδομένων η οποία σύμφωνα με τη συγγραφική ομάδα αποτελεί μια προληπτική μέθοδο ανίχνευσης της απάτης. Δεν προαπαιτεί την ύπαρξη κάποιας πληροφορίας. Ο ίδιος ο αναλυτής κάνει υποθέσεις για τα συμπτώματα απάτης και στη συνέχεια ελέγχει την ύπαρξη τους μέσω των διαθέσιμων δεδομένων.

Η προληπτική μέθοδος ανίχνευσης απάτης (με βάση τα δεδομένα) φαίνεται στο Γράφημα 4.

The Proactive Method of Fraud Detection

Γράφημα 4 : Προληπτική μέθοδος Ανίχνευσης Απάτης

Πηγή : Fraud Examination, Albrecht S.W. et al, 2012

Η μέθοδος της ανάλυσης δεδομένων αποτελείται από έξι βήματα :

Βήμα 1 : Κατανόηση της επιχείρησης

Η διαδικασία προληπτικής ανίχνευσης ξεκινά με την κατανόηση της επιχείρησης ή της μονάδας που εξετάζεται. Κάθε επιχειρηματικό περιβάλλον είναι διαφορετικό, ακόμα και μέσα στον ίδιο κλάδο ή επιχείρηση. Δεδομένου ότι οι αναλυτές πρόκειται να κάνουν υποθέσεις για τα συμπτώματα απάτης, απαιτείται να αποκτήσουν στενή γνώση για την επιχείρηση και τις διαδικασίες της. Δεν είναι δυνατό ή ορθό να εφαρμοστούν οι ίδιες μέθοδοι σε όλες τις επιχειρήσεις, ακόμα και στα διαφορετικά τμήματα της ίδιας επιχείρησης και η κατανόηση του περιβάλλοντος της επιχείρησης συμβάλλει σε αυτή την κατεύθυνση.

Βήμα 2 : Προσδιορισμός πιθανών παραγόντων απάτης

Σε αυτό το βήμα εξετάζεται ποιες πιθανές απάτες μπορεί να υπάρχουν ή θα μπορούσαν να συμβούν στη λειτουργική μονάδα που εξετάζεται (brainstorming). Σε αυτό το στάδιο, η διαδικασία εντοπισμού της απάτης ξεκινά με την εννοιολογική διαίρεση της επιχειρηματικής μονάδας σε τμήματα ή λειτουργικούς κύκλους.

Βήμα 3 : Καταγραφή συμπτωμάτων απάτης

Σε αυτό το βήμα καταγράφονται πιθανά συμπτώματα που θα μπορούσαν να εντοπιστούν βάσει των πιθανών παραγόντων απάτης που έχουν εντοπιστεί στο βήμα 2.

Βήμα 4 : Χρήση της τεχνολογίας για τη συγκέντρωση δεδομένων

Με τη χρήση της τεχνολογίας και ειδικότερα διαθέσιμων εξειδικευμένων προγραμμάτων, δεδομένα αντλούνται από τη βάση δεδομένων της επιχείρησης, από διαθέσιμες ιστοσελίδες και άλλες πηγές. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι μια σειρά δεδομένων που αντιστοιχούν στα συμπτώματα απάτης που εντοπίστηκαν στο προηγούμενο βήμα.

Βήμα 5 : Ανάλυση αποτελεσμάτων

Αφού εξομαλυνθούν πιθανές ανωμαλίες των δεδομένων και προσδιοριστούν από τους αναλυτές πιθανοί παράγοντες απάτες, αναλύονται είτε με τη χρήση παραδοσιακών είτε σύγχρονων τεχνολογικών μεθόδων .

Βήμα 6 : Διερεύνηση συμπτωμάτων

Τέλος, οι αναλυτές διερευνούν τις πιθανότητες διάπραξης απάτης βάσει των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τα παραπάνω βήματα.

Η συγκεκριμένη τεχνική, αν και επιβαρύνει οικονομικά την επιχείρηση και απαιτεί χρόνο, ενδέχεται να την προστατέψει από πιθανές απάτες ακόμα και αν αυτές βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο. (Albrecht W.Steve,Albrecht Chad C.,Albrecht Conan C.,Zimbelman Mark F., 2012).

3.6.Πρόληψη της Απάτης (Fraud Prevention)

Δύο παράγοντες φαίνεται να είναι σημαντικοί στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος με χαμηλή ροπή στην απάτη. Ο πρώτος παράγοντας είναι η δημιουργία μιας κουλτούρας ειλικρίνειας, διαφάνειας και βοήθειας μέσα στον οργανισμό. Ο δεύτερος αφορά την εξάλειψη των ευκαιριών για διάπραξη απάτης και τη δημιουργία προσδοκιών ότι η απάτη θα τιμωρηθεί.

➤ Δημιουργία κουλτούρας ειλικρίνειας, διαφάνειας και βοήθειας

Τρία είναι τα βασικά στοιχεία που συμβάλλουν στη δημιουργία μιας τέτοιας κουλτούρας :

A. Η πρόσληψη τίμιων ανθρώπων και η παροχή εκπαίδευσης για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την απάτη

Η διαδικασία προσλήψεων είναι ιδιαίτερα σημαντική για μία επιχείρηση. Η επαλήθευση βιογραφικού και η πιστοποίηση του περιεχομένου του είναι δύο τακτικές που πρέπει να χρησιμοποιούν οι οργανισμοί για την πρόληψη της απάτης. Μία από τις σημαντικότερες αρμοδιότητες ενός εργοδότη είναι η πρόσληψη και διατήρηση των εργαζομένων του. Οι κακές

αποφάσεις πρόσληψης μπορεί όχι μόνο να οδηγήσουν σε προσλήψεις εργαζόμενων που είναι ανέντιμοι αλλά ένας εργοδότης μπορεί ευθύνεται για πράξεις ή παραλείψεις του εργαζομένου, είτε εντός ή εκτός του πεδίου της απασχόλησης του, εφόσον ο ζημιωθείς μπορεί να δείξει συγκεκριμένες αμελείς πράξεις του ίδιου του εργοδότη.

Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας πρόσληψης, είναι σημαντικό οι εργαζόμενοι να συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης που να τους εκπαιδεύει για το τι είναι αποδεκτό και τι όχι, πώς όλα τα μέρη, συμπεριλαμβανομένων αυτών, επηρεάζονται όταν κάποιος είναι ανέντιμος και σε ποιες ενέργειες πρέπει να προβούν αν δουν κάποιον να κάνει κάτι ανάρμοστο. Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα ευαισθητοποίησης θα πρέπει να εκπαιδεύει τους εργαζομένους σχετικά με το πόσο δαπανηρή είναι η απάτη και τα άλλα είδη επιχειρηματικών καταχρήσεων. Οι εργαζόμενοι πρέπει να γνωρίζουν ότι η απάτη έχει επιπτώσεις στις αμοιβές και τις παροχές τους, ως αποτέλεσμα της επίδρασης στα εταιρικά κέρδη, καθώς και τη μηδενική ανεκτικότητα του οργανισμού σε τέτοιες πράξεις.

B. Δημιουργία ενός θετικού εργασιακού περιβάλλοντος

Η δημιουργία ενός θετικού περιβάλλοντος εργασίας δεν εμφανίζεται αυτόματα. Πρέπει να καλλιεργηθεί από τη διοίκηση με την υιοθέτηση τουλάχιστον των κάτωθι τριών πολιτικών :

- Δημιουργία προσδοκιών για ειλικρίνεια μέσω της ύπαρξης ενός εταιρικού κώδικα συμπεριφοράς και διάδοση αυτών των προσδοκιών σε ολόκληρο τον οργανισμό.

Ο καθορισμός των κατάλληλων προσδοκιών είναι ένα ισχυρό εργαλείο για την παρακίνηση των υπαλλήλων να συμπεριφέρονται με ειλικρίνεια. Ένας σαφώς καθορισμένος κώδικας δεοντολογίας για τους εργαζόμενους καθορίζει τι είναι αποδεκτό και τι όχι. Η διανομή και η υπογραφή από τους εργαζομένους σε περιοδικά χρονικά διαστήματα του κώδικα δεοντολογίας της εταιρείας ενισχύει την κατανόησή τους για το τι συνιστά κατάλληλη και ακατάλληλη συμπεριφορά.

- Ύπαρξη πολιτικής << ανοιχτής πόρτας (open door)>> ή εύκολης πρόσβασης

Ένας δεύτερος τρόπος για τη δημιουργία ενός θετικού εργασιακού περιβάλλοντος, καθιστώντας έτσι τον οργανισμό λιγότερο ευάλωτο στην απάτη, είναι οι πολιτικές ανοιχτής πόρτας ή εύκολης πρόσβασης. Αυτές οι πολιτικές αποτρέπουν την απάτη με δύο τρόπους. Πρώτα, πολλοί άνθρωποι διαπράττουν απάτη επειδή το νιώθουν ότι δεν έχουν κανέναν να μιλήσουν. Μερικές φορές, όταν οι άνθρωποι κρατούν τα προβλήματα τους για τον εαυτό τους,

χάνουν την αντίληψη τους για την καταλληλότητα και τις συνέπειες των ενεργειών τους, με αποτέλεσμα να γίνονται περισσότερο επιρρεπείς στην απάτη. Επί πλέον, οι πολιτικές ανοιχτής πόρτας επιτρέπουν στους διευθυντές και σε άλλους εμπλεκόμενους να γνωρίζουν τις πιέσεις, τα προβλήματα και τους εκλογικούς της εργαζομένων. Αυτή η γνώση δίνει τη δυνατότητα στους διευθυντές να αναλάβουν βήματα πρόληψης της απάτης.

- Ύπαρξη θετικών διαδικασιών προσωπικού και λειτουργίας.

Ένας τρίτος τρόπος για να δημιουργηθεί ένα θετικό εργασιακό περιβάλλον, καθιστώντας έτσι τον οργανισμό λιγότερο ευάλωτο στην απάτη, είναι οι θετικές πολιτικές προσωπικού και λειτουργίας. Η έρευνα έχει δείξει ότι αυτές οι πολιτικές είναι σημαντικοί παράγοντες που συμβάλλουν σε περιβάλλοντα υψηλής ή χαμηλής απάτης. Αβεβαιότητα σχετικά με την διατήρηση της εργασίας, η ανεπαρκής αμοιβή, οι ανισότητες, η έλλειψη αναγνώρισης εργασιακής απόδοσης, η επαγγελματική στασιμότητα ή η έλλειψη επικοινωνίας για παράδειγμα, έχουν συσχετιστεί με περιβάλλοντα υψηλής απάτης.

Γ. Παροχή προγραμμάτων βοήθειας εργαζομένων (EAP – Implementing Employee Assistance Programs)

Ο τρίτος παράγοντας για τη δημιουργία μιας κουλτούρας ειλικρίνειας, διαφάνειας και βοήθειας είναι η ύπαρξη επίσημων προγραμμάτων βοήθειας εργαζομένων (EAPs). Ένα από τα τρία στοιχεία του τριγώνου της απάτης είναι η πίεση. Εταιρείες που παρέχουν στους υπαλλήλους αποτελεσματικούς τρόπους αντιμετώπισης προσωπικών πιέσεων μειώνουν τις πιθανότητες πραγματοποίησης απάτης. Ένα πρόγραμμα που ενσωματώνεται με επιτυχία σε άλλα συστήματα υποστήριξης εργαζομένων ενός οργανισμού όπως είναι προγράμματα και υπηρεσίες που περιλαμβάνουν ευεξία, συγκρότηση ομάδας, καθοδήγηση, επίλυση συγκρούσεων, ανταπόκριση σε κρίσιμα περιστατικά, αξιολόγηση, συμβουλευτική και παραπομπή μπορούν και συμβάλλουν στη μείωση απάτης και άλλες μορφές ανεντιμότητας. (Albrecht W.Steve,Albrecht Chad C.,Albrecht Conan C.,Zimbelman Mark F., 2012)

➤ **Εξάλειψη ευκαιριών για διάπραξη απάτης**

Οι Albrecht S.W. et al (2012) έχουν εντοπίσει πέντε μεθόδους για την εξάλειψη ή τον περιορισμό των ευκαιριών απάτης:

1. Ικανοποιητικό σύστημα εσωτερικών ελέγχων

Ένα γενικό πλαίσιο δημιουργίας ενός ικανοποιητικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να περιλαμβάνει πρώτα από όλα ένα θετικό περιβάλλον για την εφαρμογή των ελέγχων, το οποίο οικοδομείται και συντηρείται από τη διοίκηση μιας επιχείρησης επηρεάζοντας τη συνείδηση των εργαζομένων. Στη συνέχεια, είναι αναγκαία η ύπαρξη ενός επαρκούς λογιστικού συστήματος που θα εξασφαλίζει ότι οι πληροφορίες που χρησιμοποιούνται για τη λήψη αποφάσεων και η παροχή στους ενδιαφερόμενους είναι έγκυρη, πλήρης και έγκαιρη. Το τρίτο στοιχείο σύνθεσης του συστήματος είναι η υιοθέτηση πρακτικών ελέγχου όπως είναι οι φυσικοί έλεγχοι των περιουσιακών στοιχείων, η παροχή κατάλληλων εξουσιοδοτήσεων και ο διαχωρισμός καθηκόντων. Τέλος, σημαντικό στοιχείο δημιουργίας ενός αξιόπιστου συστήματος ελέγχου είναι ο έλεγχος εφαρμογής των πρακτικών και η διαρκής βελτίωση τους, δράση που συνήθως αναλαμβάνει το τμήμα εσωτερικού ελέγχου.

2. Αποθάρρυνση της συμπαιγνίας μεταξύ εργαζομένων και πελατών ή προμηθευτών

Η συμπαιγνία ή συνομωσία, δηλαδή η συνεργασία περισσότερων του ενός ατόμου για την διάπραξη απάτης, απαιτεί περισσότερο χρόνο για να εξελιχθεί αλλά αφορά παράνομες ενέργειες μεγάλων ποσών. Η πολυπλοκότητα λειτουργίας των μεγάλων επιχειρήσεων και ο μεγάλος ανταγωνισμός μεταξύ των προμηθευτών έχουν συμβάλλει στην αύξηση των συμπαιγνιών. Οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου μπορεί να συμβάλλουν στη μείωση τέτοιων περιπτώσεων απάτης.

3. Εποπτεία των εργαζομένων και παροχή γραμμής (hot line) για ανώνυμες καταγγελίες

Η υιοθέτηση ενός προγράμματος καταγγελιών (whistle – blowing system) αποτελεί ένα από αποτελεσματικότερα εργαλεία πρόληψης της απάτης. Όταν οι εργαζόμενοι γνωρίζουν ότι οι συνάδελφοι έχουν έναν εύκολο, μη υποχρεωτικό τρόπο να παρακολουθούν τις πράξεις των άλλων και αναφέρουν μια ύποπτη ενέργεια, είναι πιο απρόθυμοι να εμπλακούν σε ανέντιμες πράξεις. Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά ένα σύστημα καταγγελίας, πρέπει πρώτα να εξασφαλίζει την ανωνυμία του καταγγέλλοντος ώστε να αυξάνεται η αίσθηση της προστασίας. Ύστερα, ο λήπτης των καταγγελιών πρέπει να έχει ένα βαθμό ανεξαρτησίας από τη διοίκηση της επιχείρησης ώστε ο καταγγέλλον να αισθάνεται περισσότερο ελεύθερος στην παροχή πληροφοριών. Περαιτέρω, οι τρόποι υποβολής των καταγγελιών πρέπει να είναι αρκετοί, διαφορετικοί και προσβάσιμοι σε όλους και από παντού. Ειδικές τηλεφωνικές γραμμές, e-mail, ιστοσελίδες ή συγκεκριμένες ταχυδρομικές θυρίδες μπορεί να εξυπηρετήσουν αυτό το σκοπό. Τέλος, η παρακολούθηση των καταγγελιών και η λήψη των αναγκαίων ενεργειών από τους

αρμόδιους μιας επιχείρησης ενθαρρύνει την μελλοντική υποβολή νέων καταγγελιών αλλά και προλαμβάνει μελλοντικές απάτες μέσω της αποθάρρυνσης.

4. Δημιουργία προσδοκίας τιμωρίας

Ο τέταρτος παράγοντας για την εξάλειψη των ευκαιριών απάτης είναι η δημιουργία της προσδοκίας ότι η ανεντιμότητα θα τιμωρηθεί. Ένας από τους μεγαλύτερους αποτρεπτικούς παράγοντες για την ανεντιμότητα είναι ο φόβος της τιμωρίας. Στο σημερινό επιχειρηματικό και κοινωνικό περιβάλλον, απλώς η επιλογή της απόλυσης δεν είναι ουσιαστική τιμωρία. Απαιτείται η ύπαρξη μιας ισχυρής πολιτικής δίωξης που θα έχει επαρκώς γνωστοποιηθεί στους υπαλλήλους. Μπορεί η έρευνα και η δίωξη να είναι μια δαπανηρή και χρονοβόρα διαδικασία, που στους μεγάλους οργανισμούς μπορεί να επιφέρει και ανησυχίες για αρνητική δημοσιότητα, όμως μακροπρόθεσμα θα αποδειχθεί επωφελής, αφού διαμηνύει τη μηδενική ανοχή μιας επιχείρησης απέναντι στη διάπραξη μιας κακόβουλης πράξης.

5. Διεξαγωγή προληπτικού ελέγχου

Πολύ λίγοι οργανισμοί ελέγχουν ενεργά για απάτη. Οι περισσότερες επιχειρήσεις αρκούνται στη διεξαγωγή οικονομικών, λειτουργικών και ελέγχων συμμόρφωσης και προβαίνουν στη διερεύνηση της απάτης μόνο όταν τα συμπτώματα είναι τόσο κραυγαλέα ώστε δεν μπορούν να αγνοηθούν. Η άσκηση προληπτικών ελέγχων για την ανίχνευση δόλιων ενεργειών ευαισθητοποιεί τους εργαζομένους και αυξάνει το αίσθημα του φόβου, με αποτέλεσμα τη μείωση των κακόβουλων ενεργειών. Στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον και δεδομένου της ανάπτυξης της τεχνολογίας και των διαθέσιμων μέσων, ο προληπτικός έλεγχος για απάτες καθίσταται απαραίτητος αλλά και αποτελεσματικός. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε που τα ελεγκτικά πρότυπα υποχρεώνουν τους εξωτερικούς ελεγκτές να υιοθετούν ελεγκτικές μεθόδους εντοπισμού απάτης ως μέσο εξασφάλισης της ορθότητας του περιεχομένου των οικονομικών καταστάσεων.

Κάθε μία από αυτές τις μεθόδους μειώνει τις πιθανότητες διάπραξης απάτης, και αυτές σε συνδυασμό με τους παράγοντες δημιουργίας ενός περιβάλλοντος ειλικρίνειας και διαφάνειας παρέχουν σε μία επιχείρηση ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα πρόληψης της απάτης. (Albrecht W.Steve,Albrecht Chad C.,Albrecht Conan C.,Zimbelman Mark F., 2012)

3.7. Αντίδραση στην ανίχνευση απάτης (Responding to Fraud)

Το σχέδιο αντιμετώπισης της απάτης είναι ένα επίσημο μέσο για τον σαφή καθορισμό των ρυθμίσεων που ισχύουν για την αντιμετώπιση περιπτώσεων απάτης που έχουν εντοπιστεί ή για τις οποίες υπάρχουν υπόνοιες. Ο σχεδιασμός του πρέπει να παρέχει διαδικασίες που επιτρέπουν τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων με τρόπο που θα διευκολύνει την τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώνονται θα είναι αποδεκτά σε περίπτωση αστικής ή ποινικής αγωγής. Άλλα οφέλη που προκύπτουν από τη υιοθέτηση και γνωστοποίηση ενός σχεδίου αντιμετώπισης εταιρικής απάτης από μια επιχείρηση είναι η αποτρεπτική του αξία αλλά και εξασφάλιση ορθότερης και ταχύτερης αντιμετώπισης τέτοιων περιστατικών. Η εφαρμογή ενός τέτοιου σχεδίου μπορεί να βοηθήσει στον περιορισμό της ζημιάς και να ελαχιστοποιήσει τις απώλειες, να δώσει τη δυνατότητα στον οργανισμό να διατηρήσει την εμπιστοσύνη της αγοράς και να συμβάλει στη διασφάλιση της ακεραιότητας των αποδεικτικών στοιχείων.

Το σχέδιο αντιμετώπισης της απάτης θα πρέπει να υπογραμμίζει τη δέσμευση του οργανισμού σε νομικά, ηθικά και δεοντολογικά πρότυπα σε όλες τις δραστηριότητές του και την προσέγγισή του για την αντιμετώπιση όσων δεν πληρούν αυτά τα πρότυπα. Είναι σημαντικό όλοι όσοι εργάζονται στον οργανισμό να γνωρίζουν τον κίνδυνο απάτης και άλλων παράνομων πράξεων, όπως ανεντιμότητα ή ζημιά σε περιουσία. Οι οργανισμοί θα πρέπει να είναι σαφείς σχετικά με τα μέσα επιβολής των κανόνων ή των ελέγχων που έχει θεσπιστεί για την αντιμετώπιση τέτοιων κινδύνων και να γνωρίζουν πώς να αναφέρουν τυχόν υποψίες που μπορεί να έχουν. Το σχέδιο αντιμετώπισης της απάτης είναι το μέσο με το οποίο αυτές οι πληροφορίες μεταδίδονται σε όλα τα μέλη του προσωπικού και, πιθανώς, σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως πελάτες, προμηθευτές και μετόχους.

Τα βήματα αντιμετώπισης σε περιπτώσεις απάτης που έχουν εντοπιστεί ή όταν υπάρχουν υπόνοιες για την ύπαρξή τους, περιλαμβάνουν:

- Σαφείς μηχανισμούς αναφοράς

Οι διαδικασίες για την αναφορά της απάτης θα πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια και συνοπτικά.

- Ενδεδειγμένη έρευνα

Αφού αξιολογηθεί το περιστατικό, θα πρέπει να συσταθεί μια ομάδα έρευνας από κατάλληλα εξουσιοδοτημένα και εκπαιδευμένα άτομα της επιχείρησης για τη διερεύνηση της υπόθεσης.

Οι στόχοι της έρευνας θα πρέπει να προσδιορίζονται σαφώς, όπως και οι απαιτούμενοι πόροι,

το εύρος της έρευνας και το χρονοδιάγραμμα. Θα πρέπει να καταρτιστεί ένα σχέδιο δράσης και να ανατεθούν ρόλοι και αρμοδιότητες σύμφωνα με τις δεξιότητες και την εμπειρία των εμπλεκόμενων ατόμων. Ο έλεγχος της έρευνας θα πρέπει να προσδιορίζεται σαφώς, όπως και οι εξουσίες που διαθέτουν τα μέλη της ομάδας. Ένα βασικό στοιχείο σε κάθε έρευνα πρέπει πάντα να είναι ο τρόπος εξασφάλισης ή διατήρησης επαρκών αποδεικτικών στοιχείων για την απόδειξη μιας υπόθεσης απάτης. Για τη διεξαγωγή της έρευνας μπορεί να απαιτηθεί η κατάσχεση φυσικών ή ηλεκτρονικών αρχείων και η διενέργεια συνεντεύξεων με τα εμπλεκόμενα μέρη. Σε οποιοδήποτε στάδιο της έρευνας απαιτηθεί, θα πρέπει να αναζητηθεί η συνδρομή των αστυνομικών αρχών.

- Τιμωρία των υπευθύνων (εσωτερικά, αστική και/ή ποινική δίωξη) / Ανάκτηση των κεφαλαίων που έχουν υπεξαιρεθεί ή των περιουσιακών στοιχείων

Η πληρότητα μιας έρευνας μπορεί να εξαρτάται από την πορεία δράσης που σχεδιάζει να λάβει ο οργανισμός σε σχέση με μια υπόθεση απάτης. Η πολιτική του οργανισμού μπορεί να περιλαμβάνει οποιοδήποτε ή όλα τα ακόλουθα προτιμώμενα αποτελέσματα για την αντιμετώπιση της απάτης : Εσωτερική πειθαρχική δίωξη σύμφωνα με τις πολιτικές της επιχείρησης, αγωγή στα αστικά δικαστήρια για ανάκτηση των ζημιών, ποινική δίωξη, ταυτόχρονες αστικές και ποινικές αγωγές.

- Τροποποίηση της στρατηγικής για την καταπολέμηση της απάτης για την αποτροπή παρόμοιων συμπεριφορών στο μέλλον.

Υπάρχουν διδάγματα που πρέπει να αντληθούν από κάθε εντοπισμένο περιστατικό απάτης και η προθυμία του οργανισμού να μάθει από την εμπειρία είναι εξίσου σημαντική με κάθε άλλη πολιτική πρόληψης ή ανίχνευσης απάτης. Έχοντας αντιμετωπίσει ένα περιστατικό απάτης, μια επιχείρηση μπορεί να εξετάσει το ενδεχόμενο μιας θεμελιώδους αναθεώρησης όλων των συστημάτων και διαδικασιών της, ώστε να εντοπίσει τυχόν άλλες πιθανές αστοχίες ή περιοχές αδυναμίας. Οι αλλαγές θα πρέπει να εφαρμοστούν το συντομότερο δυνατό ώστε να θωρακίσουν την επιχείρηση από ενδεχόμενες μελλοντικές δόλιες ενέργειες. . (Chartered Institute of Management Accountants, 2009)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : Η ΑΠΑΤΗ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

4.1 Εισαγωγή

Στα προηγούμενα κεφάλαια, αναλύσαμε το θεωρητικό υπόβαθρο της λογιστικής απάτης μέσω της ανασκόπησης της βιβλιογραφίας. Προκειμένου, όμως, ο μελετητής να κατανοήσει το μέγεθος, το εύρος, τους τρόπους εκτέλεσης, ανίχνευσης και αντιμετώπισης των περιστατικών απάτης στον πραγματικό επιχειρηματικό κόσμο, κρίθηκε σκόπιμη η παρουσίαση των ευρημάτων μιας σχετικής έρευνας σε παγκόσμιο επίπεδο.

4.2. Ταυτότητα Έρευνας

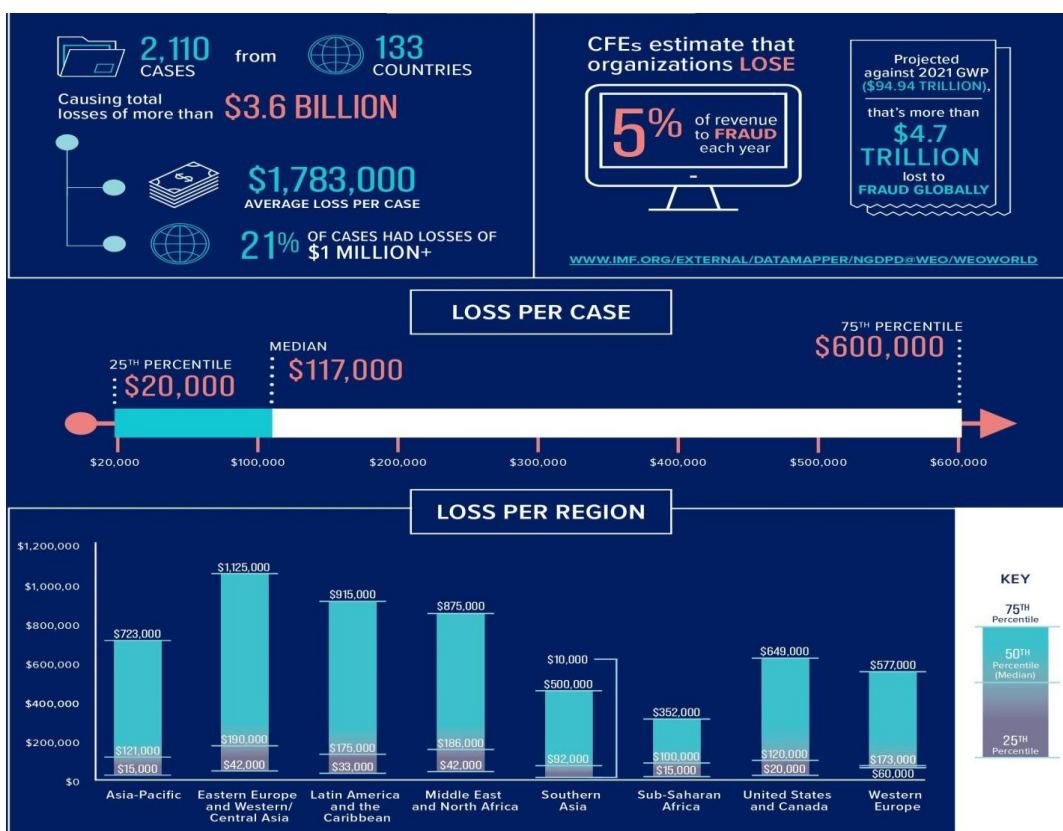
Στην παρούσα μελέτη, θα παρουσιαστούν τα ευρήματα της 12^{ης} έρευνας που πραγματοποίησε η Ένωση Πιστοποιημένων Ερευνητών Απάτης (The Association of Certified Fraud Examiners – ACFE), η οποία τιτλοφορείται << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>. Η ACFE αποτελεί τον μεγαλύτερο παγκόσμιο οργανισμό κατά της απάτης καθώς και κορυφαίο πάροχο εκπαίδευσης κατά της απάτης. Απαριθμεί πάνω από 90.000 μέλη παγκοσμίως και αποσκοπεί στη μείωση της απάτης στο επιχειρηματικό περιβάλλον καθώς και στην αύξηση της εμπιστοσύνης του επενδυτικού κοινού στην ακεραιότητα και αντικειμενικότητα του επαγγέλματος. Η έρευνα βασίστηκε σε 2.110 περιπτώσεις απάτης εντός επιχειρήσεων που ερευνήθηκαν κατά την περίοδο Ιανουαρίου 2020 – Σεπτεμβρίου 2021 σε 133 χώρες. (A.C.F.E., 2022)

4.3. Στοιχεία Έρευνας

4.3.1. Παγκόσμιο Κόστος Απάτης

Όπως βλέπουμε στον πίνακα 1, το συνολικό ποσό της απάτης που αφορούσαν οι 2.110 περιπτώσεις ανέρχεται σε 3,6 δισεκατομμύρια δολάρια. Το διάμεσο μέγεθος της αξίας της απάτης ανά περίπτωση ανέρχεται σε 177.000 δολάρια. Το μεγαλύτερο κόστος εντοπίζεται στην Ανατολική Ευρώπη και την Δυτική/Κεντρική Ασία ενώ το μικρότερο στην Υποσαχάρια Αφρική. Η Ευρώπη με μέσο όρο 577.000 δολάρια ανά περίπτωση καταλαμβάνει την 6^η θέση.

Πίνακας 1 : Παγκόσμιο Κόστος Απάτης

Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

4.3.2 Είδη Απάτης

Όπως είναι φανερό από τη μελέτη του πίνακα 2, η λογιστική απάτη λαμβάνει χώρα σπανιότερα αφού 9% μόνο των περιπτώσεων που ερευνήθηκαν την αφορούσε. Από την άλλη, η οικονομική επιβάρυνση που προκύπτει από αυτό το είδος της απάτης είναι εξαιρετικά υψηλότερη σε σχέση με την κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων ή τη διαφθορά.

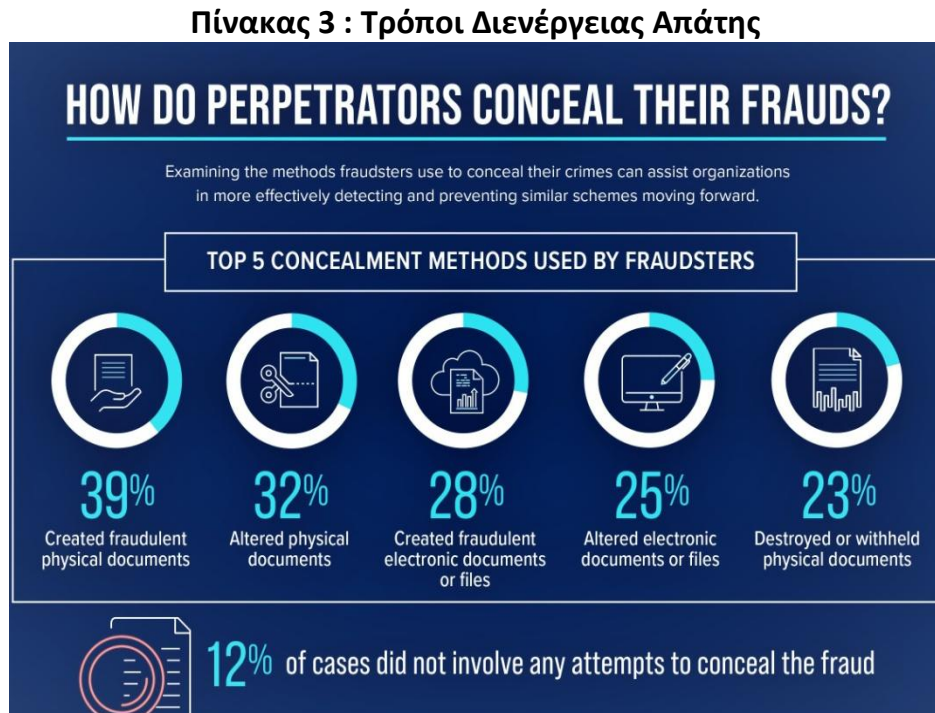
Πίνακας 2 : Είδη Απάτης

Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

4.3.3. Τρόποι Διενέργειας Απάτης

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 3, οι δημοφιλείς τρόποι κάλυψης της διενεργούμενης απάτης είναι 5 σύμφωνα με την έρευνα. Η δημιουργία ή η παραποίηση των φυσικών εγγράφων υπερτερούν έναντι άλλων μεθόδων. Αξιοσημείωτο είναι ότι σε 12% των περιπτώσεων, αυτός που πραγματοποίησε την απάτη δεν έλαβε κανένα μέτρο κάλυψης της.

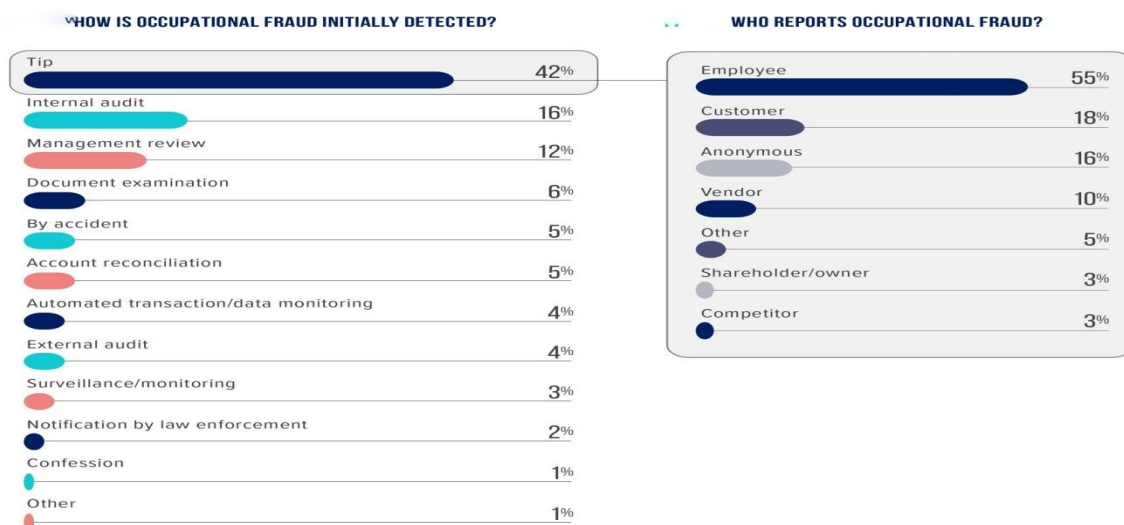
Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

4.3.4. Τρόποι Ανίχνευσης Απάτης

Από την μελέτη του πίνακα 4, προκύπτει ότι ο συνηθέστερος τρόπος αποκάλυψης μιας απάτης είναι η παροχή πληροφορίας (whistle blowing). Έπονται, με μεγάλη διαφορά, ο εσωτερικός έλεγχος και οι ενέργειες της διοίκησης. Σημαντικό στοιχείο είναι επίσης ότι οι υπάλληλοι της επιχείρησης είναι αυτοί που συχνότερα αποκαλύπτουν μια απάτη.

Πίνακας 4 : Ανίχνευση Απάτης

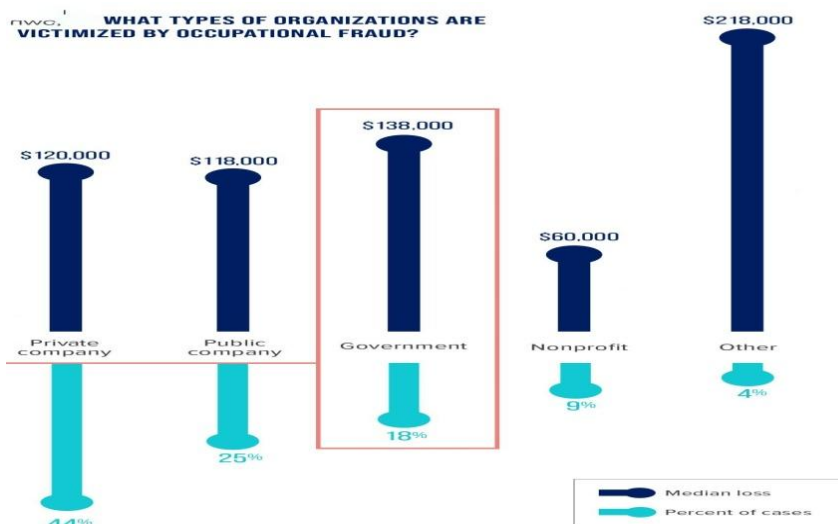

Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

4.3.5 Τύποι Επιχειρήσεων που επηρεάζονται συχνότερα από απάτες

Από την ανασκόπηση του πίνακα 5, προκύπτει ότι τα συχνότερα περιστατικά απάτης απαντώνται σε ιδιωτικές επιχειρήσεις σε ποσοστό 44%, έπονται οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις με ποσοστό 25% και τρίτες στην κατάταξη είναι οι δημόσιες επιχειρήσεις με ποσοστό εμφάνισης απάτης 18%. Σε απόλυτους αριθμούς, όμως, οι δημόσιες επιχειρήσεις έχουν υποστεί απάτες με τις μεγαλύτερες οικονομικές απώλειες.

Πίνακας 5 : Τύποι επιχειρήσεων που εμφανίζουν περιστατικά απάτης

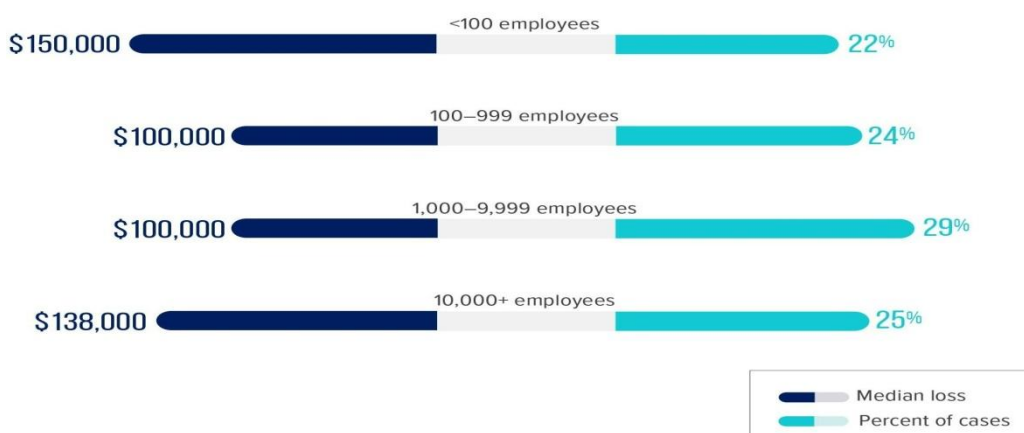
Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

4.3.6. Μέγεθος της Επιχείρησης και Απάτη

Από τον πίνακα 6 προκύπτει ότι 29% των απατών έλαβε χώρα σε επιχειρήσεις με προσωπικό από 1.000 ως 9.999 υπαλλήλους, ενώ το 25% σε επιχειρήσεις με υπαλλήλους από 10.000 και

πάνω. Το διάμεσο κόστος όμως μιας απάτης ήταν μεγαλύτερο στις μικρές επιχειρήσεις με προσωπικό έως 100 άτομα.

Πίνακας 6 : Μέγεθος Επιχείρησης και Απάτη

Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

4.3.7 Τρόποι αντιμετώπισης της απάτης

Σύμφωνα με την έρευνα οι έλεγχοι από εξωτερικούς ελεγκτές καθώς και η υιοθέτηση ενός Κώδικα Ηθικής αποτελούν τα συχνότερα μέτρα που λαμβάνουν οι επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση πιθανών απατών. Οι λιγότερο δημοφιλείς μέθοδοι αντιμετώπισης της απάτης είναι εναλλαγή καθηκόντων/υποχρεωτικές διακοπές καθώς και η αμοιβή για τους παρέχοντες πληροφορίες (whistle blowers).

Πίνακας 7 : Τρόποι αντιμετώπισης της απάτης

Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

4.3.8 Αλλαγές στο πρόγραμμα αντιμετώπισης της απάτης μετά την ανίχνευση της

Από την έρευνα, προέκυψε ότι το 81% των επιχειρήσεων που αντιμετώπισαν μια απάτη, προχώρησαν στην τροποποίηση των ελέγχων που είχαν υιοθετήσει για την ανίχνευση και αποτροπή τέτοιων περιστατικών. Το 74 % εφάρμοσε περισσότερους ελέγχους της διοίκησης, το 64% προχώρησε σε προληπτική μελέτη δεδομένων, ενώ το 54% αποφάσισε την πραγματοποίηση αιφνιδιαστικών ελέγχων. Τα ανωτέρω απεικονίζονται στον πίνακα 8.

Πίνακας 8 : Τροποποιήσεις σε Anti Fraud Controls

Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

4.3.9 Τρόποι αντιμετώπισης των εμπλεκόμενων στην απάτη

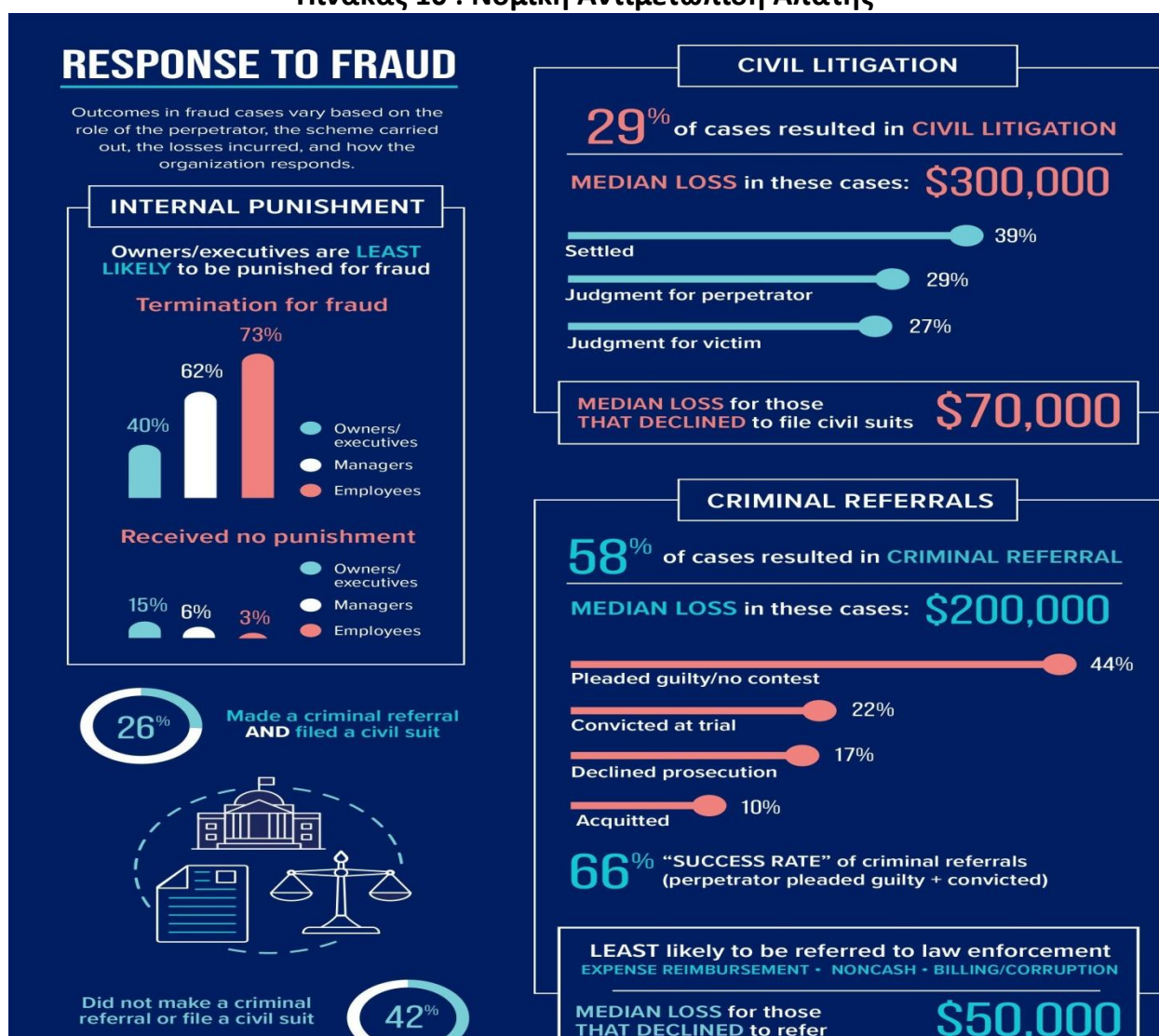
Σύμφωνα με την έρευνα , ο συχνότερος τρόπος αντιμετώπισης της απάτης είναι η απόλυση και αφορούσε κυρίως υπαλλήλους χαμηλά στην ιεραρχία. Το 29% των περιπτώσεων οδηγήθηκε στα αστικά δικαστήρια, 58% σε ποινικά και 26% και στα δύο. Εντοπίστηκε όμως και ένα ποσοστό 26 % περιπτώσεων στα οποία οι διοικήσεις αποφάσισαν να μην ακολουθήσουν νομικές ενέργειες.

Πίνακας 9 : Τρόποι αντιμετώπισης εμπλεκόμενων σε απάτη

Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

Πίνακας 10 : Νομική Αντιμέτωπιση Απάτης

Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

4.3.10 Μια λεπτομερέστερη ματιά στη Δυτική Ευρώπη

Μελετώντας τα αποτελέσματα της έρευνας για τη Δυτική Ευρώπη, όπου και συμπεριλαμβάνεται και η Ελλάδα αξίζει να σημειώσουμε τα εξής :

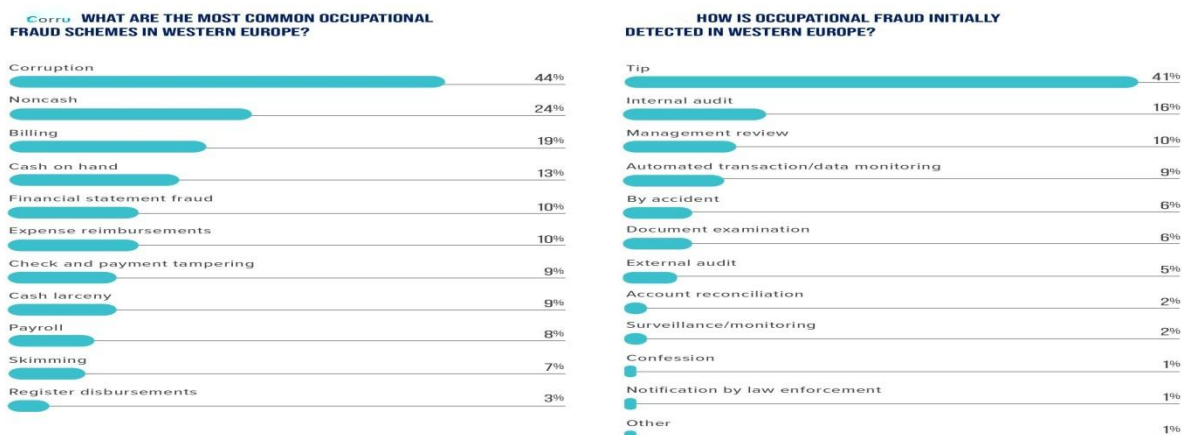
- Ερευνήθηκαν 145 περιπτώσεις απάτης. Οι χώρες που πρωταγωνιστούν είναι η Ελλάδα στην 1^η θέση με 27 υποθέσεις, η Γερμανία στη 2^η θέση με 24 και το Ηνωμένο Βασίλειο στην 3^η θέση με 21. Οι υποθέσεις αυτών των χωρών αποτελούν το 50% των αναφερομένων περιστατικών απάτης όλης της Δυτικής Ευρώπης.
- Η πιο συνηθισμένη μορφή απάτης είναι η διαφθορά με ποσοστό 44%, ενώ η απάτη χρηματοοικονομικών καταστάσεων καταλαμβάνει ποσοστό 10%.
- Οι whistle blowers αποτελούν το συνηθέστερο τρόπο αποκάλυψης της απάτης

Πίνακας 11 : Περιστατικά Απάτης ανά Χώρα Δυτικής Ευρώπης

Country	Number of cases
Aland Islands	1
Andorra	2
Austria	3
Belgium	5
Denmark	1
Finland	2
France	6
Germany	24
Greece	27
Ireland	3
Italy	17
Luxembourg	1
Netherlands	12
Norway	1
Spain	13
Switzerland	6
United Kingdom	21
TOTAL CASES	145

Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

Πίνακας 12: Τρόποι απάτης και ανίχνευσης στη Δυτική Ευρώπη

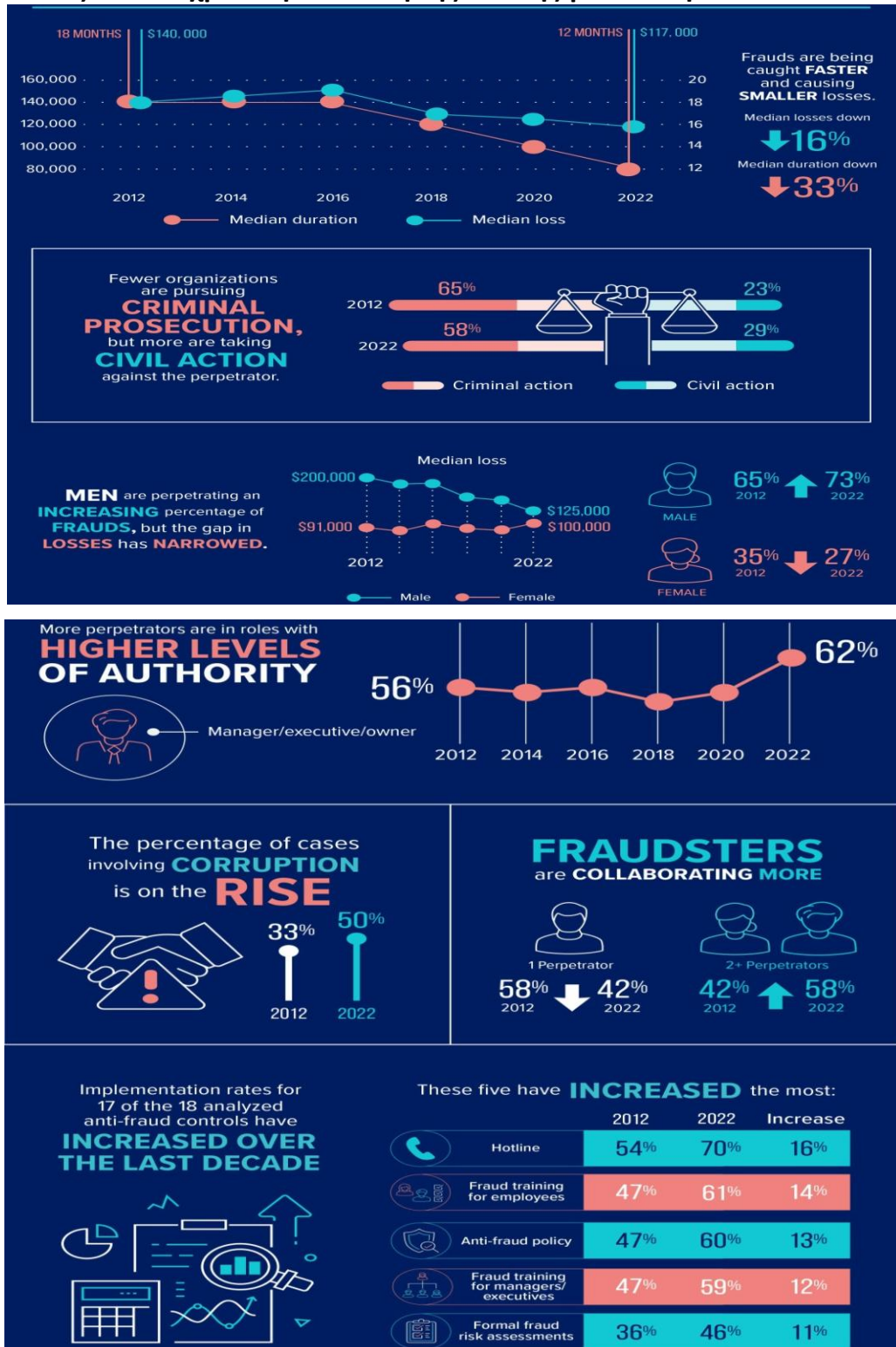
Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

4.3.11 Διαχρονική ανάλυση βασικών στοιχείων απάτης για τα έτη 2012-2022

Από διαχρονική σύγκριση των στοιχείων των ερευνών για τα έτη 2012-2022, προέκυψαν τα κάτωθι συμπεράσματα :

- Τα περιστατικά απάτης ανιχνεύονται γρηγορότερα και για αυτό προκαλούν μικρότερη οικονομική ζημιά σε σχέση με το παρελθόν
- Η λύση των διαφορών στα ποινικά δικαστήρια επιλέγεται με μικρότερη συχνότητα, σε αντίθεση με την επιλογή των αστικών δικαστηρίων που παρουσιάζει άνοδο.
- Οι άνδρες τείνουν να διαπράττουν περισσότερες απάτες από τις γυναίκες. Όμως , από οικονομική άποψη, η ζημιά για τις επιχειρήσεις είναι περίπου ίδια το 2022, σε αντίθεση με το παρελθόν .
- Οι απάτες διεξάγονται σε μεγαλύτερο βαθμό από υψηλά στην ιεραρχία στελέχη σε σχέση με το παρελθόν.
- Τα ποσοστά της διαφθοράς και της συνεργασίας περισσότερων τους ενός για τη διάπραξη απάτης έχουν αυξηθεί σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια.
- Οι επιχειρήσεις υιοθετούν προγράμματα αντιμετώπισης της απάτης (anti – fraud controls) σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με το παρελθόν.

Πίνακας 13 : Διαχρονική Ανάλυση της Απάτης για τα έτη 2012 -2022

Πηγή : << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >>, ACFE, 2022

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ (CREATIVE ACCOUNTING)

5.1.Ορισμός Δημιουργικής Λογιστικής

Η έννοια της δημιουργικής λογιστικής χρησιμοποιείται συνήθως για την περιγραφή της διαδικασίας μέσω της οποίας οι επαγγελματίες λογιστές χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους για να χειραγωγήσουν τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Πολλά ονόματα έχουν χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργική λογιστική. Στην Ευρώπη, χρησιμοποιούνται οι όροι creative accounting, income smoothing, earnings smoothing, cosmetic accounting και άλλοι. Στην Αμερική, ο πιο διαδεδομένος όρος είναι το earning management. Όπως και να αποκαλείται, είναι βέβαιο ότι η δημιουργική λογιστική αποτελεί μια από τις πρακτικές που οι εταιρείες χρησιμοποιούν για να αποκομίσουν οφέλη βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα. (Hisham Noori Hussein, Nurkamariah Kasim, Vijayesvaran Arumugam, 2015)

Ανατρέχοντας στη βιβλιογραφία, προκειμένου να προσδιοριστεί ο ορισμός της έννοιας της δημιουργικής λογιστικής, ο μελετητής ανακαλύπτει πως υπάρχει πληθώρα προσεγγίσεων του όρου, ανάλογα με την οπτική γωνία κάθε ερευνητή.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι ορισμοί που έχουν αποτυπωθεί από τέσσερις μελετητές στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Ο Ian Griffiths (1986) , γράφοντας από την οπτική ενός δημοσιογράφου του οικονομικού ρεπορτάζ, παρατηρεί: <<Κάθε εταιρεία στη χώρα χειραγωγεί τα κέρδη της. Κάθε σύνολο δημοσιευμένων λογαριασμών βασίζεται σε βιβλία που έχουν << μαγειρευτεί>> σε μικρό ή μεγάλο βαθμό. Οι αριθμοί οι οποίοι παρουσιάζονται δύο φορές το χρόνο στο επενδυτικό κοινό έχουν αλλάξει προκειμένου να προστατευθεί ο ένοχος. Είναι το μεγαλύτερο κόλπο από τον Δούρειο Ίππο. . . Στην πραγματικότητα, αυτή η εξαπάτηση έχει τέλεια γεύση. Είναι απολύτως θεμιτό. Είναι δημιουργική λογιστική. >>

Ο Michael Jameson (Jameson, M, 1988), γράφοντας από την οπτική γωνία του λογιστή, υποστηρίζει: <<Η λογιστική διαδικασία συνίσταται στην αντιμετώπιση πολλών θεμάτων που βασίζονται σε εκτιμήσεις και στην επίλυση συγκρούσεων μεταξύ ανταγωνιστικών προσεγγίσεων για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων των οικονομικών γεγονότων και συναλλαγών... αυτή η ευελιξία παρέχει ευκαιρίες για χειραγώγηση, δόλο και παραποίηση. Αυτές οι δραστηριότητες – που ασκούνται από τα λιγότερο σχολαστικά στοιχεία του επαγγέλματος του λογιστή - έχουν γίνει γνωστά ως «δημιουργική λογιστική».

Ο Terry Smith (Smith T., 1992) αναφέρει την εμπειρία του ως επενδυτικός αναλυτής: <<Θεωρήσαμε ότι μεγάλο μέρος της φαινομενικής αύξησης των κερδών που είχε σημειωθεί τη δεκαετία του 1980 ήταν το αποτέλεσμα λογιστικής δολοπλοκίας της ζώνης και όχι της πραγματικής οικονομικής ανάπτυξης, και αρχίσαμε να εκθέτουμε τις κύριες τεχνικές που εμπλέκονται και να δίνουμε παραδείγματα εταιρειών που χρησιμοποιούν αυτές οι τεχνικές.>>

Ο Kamal Naser (Naser, K., 1993), παρουσιάζοντας μια ακαδημαϊκή άποψη, προσφέρει αυτόν τον ορισμό: <<Η δημιουργική λογιστική είναι ο μετασχηματισμός των χρηματοοικονομικών λογιστικών μεγεθών από αυτό που είναι στην πραγματικότητα σε αυτό που επιθυμούν οι δημιουργοί τους εκμεταλλεόμενοι τους υπάρχοντες κανόνες και/ή αγνοώντας μερικούς από αυτούς ή το σύνολο τους.>>

Ο Μπαραλέξης (Μπαραλέξης Σπ., 2001) χρησιμοποιεί τον όρο επινοητική λογιστική και την ορίζει ως << η εκμετάλλευση των αδυναμιών των λογιστικών κανόνων και νόμων, ή η παραβίαση αυτών, με απώτερο σκοπό την παρουσίαση των λογιστικών καταστάσεων, όχι όπως αυτές θα έπρεπε να είναι, αλλά όπως συμφέρει την επιχείρηση να είναι>>.

Οι Mulford και Comiskey (Mulford C.,Comiskey E., 2002)έχουν προβεί στην παρακάτω κατηγοριοποίηση :

Τίτλος (Label)	Ορισμός (Definition)
Επιθετική Λογιστική (Aggressive Accounting)	Μια δυναμική και εσκεμμένη επιλογή και εφαρμογή λογιστικών αρχών που γίνεται σε μια προσπάθεια να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα, συνήθως υψηλότερα τρέχοντα κέρδη, είτε οι πρακτικές που ακολουθούνται είναι σύμφωνα με τα GAAP είτε όχι
Διαχείριση Κερδών (Earnings Management)	Η ενεργός χειραγώγηση των κερδών προς έναν προκαθορισμένο στόχο, ο οποίος μπορεί να τεθεί από τη διοίκηση, μια πρόβλεψη από αναλυτές ή ένα ποσό που συνάδει με μια πιο ομαλή, πιο βιώσιμη ροή κερδών
Εξομάλυνση Κερδών	Μια μορφή διαχείρισης κερδών που έχει

<i>(Income Smoothing)</i>	σχεδιαστεί για να αφαιρεί τις αυξομειώσεις από μια κανονική ροή κερδών, συμπεριλαμβανομένων βημάτων για μείωση και «αποθήκευση» κερδών κατά τη διάρκεια καλών ετών για χρήση σε έτη με χειρότερα αποτελέσματα
Λογιστική Απάτη <i>(Fraudulent financial reporting)</i>	Εσκεμμένες ανακρίβειες ή παραλείψεις ποσών ή γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις, που γίνονται για να παραπλανηθούν οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, που κρίνονται δόλια από διοικητική, αστική ή ποινική διαδικασία
Πρακτικές Δημιουργικής Λογιστικής <i>(Creative Accounting Practices)</i>	Οποιαδήποτε και όλα τα βήματα που χρησιμοποιούνται για να εξελιχθεί το παιχνίδι οικονομικών αριθμών, συμπεριλαμβανομένης της επιθετικής επιλογής και εφαρμογής λογιστικών αρχών, δόλιας οικονομικής αναφοράς και τυχόν βημάτων που έγιναν προς τη διαχείριση κερδών ή την εξομάλυνση του εισοδήματος

5.2. Κίνητρα για την άσκηση της δημιουργικής λογιστικής

Η υιοθέτηση των πρακτικών της δημιουργικής λογιστικής συνήθως προκύπτει για τους παρακάτω λόγους (Oyedokun G. E. , 2018):

- Για την επίτευξη εσωτερικών στόχων

Η διοικητική ομάδα χειραγωγεί τα αποτελέσματα προκειμένου να επιτύχει εσωτερικούς στόχους που έχουν τεθεί από την υψηλότερη διοίκηση (top management), όπως είναι η αύξηση των πωλήσεων, της κερδοφορίας ή των τιμών των μετοχών.

➤ Για την ικανοποίηση εξωτερικών προσδοκιών

Τα ενδιαφερόμενα μέρη (επενδυτές, αναλυτές, τράπεζες) έχουν προσδοκίες από τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα μιας επιχείρησης προκειμένου να επενδύσουν ή δανείσουν τα χρήματά τους. Η ικανοποίηση αυτών των προβλέψεων ή ελαχιστοποίηση της επίδρασης κάποιων αρνητικών γεγονότων (για παράδειγμα η μείωση του μεριδίου αγοράς) αποτελεί ισχυρό κίνητρο για την άσκηση δημιουργικής λογιστικής από μια επιχειρηματική μονάδα.

➤ Εξομάλυνση διακυμάνσεων εσόδων

Γενικότερα μια επιχείρηση προτιμά να παρουσιάζει μια σταθερή τάση αύξησης των κερδών και αποφεύγει την αστάθεια η οποία μπορεί να συνοδεύεται από δραματικές ανόδους και πτώσεις. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη δημιουργία υψηλών προβλέψεων για υποχρεώσεις και έναντι των αξιών του ενεργητικού σε χρήσεις με θετικά αποτελέσματα, και μείωση αυτών των προβλέψεων σε όφελος των κερδών, σε πτωτικές περιόδους. Οι υποστηρικτές αυτής της προσέγγισης υποστηρίζουν ότι είναι ένα μέτρο κατά του «βραχυπρόθεσμου», που επιτρέπει σε μια επένδυση να κριθεί από τις αποδόσεις της σε βάθος χρόνου. Επίσης επιτρέπει τον μετριασμό των προσδοκιών που μπορεί να προκύψουν από μία καλή χρονιά στις οποίες η εταιρεία μπορεί να μην είναι σε θέση να ανταποκριθεί στη συνέχεια. Στην αντίπερα όχθη, αντιτάσσονται οι απόψεις που υποστηρίζουν ότι εάν οι συνθήκες διαπραγμάτευσης μιας επιχείρησης είναι στην πραγματικότητα ασταθείς, τότε οι επενδυτές έχουν δικαίωμα να το ξέρουν. Επί πλέον, η εξομάλυνση του εισοδήματος μπορεί να κρύβει μακροπρόθεσμες αλλαγές στην τάση των κερδών. (Amat O., Blake J., Dowds J., 1999)

➤ Φορολογία

Η δημιουργική λογιστική μπορεί επίσης να είναι αποτέλεσμα της επιθυμίας για κάποιο φορολογικό όφελος ειδικά όταν το φορολογητέο εισόδημα επιμετρείται μέσω λογιστικών αριθμών.

Οι Mulford και Comiskey (Mulford C., Comiskey E., 2002) έχουν εντοπίσει τους κάτωθι λόγους για τους οποίους οι επιχειρήσεις επιλέγουν την ωραιοποίηση των λογιστικών καταστάσεων :

1. Τιμή της μετοχής : Μέσω αυτών των τεχνικών, επιτυγχάνεται υψηλότερη τιμή μιας μετοχής, μεγαλύτερη σταθερότητα της τιμής της, αυξημένη εταιρική αποτίμηση, χαμηλότερο κόστος μετοχικού κεφαλαίου, αυξημένη αξία δικαιωμάτων προαίρεσης μετοχών.
2. Επιπτώσεις σε κόστος δανεισμού : Αυξημένη πιστοληπτική ικανότητα, χαμηλότερο

κόστος δανεισμού, περισσότερο ευέλικτες οικονομικές συμβάσεις

3. Επιπτώσεις σε προγράμματα μπόνους : Αυξημένα μπόνους με βάση το κέρδος
4. Επιπτώσεις πολιτικού κόστους: Αποφυγή υψηλότερων φόρων, αποφυγή νομοθετικών κανονισμών, για παράδειγμα αντιμονοπωλιακές ρυθμίσεις.

5.3. Ευκαιρίες για δημιουργική λογιστική

Οι δυνατότητες για δημιουργική λογιστική εντοπίζονται σε έξι βασικούς τομείς: ρυθμιστική ευελιξία, έλλειψη ρυθμιστικού πλαισίου, περιθώριο για εκτιμήσεις της διοίκησης για το μέλλον, ο χρόνος επιμέτρησης ορισμένων συναλλαγών, η χρήση εικονικών συναλλαγών και τέλος η ανακατάταξη και παρουσίαση των οικονομικών αριθμών. Λαμβάνοντας κάθε ένα από οι έξι τομείς με τη σειρά τους, μπορούμε να αναφέρουμε:

1. Ρυθμιστική ευελιξία

Οι λογιστικοί κανονισμοί ή αλλιώς τα λογιστικά πρότυπα συχνά επιτρέπουν την επιλογή μεθόδων επιμέτρησης ή αποτίμησης των λογιστικών κονδυλίων. Συνεπώς, οι επιχειρηματικές οντότητες μπορούν, εύλογα, να αλλάξουν τις λογιστικές τους πολιτικές κατά τις επιθυμίες τους. Τέτοιες αλλαγές μπορεί να είναι σχετικά εύκολο να εντοπιστούν στο έτος αλλαγής οπότε και δημοσιοποιούνται, αλλά είναι πολύ λιγότερο ευδιάκριτες στη συνέχεια.

2. Έλλειψη ρυθμιστικού πλαισίου

Ορισμένοι τομείς απλώς δεν ρυθμίζονται πλήρως, δεδομένου της πληθώρας τύπων επιχειρήσεων και της φύσης των συναλλαγών. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν η λογιστική των αποθεμάτων ή πτυχές των χρηματοοικονομικών μέσων.

3. Περιθώρια διοίκησης για εκτιμήσεις

Οι εκτιμήσεις της διοίκησης στις οποίες βασίζονται κάποια λογιστικά κονδύλια όπως είναι οι προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων μπορεί να περιέχουν λάθη ή παραλείψεις με ή χωρίς δόλο. Αυτά τα λάθη (estimation errors) μπορεί να διαστρεβλώσουν την εικόνα των οικονομικών καταστάσεων.

4. Χρόνος επιμέτρησης συναλλαγών

Η επιλογή του χρόνου πραγματοποίησης μιας συναλλαγής μπορεί να συμβάλλει στην επίτευξη των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων. Για παράδειγμα, αν υποθέσουμε ότι μια επιχείρηση έχει μια επένδυση σε ιστορικό κόστος η οποία μπορεί εύκολα να πωληθεί σε υψηλότερη τιμή

πώλησης, που είναι η τρέχουσα αξία. Η διοίκηση είναι ελεύθερη να επιλέξει το έτος πώλησης της επένδυσης και με αυτό τον τρόπο να αυξήσει τα κέρδη.

5. Οι εικονικές συναλλαγές μπορεί να αποσκοπούν είτε στη χειραγώγηση των κονδυλίων του ισολογισμού είτε στη μεταφορά κερδών μεταξύ λογιστικών περιόδων. Αυτό επιτυγχάνεται με την καταχώρηση δύο ή περισσότερων συναλλαγών με ένα τρίτο μέρος, συνήθως μια τράπεζα. Για παράδειγμα, γίνεται μια συμφωνία για την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου σε μια τράπεζα και στη συνέχεια η επιχείρηση μισθώνει το ίδιο περιουσιακό στοιχείο για την υπόλοιπη ωφέλιμη ζωή του. Η τιμή πώλησης στο πλαίσιο μιας τέτοιας συναλλαγής «sale and leaseback» μπορεί να είναι πάνω ή κάτω από την τρέχουσα αξία του περιουσιακού στοιχείου, επειδή η διαφορά μπορεί να αντισταθμιστεί με αυξημένα ή μειωμένα ενοίκια.

6. Η ανακατάταξη και η παρουσίαση των οικονομικών αριθμών

Από τη βιβλιογραφία προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις μπορεί προβούν σε χειραγώγηση των μεγεθών του ισολογισμού μέσω της ανακατάταξης ορισμένων κονδυλίων για τη βελτίωση ορισμένων αριθμοδεικτών. Για παράδειγμα, η ταξινόμηση των υποχρεώσεων σε βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες μπορεί να επηρεάσει τους δείκτες ρευστότητας και μόχλευσης. Ένας ειδικός τύπος δημιουργικής λογιστικής σχετίζεται με την παρουσίαση οικονομικών μεγεθών, με βάση γνωστικά σημεία αναφοράς. Όπως και εξηγείται από τους Niskanen και Keloharju (2000): «η ιδέα πίσω από αυτή τη συμπεριφορά είναι ότι οι άνθρωποι μπορεί να αντιλαμβάνονται ένα κέρδος, για παράδειγμα, 301 εκατομμυρίων ως ασυνήθιστα μεγαλύτερο από ένα κέρδος των 298 εκατομμυρίων». Συνεπώς, ακόμα και ο τρόπος παρουσίασης ορισμένων μεγεθών μπορεί να επηρεάσει τη διαλαμβανόμενη εικόνα για την πορεία της επιχείρησης. (Amat O., Gowthorpe C., 2004)

5.4. Μορφές δημιουργικής λογιστικής

Οι τεχνικές της δημιουργικής λογιστικής που μπορεί να εφαρμόσει μια επιχείρηση είναι άπειρες. Η λογιστική επιστήμη βασίζεται στο διπλογραφικό σύστημα των χρεώσεων και αντίστοιχων πιστώσεων, το οποίο μια επιχειρηματική οντότητα μπορεί να χρησιμοποιήσει προκειμένου να εξασφαλίσει την επιθυμητή εικόνα των οικονομικών της καταστάσεων.

Υπάρχουν δύο βασικές πρακτικές δημιουργικής λογιστικής. Η μία ονομάζεται << window dressing >> ή ωραιοποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Αποτελεί μια τεχνική χαμηλών απαιτήσεων η οποία δεν προϋποθέτει υψηλή γνωστική κατάρτιση και στοχεύει στη βελτίωση της θέσης της εταιρίας, ειδικά την κερδοφορία της. Η δεύτερη τεχνική αφορά τη χρηματοδότηση εκτός κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης (off-balance sheet financing),

προϋποθέτει σημαντικό επίπεδο γνώσεων και εξειδίκευσης και είναι σπάνια ανιχνεύσιμη στην πράξη.

5.4.1 Window dressing

Με τη χρήση αυτής της τεχνικής, η εταιρεία επιδιώκει την επίτευξη των επιθυμητών οικονομικών αποτελεσμάτων. Πραγματοποιούνται εσκεμμένες συναλλαγές ώστε να παραποιείται η αληθινή κατάσταση μιας επιχειρηματικής οντότητας και οι οικονομικές καταστάσεις να απεικονίζουν την επιδιωκόμενη παραπλανητική εικόνα. Αυτή η τεχνική απευθύνεται στους εξωτερικούς χρήστες των χρηματοοικονομικών αναφορών και έχει στόχο να εξασφαλίσει καλύτερη πρόσβαση της επιχείρησης σε χρηματοδότηση (επιχορηγήσεις, δάνεια) και να την καταστήσει ελκυστική για πιθανούς επενδυτές. Η συγκεκριμένη τεχνική χρησιμεύει επίσης στη χειραγώγηση της φορολογικής βάσης της εταιρείας.

Συνηθισμένες πρακτικές window dressing αποτελούν:

- Η σκόπιμη ταξινόμηση των βραχυπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων ως μακροπρόθεσμων ή αντίστροφα, βελτιώνοντας έτσι τη ρευστότητα της εταιρείας,
  - πώληση και επαναγορά περιουσιακών στοιχείων,
  - Λογιστική αντιμετώπιση δαπανών επισκευών και συντήρησης των παγίων στοιχείων ενεργητικού με καταχώρηση στο κονδύλι των παγίων στον ισολογισμό είτε στα έξοδα της κατάστασης αποτελεσμάτων ,
  - Απαξιωμένα ή κατεστραμμένα περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνονται στο πάγιο ενεργητικό της επιχείρησης
  - πωλήσεις και μετέπειτα μισθώσεις περιουσιακών στοιχείων (sale and leaseback)
  - χειραγώγηση της τιμής καταχώρησης στα βιβλία, σε περίπτωση αποτίμησης ή απόκτησης του περιουσιακού στοιχείου μέσω ίδιας παραγωγής,
  - διαστρεβλωμένη αναγνώριση εσόδων - αναγνώριση εσόδων σε λάθος περίοδο,
  - εικονική αναγνώριση εσόδων - λογιστική για πωλήσεις που δεν έχουν πραγματοποιηθεί ποτέ,
  - μια επιχείρηση δεν δημιουργεί προβλέψεις ή αποθεματικά, ή δεν τα δημιουργεί στον βαθμό που απαιτείτο νομικά, ή αντίθετα προβαίνει στο σχηματισμό αχρειαστων προβλέψεων.
- Επομένως, η εταιρεία έχει μεγάλο περιθώριο προσαρμογής των κερδών της ανοδικά ή καθοδικά ανάλογα με τις επιδιώξεις της.

Ωστόσο, οι περισσότερες από αυτές τις πρακτικές ισορροπούν μεταξύ της δημιουργικής λογιστικής και της λογιστικής απάτης, η οποία εκμεταλλεύεται τα κενά στους κανονισμούς και

τους νόμους. Θα πρέπει να τονιστεί ότι οι παραπάνω διαδικασίες επεκτείνονται συνεχώς σε νέες που πρέπει σταδιακά να αντικατασταθούν εκείνες για τις οποίες έχουν ήδη βρεθεί αποτελεσματικές λύσεις αντιμετώπισης, συνεπώς η διεξοδική απαρίθμηση τους καθίσταται αδύνατη.

5.4.2 Χρηματοδότηση εκτός ισολογισμού (off- balance financing)

Οι τεχνικές χρηματοδότησης εκτός ισολογισμού είναι πολύ πιο προηγμένες και δυσκολότερες στον εντοπισμό σε σχέση με το window dressing. Για την εκτέλεση αυτών των πρακτικών απαιτείται βάθος γνώσεων και εμπειρίας. Οι τεχνικές του off- balance financing συνδέονται με την κάλυψη του χρηματοοικονομικού κινδύνου και στοχεύουν στην αποφυγή των κινδύνων που προκύπτουν από το χρέος μιας οντότητας και επηρεάζουν τη φερεγγυότητα της. Πρόκειται για οικονομικές συναλλαγές που έχουν προγραμματιστεί εκ των προτέρων και ο κύριος στόχος τους είναι η στρέβλωση του κέρδους. Στόχος αποτελεί η εμφάνιση της χρηματοδότησης όχι ως υποχρέωση, αλλά ως ενίσχυση από εξωτερικές πηγές. Τέτοιες πρακτικές περιλαμβάνουν ειδικότερα:

- αντικατάσταση χρηματοδοτικών και λειτουργικών μισθώσεων,
- λογιστική για την πώληση απαιτήσεων (factoring) ανάλογα με τον κίνδυνο που προκύπτει από τις ανείσπρακτες απαιτήσεις (μη αναγνώριση υποχρεώσεων όπως είναι οι προβλέψεις),
- εγγυημένα δάνεια που θεωρούνται ως πωλήσεις,
- δάνεια που έχουν καταχωρηθεί ως ίδια κεφάλαια,
- συνεργασία με άλλες εταιρείες, η οποία βελτιώνει τα επιχειρηματικά αποτελέσματα της αρχικής εταιρείας, χωρίς να εμφανίζεται επίσημη σύνδεση μεταξύ τους. Πρόκειται για επιχειρήσεις ειδικού σκοπού που δημιουργούνται για την εκτέλεση ενός συγκεκριμένου μόνο έργου. Το πλεονέκτημά τους είναι ότι βοηθούν τους ιδρυτές τους να καθυστερήσουν τον κίνδυνο και ταυτόχρονα να επιτύχουν ένα συγκεκριμένο όφελος, που τις περισσότερες φορές πρόκειται για άντληση κεφαλαίων. Οι εταιρίες αυτές χρησιμοποιούνται επίσης για τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης ή για την μεταβίβαση ανεπιθύμητων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων. (Cugona A., Cug J., 2020)

5.5. Διαχείριση Κερδών (Earnings Management)

Τα κέρδη αποτελούν ζωτικό στοιχείο των οικονομικών καταστάσεων γιατί αντιπροσωπεύουν το βαθμό στον οποίο μια εταιρεία ασχολείται με δραστηριότητες προστιθέμενης αξίας. Τα κέρδη υποδεικνύουν επίσης την απήχηση μιας επιχείρησης στην κεφαλαιαγορά. Οι επενδυτές και οι αναλυτές αξιολογούν τα κέρδη για να προσδιορίσουν την ελκυστικότητα μιας

συγκεκριμένης μετοχής. Η μετοχή μιας εταιρείας εκτιμάται με την παρούσα αξία των μελλοντικών κερδών της. Εταιρείες με κακές προοπτικές κερδών συνήθως έχουν χαμηλότερες τιμές μετοχών από αυτές με καλές προοπτικές. Η ικανότητα της εταιρείας να παράγει κέρδη στο μέλλον παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στον προσδιορισμό της τιμής της μετοχής. Δεδομένου ότι η αξία μιας επιχείρησης σχετίζεται άμεσα με τα μελλοντικά κέρδη, όλα τα στελέχη πρέπει να κατανοήσουν την επίδραση των λογιστικών επιλογών και να διαχειρίζονται τα κέρδη με τον επωφελέστερο τρόπο για την επιχειρηματική οντότητα.

5.5.1 Ορισμός Διαχείρισης Κερδών

Η διαχείριση κερδών μπορεί να οριστεί ως η λογική και νόμιμη λήψη αποφάσεων και δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων από τη διοίκηση με απώτερο στόχο την επίτευξη σταθερών και προβλέψιμων οικονομικών αποτελεσμάτων. Ένας μεγάλος αριθμός εταιρειών χρησιμοποιεί τη διαχείριση κερδών είτε για τη διατήρηση μιας σταθερής αύξησης των τους ή για την αποφυγή δημοσίευσης ζημιών. Με άλλα λόγια, η διαχείριση κερδών είναι η στρατηγική που χρησιμοποιείται από τη διοίκηση μιας εταιρείας για την εσκεμμένη χειραγώγηση των κερδών της έτσι ότι οι αριθμοί να ταιριάζουν με έναν προκαθορισμένο στόχο. Αυτή η πρακτική δηλαδή επιδιώκει κυρίως την εξομάλυνση των κερδών. Ένας επαγγελματίας λογιστής μπορεί να χειραγωγήσει τα κέρδη με διάφορους τρόπους εντός των ορίων των λογιστικών προτύπων. Η διαχείριση κερδών ένα εργαλείο για τη μεγιστοποίηση της εταιρικής αξίας και τη μείωση των κινδύνων.

Η λογιστική βιβλιογραφία ορίζει τη διαχείριση των κερδών ως <<στρέβλωση της εφαρμογής των γενικά αποδεκτών λογιστικών αρχών (General Accepted Accounting Principles – GAAP) >>. Πολλοί μέλη της οικονομικής κοινότητας θεωρούν ότι το πλαίσιο των γενικά αποδεκτών λογιστικών αρχών αποτρέπει τη διαχείριση κερδών. Η διαχείριση κερδών πηγάζει κυρίως από την εφαρμογή των εγγενώς ελαττωματικών GAAP και λιγότερο από τη στρέβλωση της εφαρμογής τους.

Ένας άλλος ορισμός αναφέρει ότι διαχείριση κερδών είναι οι προσπάθειες της διοίκησης να επηρεάσει ή να χειραγωγήσει τις οικονομικές καταστάσεις χρησιμοποιώντας συγκεκριμένες λογιστικές μεθόδους (ή με αλλαγή μεθόδων), αναγνωρίζοντας εφάπαξ μη επαναλαμβανόμενα στοιχεία, επιταχύνοντας ή αναβάλλοντας την αναγνώριση εσόδων ή χρησιμοποιώντας άλλες μεθόδους για να επηρεάσει τα βραχυπρόθεσμα κέρδη.

5.5.2 Τεχνικές Διαχείρισης Κερδών

Οι συχνότερες τεχνικές διαχείρισης μπορούν να ταξινομηθούν σε δώδεκα κατηγορίες. Μια σύντομη ανάλυση αυτών των τεχνικών επιχειρείται παρακάτω :

➤ Τεχνική << Cookie Jar reserve>>:

Η τεχνική Cookie Jar ασχολείται με εκτιμήσεις μεγεθών που μπορεί να προκύψουν από μελλοντικά γεγονότα. Σύμφωνα με τις γενικές λογιστικές αρχές, η διοίκηση πρέπει να εκτιμήσει και να καταγράψει υποχρεώσεις που θα λάβουν χώρα μελλοντικά ως αποτέλεσμα γεγονότων ή συναλλαγών της τρέχουσας χρήσης με βάση την αρχή του δεδουλευμένου. Όμως όταν πρόκειται για εκτιμήσεις υπάρχει πάντα το στοιχείο της αβεβαιότητας και ανάλογα με τους συνεκτιμημένους παράγοντες, η πρόβλεψη μπορεί να είναι διαφορετική. Η διοίκηση πρέπει να επιλέξει ένα μόνο ποσό που θα της επιτρέψει τη χειραγώγηση των κερδών της. Δηλαδή με αυτή την τεχνική, η εταιρεία θα προσπαθήσει να υπερεκτιμήσει τα έξοδα κατά την περίοδο στην οποία εμφανίζει κέρδη. Αν τα πραγματικά έξοδα μελλοντικά αποδειχθούν χαμηλότερα από τις εκτιμήσεις, θα τα αποθηκεύσει στο cookie jar, δηλαδή στον ισολογισμό της και θα μπορέσει να τα χρησιμοποιήσει αργότερα, όταν η εταιρεία χρειάζεται ώθηση στα κέρδη για να πληρούν τις προβλέψεις. Μερικά παραδείγματα προβλέψεων για διαχείριση κερδών είναι: οι επιστροφές πωλήσεων, προβλέψεις και διαγραφές επισφαλών απαιτήσεων, προβλέψεις διαγραφής ακατάλληλων αποθεμάτων, προβλέψεις συνταξιοδοτικού κόστους και απολύσεων προσωπικού κλπ.

➤ Τεχνικές "Big Bath":

Αν και σπάνιο φαινόμενο, μερικές φορές οι εταιρείες μπορεί να πρέπει να αναδιάρθρουν το χρέος τους, να διαγράψουν περιουσιακά στοιχεία ή να τροποποιήσουν ή και ακόμη και να κλείσουν ένα λειτουργικό τομέα τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι δαπάνες είναι γενικά αναπόφευκτες. Αν η διοίκηση προβεί στη καταχώρηση μιας πρόβλεψης σχετικά με το κόστος υλοποίησης αυτών των αλλαγών, το πιθανότερο είναι η απώλεια των κερδών να επηρεάσει αρνητικά την τιμή της μετοχής. Αλλά η τιμή της μετοχής μπορεί να ανέβει γρήγορα εάν το κόστος αναδιάρθρωσης και τα λοιπά λειτουργικά κόστη θεωρηθούν θετικά. Σύμφωνα με την τεχνική του Big bath, εάν η διοίκηση πρέπει να δημοσιεύσει κακές ειδήσεις, δηλαδή, αυξημένα κόστη από ουσιαστική αναδιάρθρωση, είναι καλύτερα να συμπεριλάβει στα βιβλία της το σύνολο του πραγματικού κόστους άμεσα ώστε να μην χρειαστεί να επανέλθει σε αυτό.

➤ Τεχνική "Big Bet on the Future":

Όταν συμβαίνει μια εξαγορά, η εταιρεία που αποκτά την εξαγοραζόμενη επιχείρηση λέγεται ότι έβαλε μεγάλο στοίχημα για το μέλλον (big bet on the future). Σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές, η επιχείρηση που προέβη στην εξαγορά πρέπει να την απεικονίσει στα τηρούμενα βιβλία της. Η επιχείρηση έχει δύο λογιστικές επιλογές. Μία εκδοχή αποτελεί η διαγραφή εξόδων έρευνας και ανάπτυξης για τη εξαγοραζόμενη επιχείρηση. Με αυτό τον τρόπο, η διοίκηση θα προστατέψει τα μελλοντικά κέρδη της από χρεώσεις που αφορούν την τιμή αγοράς. Η δεύτερη επιλογή περιλαμβάνει την ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της θυγατρικής με αυτά της μητρικής, ειδικά όταν η πρώτη είναι κερδοφόρα, με αποτέλεσμα. Την άμεση αύξηση των κερδών κατά το τρέχον έτος.

➤ «Ξέπλυμα» του επενδυτικού χαρτοφυλακίου (<< Flushing>> the investment portfolio)

Προκειμένου να επιτύχει μια στρατηγική συμμαχία και να επενδύσει πλεονάζοντα κεφάλαια, μια επιχείρηση μπορεί να αγοράσει μετοχές μιας άλλης. Η επένδυση αυτή μπορεί να λάβει χώρα είτε με την αγορά διαπραγματεύσιμων στο χρηματιστήριο χρεογράφων είτε με χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση. Τα πραγματικά κέρδη ή ζημιές από πωλήσεις ή οποιεσδήποτε αλλαγές στην αγοραία αξία των διαπραγματεύσιμων χρεογράφων καταχωρούνται ως λειτουργικά έσοδα ή ζημιές ενώ οποιαδήποτε αλλαγή στην αγοραία αξία των διαθέσιμων προς πώληση τίτλων κατά τη διάρκεια μιας φορολογικής περιόδου περιλαμβάνεται στα «άλλα μη λειτουργικά έσοδα ή έξοδα». Βέβαια, όταν τα διαθέσιμα προς πώληση χρεόγραφα πωλούνται, οποιαδήποτε απώλεια ή κέρδος είναι καταχωρείται στα λειτουργικά αποτελέσματα. Μια διοικητική ομάδα μπορεί χειραγωγεί τα κέρδη της επιχείρησης χρησιμοποιώντας τις επενδύσεις της με τους εξής τρόπους:

- Πώληση χρεογράφων που έχουν καταγράψει κέρδη

Αν η επιδίωξη της επιχείρησης είναι η καταγραφή αυξημένων κερδών, η πώληση των συγκεκριμένων χρεογράφων συμβάλλει σε αυτό το σκοπό

- Πώληση χρεογράφων που έχουν απωλέσει αξία:

Αν η επιχείρηση επιδιώκει τη μείωση του κέρδους, μπορεί να προβεί στην πώληση χρεογράφων που καταγράφουν προσωρινά ζημιές ώστε να τις καταγράψει στα αποτελέσματα της.

- Αλλαγή πολιτικής διακράτησης χρεογράφων:

Η διοίκηση μπορεί να χειραγωγήσει τα κέρδη μέσω αλλαγής των συμμετοχών της από διαθέσιμα σε πώληση χρεόγραφα σε διαπραγματεύσιμα και αντίστροφα. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα τη μετακίνηση οποιουδήποτε μη πραγματοποιηθέντος κέρδους ή ζημιάς του τίτλου προς ή από την κατάσταση αποτελεσμάτων.

- Διαγραφή απαξιωμένων χρεογράφων

Τίτλοι που έχουν εμφανή μακροπρόθεσμη πτώση της αξίας τους, μπορεί να διαγραφούν στην μειωμένη τιμή αγοράς ανεξάρτητα της κατηγορίας τους.

- «Πετάξτε έξω» ένα προβληματικό παιδί (Throw out a problem child)

Προκειμένου να προστατευθούν τα κέρδη της, μια εταιρεία μπορεί να προβεί στην πώληση θυγατρικών που έχουν προβληματική απόδοση. Η απαλλαγή από την προβληματική θυγατρική μπορεί να γίνει είτε με απλή πώληση και καταγραφή των εσόδων ή εξόδων στα αποτελέσματα είτε με τη μέθοδο της απόσχισης. Στην απόσχιση, οι μετοχές μεταβιβάζονται στους υφιστάμενους μετόχους και η θυγατρική επιχείρηση δεν περιλαμβάνεται στις ενοποιημένες λογιστικές καταστάσεις της μητρικής.

- Εισαγωγή νέων λογιστικών προτύπων

Οι γενικές λογιστικές αρχές τροποποιούνται διαρκώς προσαρμοζόμενες στο ευμετάβλητο επιχειρηματικό περιβάλλον. Οι λογιστικές αρχές μπορούν να τροποποιηθούν με τρόπο που δεν θα επηρεάσουν τα κέρδη. Όταν ένα νέο λογιστικό πρότυπο υιοθετείται, χρειάζονται δύο έως τρία χρόνια για την εφαρμογή του. Η άμεση και εθελοντική εφαρμογή του από μια επιχείρηση μπορεί να προσφέρει μια ευκαιρία για τη διαχείριση των κερδών. Μια εταιρεία μπορεί να επωφεληθεί αλλάζοντας για παράδειγμα την καταγραφή των εξόδων της από ταμειακή σε δεδουλευμένη βάση ή υιοθετώντας μια λογιστική πολιτική αναγνώρισης εσόδων που εξυπηρετεί καλύτερα τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα της.

- Διαγραφή μακροπρόθεσμων λειτουργικών περιουσιακών στοιχείων:

Το κόστος των μακροπρόθεσμων λειτουργικών περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνται ή που αναλώνονται καταχωρείται ως απόσβεση άυλων περιουσιακών στοιχείων (υπεραξία, διπλώματα ευρεσιτεχνίας, πνευματικά δικαιώματα και εμπορικό σήμα), αποσβέσεις ενσώματων πάγιων (κτίρια, μηχανήματα, εξοπλισμός) και έξοδα εξάντλησης φυσικών πόρων(ξυλεία, άνθρακας, πετρέλαιο, φυσικό αέριο) κατά τις περιόδους που αναμένεται να ωφεληθούν. Η διοίκηση έχει τη διακριτική εξουσία να επιλέξει τη μέθοδο και την περίοδο των αποσβέσεων καθώς και την υπολειμματική αξία των παγίων. Επίσης, όταν

ένα μακροχρόνιο περιουσιακό στοιχείο θεωρηθεί από την επιχείρηση μη λειτουργικό, δεν καταγράφονται έξοδα απόσβεσης.

➤ Πώληση/επανεκμίσθωση (Sale /Leaseback)

Η έγκαιρη διάθεση μακροπρόθεσμων παραγωγικών περιουσιακών στοιχείων, τα οποία στον ισολογισμό αποτιμώνται στο ιστορικό τους κόστος έχει ως αποτέλεσμα την καταγραφή μη πραγματοποιηθέντων κερδών ή ζημιών. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί είτε με την ολοκληρωτική πώληση είτε με την πώληση και στην συνέχεια εκμίσθωση του. Στην πρώτη περίπτωση, το αποτέλεσμα καταγράφεται άμεσα στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Στη δεύτερη περίπτωση, αναφέρουμε συνοπτικά ότι αν πραγματοποιηθούν ζημιές αναγνωρίζονται άμεσα στα βιβλία ενώ τα κέρδη αποσβένονται τμηματικά ανάλογα με το είδος της μίσθωσης (λειτουργικής ή χρηματοδοτικής).

➤ Λειτουργικά έναντι μη λειτουργικών εσόδων:

Τα κέρδη διαχωρίζονται σε λειτουργικά και μη λειτουργικά. Τα μη λειτουργικά κέρδη προκύπτουν από έκτακτα γεγονότα τα οποία μπορεί να μην επαναληφθούν στο μέλλον , σε αντίθεση με τα λειτουργικά τα οποία παράγονται από τη συνήθη λειτουργία της επιχείρησης και αναμένεται να συνεχιστούν στο εγγύς μέλλον. Τα μη λειτουργικά έσοδα περιλαμβάνουν: διακοπείσες δραστηριότητες, έκτακτα κέρδη ή ζημιές, σωρευτική επίδραση κάποιας αλλαγής λογιστικών αρχών. Η κατάταξη σε κατηγορίες αυτών των εσόδων μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διαχείρισης των κερδών από μια επιχείρηση.

Χ. Πρόωρη αποπληρωμή χρέους

Οι μακροπρόθεσμες εταιρικές υποχρεώσεις, τυπικά καταγράφονται στην χρεολυτική τους λογιστική αξία (amortized book value). Όταν η αποπληρωμή των υποχρεώσεων λάβει χώρα νωρίτερα της ημερομηνίας λήξης, το ποσό της αποπληρωμής μπορεί να είναι σημαντικά διαφορετικό από την λογιστική αξία με συνέπεια τη δημιουργία κερδών ή ζημιών. Τυχόν κέρδος ή ζημιά που προκύπτει από την πώληση καταγράφεται στα έκτακτα αποτελέσματα στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. Τα διοικητικά στελέχη μπορούν να χειραγωγούν τα κέρδη επιλέγοντας την περίοδο αποπληρωμής του χρέους.

➤ Χρήση παραγώγων

Τα παράγωγα προσφέρουν πολλές ευκαιρίες στη διοίκηση για τη διαχείριση των κερδών. Τα παράγωγα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για προστασία από ορισμένους τύπους

επιχειρηματικού κινδύνου, όπως: μεταβολές επιτοκίων, μεταβολή στις τιμές εμπορευμάτων, ο καιρός, αλλαγές στην τιμή του πετρελαίου, μεταβολή συναλλαγματικών ισοτιμιών. Τα παράγωγα πρέπει να αναφέρονται ως στοιχεία ενεργητικού και παθητικού στον ισολογισμό και επιμετρούνται στην εύλογη αξία. Κέρδη και ζημιές από τις αγοραπωλησίες παραγώγων αναγνωρίζονται γενικά ως λειτουργικό έσοδο. Η διαχείριση των παραγώγων μπορεί να επιφέρει ευκαιρίες διαχείρισης των κερδών.

- Συρρίκνωση του πλοίου(Shrink the ship)

Οι εταιρείες δεν χρειάζεται να αναφέρουν κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν από την αγορά ίδιων μετοχών γιατί η επιχείρηση και οι μέτοχοι μιας επιχείρησης ταυτίζονται για λογιστικούς σκοπούς. Τα εταιρικά έσοδα πραγματοποιούνται από συναλλαγές που λαμβάνουν χώρα εκτός επιχείρησης και όχι από αυτές που ενεργούνται με συμμετοχή των ιδιοκτητών της εταιρείας. Έτσι, λοιπόν, η αγορά ίδιων μετοχών μπορεί να μην επηρεάζει τα κέρδη αλλά χρησιμοποιείται για να χειραγωγήθει ένας σημαντικός αριθμοδείκτης που είναι τα κέρδη ανά μετοχή (EPS). (Musfiqur R., Moniruzzaman M., Sharif J., 2013)

5.5. Η ηθική πλευρά της Δημιουργικής Λογιστικής

Η φύση της δημιουργικής λογιστικής έχει αποτελέσει σημαντικό μέρος του διαλόγου της ακαδημαϊκής κοινότητας και αποτελεί σημείο διχασμού.

Ο Naser ισχυρίσθηκε ότι η δημιουργική λογιστική δεν αντιβαίνει ευθέως το νόμο. Λειτουργεί μέσα στο πνεύμα τόσο του νόμου όσο και των λογιστικών αρχών. Στην ουσία πρόκειται για μια διαδικασία χρήσης των κανόνων, όχι κατά ανάγκη παράκαμψη τους. Δηλαδή, οι επιχειρήσεις εκμεταλλεύονται την ελαστικότητα των κανόνων και των ρυθμίσεων προκειμένου να καταρτίσουν τις οικονομικές καταστάσεις με τρόπο που δεν απεικονίζουν απαραίτητα την αληθινή εικόνα αλλά την περισσότερο συμφέρουσα για αυτές. Κατά τον ίδιο τρόπο, άλλοι μελετητές χαρακτηρίζουν τη δημιουργική λογιστική απολύτως νόμιμη ή θεμιτή.

Από την άλλη, η γνώμη του κοινού διχάζεται σε σχέση με τη νομιμότητα της χρήσης της δημιουργικής λογιστικής. Παρότι όμως το ποσοστό που θεωρεί τη χρήση της προβληματική είναι μεγάλο, δεν αναμένεται ότι θα σταματήσει να γίνεται χρήση των τεχνικών της γιατί εξακολουθεί να είναι ελκυστική στον επιχειρηματικό κόσμο για εμφανείς λόγους. Καταρτισμένα στη λογιστική στελέχη μπορούν να χειρίζονται προς όφελος της επιχείρησης τους σημαντικούς αριθμοδείκτες, να διογκώνουν τα κέρδη μειώνοντας τις ζημιές και έτσι να

αποκτούν πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης που σε άλλες περιπτώσεις θα ήταν αδύνατο, να βελτιώνουν την απόδοση της εταιρίας και κατά συνέπεια τις αμοιβές οι οποίες είναι συνδεδεμένες με αυτή, να συγκαλύπτουν χρηματοοικονομικούς κινδύνους ή να διαφεύγουν του ελέγχου των μετόχων.

Η αρνητική πλευρά όμως της δημιουργικής λογιστικής απαντάται συχνά στην πραγματική επιχειρηματική ζωή. Η χρήση της δεν συμβάλλει στη δημιουργία πραγματικών εσόδων και πολλές φορές χρησιμοποιείται για τη μεταφορά πλούτου από αυτούς που δεν έχουν τις απαραίτητες γνώσεις σε αυτούς που διαχειρίζονται τα κέρδη. Το αποτέλεσμα είναι οι συνέπειες για επενδυτές, πιστωτές, εργαζόμενους και άλλες εμπλεκόμενους να είναι καταστροφικές, όπως έχει γίνει αντιληπτό από την πληθώρα των σκανδάλων των τελευταίων ετών. (Φίλιος Βασίλειος Φ., 2003)

5.7. Διαφορές μεταξύ λογιστικής απάτης και δημιουργικής λογιστικής

Είναι συχνό το φαινόμενο της σύγχυσης των εννοιών της δημιουργικής λογιστικής και της λογιστικής απάτης. Εξειδικευμένες μελέτες με βάση πραγματικές εμπειρίες, καθιέρωσαν την οριοθέτηση μεταξύ των δύο εννοιών.

Η δημιουργική λογιστική ακολουθεί το γράμμα του νόμου, αλλά όχι το πνεύμα του. Η λογιστική απάτη, από την άλλη, δεν σέβεται το γράμμα ούτε το πνεύμα του νόμου και συνεπάγεται ποινική ευθύνη. Απάτη είναι μια ενέργεια που γίνεται σκόπιμα από τους υπαλλήλους ή την ανώτατη διοίκηση, με απώτερο στόχο την απόκτηση εσφαλμένων ή παράνομων ωφελειών. Τόσο η δημιουργική λογιστική όσο και η απάτη θεωρούνται σκόπιμες ενέργειες.

Τα λογιστικά πρότυπα παρέχουν στον λογιστή ένα ευρύ φάσμα μεθόδων υπολογισμού και καταγραφής των συναλλαγών, επομένως είναι μόνο θέμα αντίληψης και ικανότητας ενός καλού επαγγελματία να χρησιμοποιήσει τις ευνοϊκότερες υπέρ της εταιρείας.

Κάνοντας σύγκριση μεταξύ δύο λογιστικών συστημάτων, του Αμερικανικού και του Ηνωμένου Βασιλείου, αποκαλύπτεται η οπτική που έχει κάθε πολιτισμός για τη δημιουργική λογιστική. Στην Αμερική, η δημιουργική λογιστική αντιμετωπίζεται ως απάτη, άρα είναι παράνομη μέθοδος. Το Ηνωμένο Βασίλειο αντιμετωπίζει τη λογιστική χειραγώγηση ως ενέργεια που έλαβε χώρα εξαιτίας της ευελιξίας των νόμων, επομένως δεν εκλαμβάνεται ως απάτη. Τα κενά στη νομοθεσία χρησιμοποιούνται από εταιρείες για να παρουσιάσουν στους χρήστες τις οικονομικές καταστάσεις που αναμένουν. Τα λογιστικά πρότυπα δίνουν τη δυνατότητα στους

υπεύθυνους για χειραγώγηση των οικονομικών αποτελεσμάτων. Το πρόβλημα που προκύπτει με την εφαρμογή της δημιουργικής λογιστικής είναι ότι μερικές φορές όσοι την εφαρμόζουν παρεκκλίνουν από τη βασική έννοια της λογιστικής, η οποία είναι η παροχή μιας αληθινής εικόνας (true and fair) των οικονομικών καταστάσεων. Η προσφυγή στη δημιουργική λογιστική, αλλά και σε δόλιες ενέργειες, τις περισσότερες φορές γίνεται όταν η εταιρεία διέρχεται μια δύσκολη οικονομική περίοδο και προσπαθεί να αποκρύψει την πραγματική της εικόνα.

Η ανάλυση της σχέσης μεταξύ δημιουργικής λογιστικής και απάτης εξετάστηκε στην εργασία που γράφτηκε από τους Johan L. Perols και Barbara A. Θεωρείται ότι «η διαχείριση κερδών συμβαίνει όταν οι υπεύθυνοι χρησιμοποιούν επαγγελματική κρίση στις χρηματοοικονομικές αναφορές (financial reporting) και στη διάρθρωση των συναλλαγών προκειμένου να αλλάξουν τις οικονομικές καταστάσεις, και να παραπλανήσουν ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με την οικονομική απόδοση της επιχείρησης ή να επηρεάσουν τα συμβατικά αποτελέσματα στα οποία βασίζονται οι λογιστικές εκθέσεις». Η απάτη έχει τον ίδιο σκοπό με τη διαχείριση κερδών, αλλά διαφέρει από αυτήν στο ότι η απάτη εφαρμόζεται εκτός του φάσματος των γενικά αποδεκτών λογιστικών αρχών. Η χρηματοοικονομική απάτη λαμβάνει χώρα όταν οι managers χρησιμοποιούν λογιστικές πρακτικές που δεν συμμορφώνονται με τα γενικά αποδεκτά λογιστικά πρότυπα προκειμένου να αλλοιώσουν τις οικονομικές καταστάσεις και να παραπλανήσουν τους ενδιαφερόμενους σχετικά με την οικονομική απόδοση της εταιρείας ή επηρεάσουν συμβατικές υποχρεώσεις οι οποίες βασίζονται στα αναφερόμενα λογιστικά αποτελέσματα».

Επομένως, τόσο η δημιουργική λογιστική όσο και η απάτη ξεκινούν εσκεμμένα, απομακρύνονται από την πραγματική κατάσταση της εταιρείας, και εμφανίζονται συχνά σε περιόδους οικονομικής δυσκολίας για να δημιουργήσουν οφέλη για την εταιρεία. Και οι δύο ακολουθούν το πνεύμα του νόμου. Οι διαφορές μεταξύ των δύο εννοιών είναι ότι η απάτη δεν συμμορφώνεται με το γράμμα του νόμου ενώ η δημιουργική λογιστική το λαμβάνει υπόψη. Η απάτη γίνεται κακόπιστα, ενώ η δημιουργική λογιστική μπορεί να εφαρμοστεί είτε με καλή πίστη είτε με κακή. Η υλοποίηση της δημιουργικής λογιστικής γίνεται μέσω διαφόρων τεχνικών. Υπό αυτή την έννοια, ο επαγγελματίας λογιστής έχει την ελευθερία να επιλέξει την τεχνική που προτιμά, ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό, μη παραβιάζοντας το γράμμα του νόμου, αλλά μόνο το πνεύμα του. (Andrada-Ioana Sabau, Ioana Lavinia Safta, Gabriela Monica, 2020)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

6.1. Εισαγωγή

Τα σκάνδαλα στον επιχειρηματικό κόσμο είναι συχνά και πολλά. Δεδομένου ότι διαχρονικά υπάρχουν κίνητρα και ευκαιρίες για διάπραξη απάτης ή δημιουργική λογιστική, με πρωταρχικό στόχο το κέρδος, δεν φαίνεται ότι υπάρχει τρόπος να εξαλειφθούν. Σίγουρα, όμως, πρέπει να αναζητηθούν τρόποι περιορισμού τους ώστε να διασφαλιστούν τα συμφέροντα των επενδυτών, των εργαζόμενων καθώς και των συνεργαζόμενων με τις διάφορες επιχειρηματικές οντότητες. Πέρα όμως από τους άμεσα εμπλεκόμενους, η υιοθέτηση μεθόδων εξασφάλισης μεγαλύτερης διαφάνειας στις επιχειρήσεις θα συμβάλει στη συνολική αύξηση της οικονομικής ευμάρειας αφού κάποιες περιπτώσεις σκανδάλων επέφεραν παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση με τεράστιες επιπτώσεις σε πολλές χώρες.

Στην παρούσα ενότητα θα αναλύσουμε κάποιες περιπτώσεις εταιριών που ενεπλάκησαν σε σκάνδαλα, θα μελετήσουμε και θα ομαδοποιήσουμε τα χαρακτηριστικά τους ενώ παράλληλα θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τρόπους αντιμετώπισης τους.

6.2. Σκάνδαλα σε Ελλάδα και στον κόσμο

1. Dynamic Life

Η επιχείρηση ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΖΩΗ ιδρύθηκε το 1996 και δραστηριοποιήθηκε στον κλάδο των γυμναστηρίων με τη μέθοδο του franchising και την εμπορική ονομασία << Universal Studios>>. Η βασική μέτοχος της εταιρίας με ποσοστό ιδιοκτησίας 50% βασίστηκε στην εμπειρία της για το συγκεκριμένο χώρο και ανίχνευσε την ανάγκη για ανανέωση στην αγορά των γυμναστηρίων. Σε μια εποχή που τα γυμναστήρια ήταν απαξιωμένα και απευθύνονταν σε συγκεκριμένες και μικρές ομάδες ανθρώπων όπως για παράδειγμα οι body builders, η Dynamic Life δημιούργησε ένα νέο τύπο γυμναστηρίου με καθαρούς και μοντέρνους χώρους που απευθυνόταν σε μεγαλύτερο κύκλο πελατών. Το σύστημα που υιοθέτησε η εταιρία και συνέβαλε στην ανάπτυξη της, ήταν η «προεξόφληση πωλήσεων». Δηλαδή, τα γυμναστήρια διέθεταν, πέρα από τις μηνιαίες συνδρομές, πακέτα με διάρκεια από 12 έως 36 μήνες τα οποία δέσμευαν το εκάστοτε μέλος να παραμείνει στο γυμναστήριο για το συγκεκριμένο διάστημα και να εξοφλεί την συνδρομή του κάθε μήνα μέσω πιστωτικής κάρτας. Ο συγκεκριμένος τρόπος λειτουργίας υπήρξε ελκυστικός για πολλούς επιχειρηματίες που

εισήλθαν στο συγκεκριμένο χώρο αφού προσδοκούσαν ταχεία απόσβεση της επένδυσης. Η επιχείρηση εισήλθε στο Χρηματιστήριο Αθηνών το 2002.¹ (Ντόκα Α., 2005)

Τα προβλήματα όμως δεν άργησαν να εμφανιστούν και προς το τέλος του 2004 η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς διεξήγαγε έρευνα που οδήγησε στην επιβολή προστίμου στην επιχείρηση ποσού 1, 5 εκατομμυρίου ευρώ για την υιοθέτηση λανθασμένων λογιστικών επιλογών. (Jones M.J., 2011)

Αποκαλυπτική για την κατάσταση της επιχείρησης υπήρξε η έκθεση του ορκωτού ελεγκτή λογιστή που αφορούσε τις οικονομικές καταστάσεις της χρήσης 2004, ο οποίος εντόπισε τα κάτωθι :

Α. Στο λογαριασμό << Μακροπρόθεσμες Επενδύσεις>> εντοπίστηκαν : i) επένδυση ύψους 1.679.000 ευρώ σε 100% πλήρως ελεγχόμενη επιχείρηση του εξωτερικού με αρνητική εσωτερική λογιστική αξία ii) επένδυση ποσού 3.620.000 ευρώ που είχε πραγματοποιηθεί για την απόκτηση του 19,98% μιας επιχείρησης εκτός χρηματιστηρίου της οποίας η εσωτερική λογιστική αξία ανερχόταν σε 3.039.787,08 ευρώ iii) επένδυση ύψους 2.000.000 ευρώ σε επιχείρηση εισηγμένη στο χρηματιστήριο Αθηνών της οποίας η εσωτερική λογιστική αξία υπολογίστηκε σε 412.080,88 ευρώ. Για τις εν λόγω επενδύσεις, η Δυναμικής Ζωής θα έπρεπε να έχει σχηματίσει προβλέψεις για ζημιές ποσού 3.847.132,04 ευρώ , αφαιρετικά των κερδών της χρήσης.

2) Οι << αναβαλλόμενες δαπάνες >> αφορούσαν έξοδα που θα έπρεπε να μειώσουν τα κέρδη κατά 350.000 ευρώ καθώς και ποσό 354.000 το οποίο αφορούσε απαίτηση της μητρικής από τη θυγατρική το οποίο λανθασμένα αντιμετωπίστηκε ως έξοδο και εμφανίστηκε ως μειωτικό των κερδών τμηματικά, και συγκεκριμένα στην ελεγχόμενη χρήση κατά 70.880 ευρώ.

3) Ο λογαριασμός πελάτες εμφανίστηκε αυξημένος κατά το ποσό των 3.638.580,10 ευρώ το οποίο αφορούσε επισφαλείς απαιτήσεις. Η εταιρία είχε επιβαρύνει τα αποτελέσματα με αντίστοιχη πρόβλεψη ποσού 54.795,59 ευρώ. Συνεπώς, τα αποτελέσματα του 2004 θα έπρεπε να μειωθούν κατά το ποσό των 2.683.580,10 ευρώ ενώ πρόβλεψη επισφαλών απαιτήσεων 900.000 ευρώ θα έπρεπε να σχηματιστεί για παρελθούσες χρήσεις.

4) Στον κύκλο εργασιών της ελεγχόμενης είχαν περιληφθεί έσοδα 3 εκατομμυρίων ευρώ από πώληση δικαιωμάτων ενός προγράμματος σε θυγατρική με έδρα το εξωτερικό . Η εξόφληση εκ μέρους της θυγατρικής θα λάμβανε χώρα τμηματικά κατά το διάστημα Ιανουαρίου 2005 με

---

¹ <https://www.kathimerini.gr/economy/business/213041/apo-tin-anodo-stin-ptosi-tis-dynamikis-zois/>

Δεκέμβριο 2007. Συνεπώς το έσοδο αυτό αφορά επόμενα έτη και δεν θα έπρεπε να καταχωρηθεί αυξητικά των εσόδων της χρήσης 2004. (Jones M.J., 2011)

Λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις του ορκωτού ελεγκτή αντιλαμβανόμαστε ότι η πραγματική οικονομική κατάσταση της επιχείρησης διέφερε σημαντικά από αυτή που είχε δημοσιευθεί. Για την ακρίβεια, η επιχείρηση κατέγραφε κέρδη ποσού 560.413,51 ενώ θα έπρεπε να εμφανίζει ζημιές τουλάχιστον 6 εκατομμυρίων ευρώ. (Jones M.J., 2011)

2. Sex Form A.E.

Η Sex Form A.E. υπήρξε μια από τις μεγαλύτερες και γνωστές ελληνικές εταιρείες στον κλάδο της ένδυσης, με ειδίκευση σε γυναικεία και παιδικά εσώρουχα και ρούχα. Η εταιρεία ξεκίνησε ως οικογενειακή βιοτεχνία και το 1973 δημιουργήθηκε η εταιρία με την επωνυμία SEX FORM LINGER INDUSTRY. Στις 26 Ιουλίου 2000 η εταιρεία ανακοίνωσε την εισαγωγή της στο Χρηματιστήριο Αθηνών.² (ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ, 2021)

Η χρηματιστηριακή της ιστορία είχε να επιδείξει μεγάλες υπεραξίες και αξιοσημείωτους όγκους συναλλαγών που πολλές φορές ξεπερνούσαν και το 100% του συνόλου των μετοχών μέσα σε λίγους μήνες. Βέβαια, στον τύπο εκτός από τα θετικά νέα εξαγορών και συμφωνιών, υπήρχαν ειδήσεις για τριγωνικές συναλλαγές, πρόστιμα από την Κεφαλαιαγορά, ακόμη και μηνύσεις για υπεξαίρεση χρημάτων ποσού 5 εκατομμυρίων ευρώ από διοικητικό μέλος. Αξίζει να σημειωθεί πάντως ότι από τη μελέτη των στοιχείων που δημοσίευε η ίδια η εταιρία προέκυπτε ότι η κερδοφορία δεν επηρεαζόταν σημαντικά από τις λειτουργικές της δραστηριότητες αλλά από έσοδα που πραγματοποιούσε προβαίνοντας σε επενδύσεις μετοχών του ελληνικού Χρηματιστηρίου. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2002 επένδυσε 137 εκατομμύρια ευρώ σε ένα σημαντικό αριθμό εισηγμένων ελληνικών εταιριών. Τα προβλήματα ρευστότητας έκαναν σταδιακά την εμφάνιση τους και οδήγησαν στη διακοπή της παραγωγής, στην επιβολή προστίμου από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και στη διαγραφή από το Χρηματιστήριο το 2006.³ (Ντόκας Α., 2006), (Κτενάς Σπ., 2008)

---

² https://vidarchives.gr/reports/2003_08_1837

³ <https://www.kathimerini.gr/economy/business/269507/apochairetise-ti-sofokleoyis-i-sex-form/>, <https://www.tovima.gr/2008/11/24/finance/diplo-egklima-se-pente-paragwgikes-monades/>

2. Ipirotiki Software & Publications A.E.

Η επιχείρηση ιδρύθηκε από τον Χαράλαμπο Μανιώτη και δραστηριοποιούταν στον κλάδο των εκδόσεων και του software. Από τις 10 Ιουλίου 2003 οι μετοχές της Ηπειρωτικής διαπραγματεύονταν στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Από έρευνα που διεξήγαγε η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς 10.02.2004 ως 01.04.2005, ύστερα από την αυτοκτονία του ιδρυτή της, επιβλήθηκαν πρόστιμα συνολικού ποσού 900.000 ευρώ σε χρηματιστηριακές εταιρίες και φυσικά πρόσωπα για χειραγώγηση της μετοχής της με τη μέθοδο των κυκλικών συναλλαγών. Σύμφωνα με δημοσίευμα της Καθημερινής <<Η μεθόδευση πραγματοποιήθηκε κυρίως μέσω κυκλικών συναλλαγών μεταξύ των ιδίων, καθώς και συστηματικών αγορών και πωλήσεων κατά την περίοδο διαμόρφωσης της τιμής κλεισίματος της μετοχής>>. ⁴ (Ντόκας Α., 2006)

4. Folli Follie

Η επιχείρηση ιδρύθηκε το 1986 και δραστηριοποιείται στον κλάδο των κοσμημάτων, των αξεσουάρ καθώς των πολυκαταστημάτων. Το 1997 εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αθηνών και δραστηριοποιείται σε 25 χώρες (Folli Follie, 2021)

Το 2018 η Quintessential Capital Management (QCM), αμερικάνικη εταιρία επενδύσεων, πραγματοποίησε έλεγχο στην επιχείρηση και ειδικότερα στο κομμάτι της Ασίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία της επιχείρησης, οι πωλήσεις στην Ασία αποτελούσαν το 2016 το 67% του συνολικού της τζίρου ενώ ακολουθούσε η Ελλάδα με 22% και η υπόλοιπη Ευρώπη με 11%. Οι συνολικές πωλήσεις ανέρχονταν σε 1,3 δισεκατομμύρια ευρώ και τα λειτουργικά της κέρδη σε 257 εκατομμύρια ευρώ. Η εταιρία, σύμφωνα με τα δημοσιευμένα στοιχεία, παρουσίαζε μια σταθερή αύξηση εσόδων 11% κάθε έτος από το 2010. Η συνεχόμενη ανάπτυξη της είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αρνητικών ταμειακών ροών για αρκετά χρόνια για αυτό και τα επενδυτικά της σχέδια χρηματοδοτήθηκαν με την έκδοση ενός ομολογιακού δανείου ύψους 300 εκ. ευρώ το 2017 ενώ το 2014 είχα εκδώσει ένα ακόμα ποσού 150 εκ. ευρώ. Από την έρευνα της QCM που δημοσιεύθηκε τον Μάιο του 2018, προέκυψε ότι :

- Τα σημεία πώλησης της εταιρίας στην Ασία ήταν 289 και όχι 630, όπως δημοσίευε η Folli Follie. Μάλιστα, τα περισσότερα από αυτά ήταν ανενεργά. Επιτόπιοι έλεγχοι πιστοποίησαν ότι σημεία πώλησης στρατηγικής σημασίας στην Νέα Υόρκη και στο Τόκυο ήταν εκτός λειτουργίας ενώ η εταιρία συνέχιζε να τα αναφέρει ως ενεργά.

---

⁴ <https://www.kathimerini.gr/economy/business/262333/prostimo-900-000-eyro-stin-ipirotiki-software-epo-tin-ep-kefalaiagoras/>

- Από διαδικτυακό έλεγχο, προέκυψε ότι συχνότητα ηλεκτρονικής αναζήτησης και εμφάνισης της εταιρίας ήταν μικρή και προσιδιάζει σε επιχείρηση μικρού βεληνεκούς.
- Ο τζίρος από τα σημεία πώλησης στην Κίνα σύμφωνα με υπολογισμούς δεν πρέπει να ξεπερνά τα 40 εκ ευρώ ενώ η εταιρία δημοσίευε ότι ανερχόταν σε 700 εκ ευρώ.
- Η εταιρία δεν συνέχισε τη συνεργασία της με εταιρία ορκωτών ελεγκτών ύστερα από 13 έτη και ανέθεσε τον έλεγχο της σε μία άλλη εξαιρετικά μικρότερη σε μέγεθος, αναγνώριση και εμπειρία.⁵ (Quintessential Capital Management, 2018)

Τον Ιούνιο του 2018, η εταιρία ανέθεσε τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων των θυγατρικών της στην Alvarez & Marsal. Σύμφωνα με το πόρισμα αυτής, οι αποκλίσεις των πραγματικών μεγεθών από τα δημοσιευμένα είναι τεράστιες. Παραθέτουμε ένα πίνακα όπως αυτός δημοσιεύθηκε στον ηλεκτρονικό τύπο εκείνης της περιόδου⁶ (Γκίτση Α., 2018) :

Πίνακας 14 : Κύρια Οικονομικά Στοιχεία Folli Follie

Main Account-Κύρια Οικονομικά Στοιχεία	FS 2017 Οικονομικές Καταστάσεις 2017	Alvarez & Marsal
Inventories-Αποθέματα	581,681,095	33,873,632
Trade Receivables-Εμπορικές Απαιτήσεις	718,957,460	99,125,013
Other Receivable, Deposit & prepayment Άλλες Πληρωμές - Προκαταβολές	310,742,476	7,568,415
Bank & cash balances Τραπεζικά Διαθέσιμα	296,771,278	6,400,473
Trade & other payables Εμπ. Και λουτές υποχρεώσεις	144,561,043	260,932,940
Revenue Έσοδα	1,112,348,021	116,847,155
Cost of sales Κόστος Πωλήσεων	614,207,787	33,234,017
Trade Receivables-Εμπορικές Απαιτήσεις	718,957,460	99,125,013
Other Receivable, Deposit & prepayment Άλλες Πληρωμές - Προκαταβολές	310,742,476	7,568,415
Bank & cash balances Τραπεζικά Διαθέσιμα	296,771,278	6,400,473
Trade & other payables Εμπ. Και λουτές υποχρεώσεις	144,561,043	260,932,940
Revenue Έσοδα	1,112,348,021	116,847,155
Cost of sales Κόστος Πωλήσεων	614,207,787	33,234,017
Profits Καθαρά Κέρδη	316,444,076	(44,702,304)
Retained earnings and other reserves Μη διανεμηθέντα κέρδη και άλλα αποθεματικά	1.831.930.169	(-180.638.116)

Πηγή : Γκίτση Α. 2018, <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3318308/porisma-kolafos-tis-alvarez-marsal-gia-ta-stoixeia-maimou-tis-folli-follie>

⁵ https://static.seekingalpha.com/uploads/sa_presentations/727/26727/original.pdf

⁶ <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3318308/porisma-kolafos-tis-alvarez-marsal-gia-ta-stoixeia-maimou-tis-folli-follie>

Σύμφωνα με το ίδιο πόρισμα, στον κλάδο της Ασίας, η εταιρία είχε δημιουργήσει μια μέθοδο παραποίησης των οικονομικών της μεγεθών η οποία βασιζόταν στην ίδρυση 27 εταιριών βιτρίνα στο Χονγκ Κονγκ. Σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο, η μία εταιρία του ομίλου πωλούσε εικονικά σε μία άλλη, και αυτό συνεχιζόταν μέχρι ο τελικός παραλήπτης να πουλήσει σε ένα υπαρκτό εξωτερικό πελάτη ή στον όμιλο. Με αυτό τον τρόπο τα ενοποιημένα αποτελέσματα (πωλήσεις, κόστος πωληθέντων διαθέσιμα) του Ομίλου να παρουσιάζονται εσφαλμένα αρκετά μεγαλύτερα από τα πραγματικά.⁷ (Χρυσικόπουλος Ν., 2020)

Η ελεγκτική εταιρία PriceWaterHouseCoopers (PwC) ανέλαβε τον έλεγχο των αναθεωρημένων οικονομικών καταστάσεων του Ομίλου για το έτος 2017. Επιβεβαίωσε το πόρισμα ελέγχου της Alvarez & Marsal σε σχέση με την εικονικότητα των πωλήσεων και προέβη σε σωρεία παρατηρήσεων σχετικά με τις οικονομικές καταστάσεις. Πρωταρχικές παρατηρήσεις ήταν η αμφίβολη ικανότητα της επιχείρησης να συνεχίσει τη λειτουργία της, η ανυπαρξία αξιόπιστου συστήματος χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, η αδυναμία πρόσβασης σε ελεγκτικά τεκμήρια και η διενέργεια των απαιτούμενων ελέγχων και διασταυρώσεων, η αποτυχία ολοκλήρωσης των ελέγχων σε μεγάλο αριθμό θυγατρικών. Κατόπιν των παραπάνω, η PwC εξέφρασε αρνητική άποψη για τα αναμορφωμένα αποτελέσματα της Folli Follie.⁸ (Μαννέτας Γ., 2019)

Η αποκάλυψη του σκανδάλου της Folli Follie επέφερε πολλαπλές αναταράξεις σε κοινωνικό, επενδυτικό, οικονομικό αλλά και πολιτικό επίπεδο. Πλέον η υπόθεση έχει πάρει το δρόμο της δικαιοσύνης η οποία και θα αποφανθεί για τα πραγματικά τεκταινόμενα και τις αναλογούσες ευθύνες.

Διεθνή Σκάνδαλα

1.Waste Management⁹

Η Waste Management ιδρύθηκε το 1968 στο Τέξας των Η.Π.Α. και δραστηριοποιείται στον κλάδο διαχείρισης απορριμμάτων. Μεταξύ των ετών 1976 και 1997, η διοίκηση της Waste Management επιδόθηκε στη χειραγώγηση των αποτελεσμάτων της μέσω της παραποίησης των λογαριασμών των παγίων (κεφαλαιοποίηση δαπανών, παράταση ωφέλιμης ζωής παγίων, αποφυγή υπολογισμού αποσβέσεων), αποφυγή καταγραφής λειτουργικών δαπανών και προβλέψεων, συμψηφισμών και μετακινήσεων ποσών μεταξύ των διαφορετικών γραμμών της

⁷ <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3479541/folli-follie-apo-to-report-kolafos-tou-qcm-stin-profulakisi-koutsolioutson>

⁸ <https://www.mononews.gr/business/pwc-ta-lathi-ke-i-fouskes-stis-ikonimikes-katastasis-tis-folli-ti-lei-gia-tin-apatisi-ton-439-ekat-dol-tou-d-koutsolioutsou-ke-tin-dufry>

⁹ [https://en.wikipedia.org/wiki/Waste_Management_\(company\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Waste_Management_(company))

κατάστασης αποτελεσμάτων. Το 1997 ανέλαβε τη διοίκηση της επιχείρησης ένας νέος Διευθύνοντας Σύμβουλος ο οποίος επανεξέτασε τις λογιστικές πρακτικές της επιχείρησης και επέβαλε στην εταιρία την αναδιαμόρφωση των αποτελεσμάτων της για την περίοδο 1992 - 1997. Συνέπεια αυτής της πρωτοβουλίας ήταν η μείωση των κερδών της επιχείρησης κατά το ποσό των 1,7 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Όταν είδε το φως της δημοσιότητας η άσκηση αυτών των πρακτικών από την επιχείρηση, η μετοχή παρουσίασε σημαντική πτώση με αποτέλεσμα την απώλεια των επενδυτών να υπολογίζεται στα 6 δισεκατομμύρια δολάρια ενώ πολλά στελέχη της απομακρύνθηκαν. Η διοίκηση της επιχείρησης δεν αποδέχτηκε την ενοχή της αλλά προέβη σε συμβιβασμό 30,8 εκατομμυρίων το 2005. Πρόστιμο ύψους 7 εκατομμυρίων δολαρίων επιβλήθηκε στον ορκωτό ελεγκτή , Arthur Andersen, για τη συμμετοχή του στη διαμόρφωση των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης. (Wikipedia)

3. Xerox¹⁰

Η Xerox Holdings Corporation, με έδρα το Κονέκτικατ των Η.Π.Α., δραστηριοποιείται στη διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών εξοπλισμού γραφείου και ψηφιακών εγγράφων.

Το Μάρτιο του 2002 η εταιρία προέβη σε αναμόρφωση των αποτελεσμάτων της τριετίας 1997 - 2000. Τον Απρίλιο του 2002 η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ κατηγόρησε τη Xerox για χειραγώγηση των κερδών της και εξαπάτηση των επενδυτών της. Η κυριότερη πρακτική που εφάρμοσε η εταιρία ήταν η αναγνώριση των εσόδων από μακροχρόνιες μισθώσεις φωτοτυπικών εξ ολοκλήρου στο έτος υπογραφής της σύμβασης αντί της ορθής σταδιακής αναγνώρισης εσόδων ανάλογα με τη χρονική της διάρκεια. Έναντι αυτής της κατηγορίας, η Xerox Corporation δεν διατύπωσε απόψεις αλλά αποδέχθηκε την επιβολή προστίμου 10 εκατομμυρίων δολαρίων και την αναμόρφωση των οικονομικών της καταστάσεων για τα ελεγχόμενα έτη. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α. κινήθηκε και εναντίον της ελεγκτικής εταιρίας KPMG, θεωρώντας ότι είχε γνώση των εφαρμοζόμενων λογιστικών πρακτικών και της επέτρεψε προκειμένου η Xerox να ανταποκριθεί στα αναμενόμενα από την αγορά αποτελέσματα. Το 2005 η KPMG πλήρωσε πρόστιμο 22,48 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ για την εμπλοκή της στη συγκεκριμένη περίπτωση. (Wikipedia)

---

¹⁰ <https://en.wikipedia.org/wiki/Xerox>

3.Enron

Η Enron ιδρύθηκε το 1985 και η κύρια δραστηριότητα της ήταν η προμήθεια και η εμπορία ενέργειας. Η επιχείρηση, παρότι γνώρισε λιγνιώδης ανάπτυξη με αποτέλεσμα οι μετοχές της να φθάσουν τα 90,75 δολάρια το κομμάτι, πραγματοποίησε και εκκωφαντική πτώση με αποκορύφωμα την πτώχευση της.

Η απορρύθμιση των αγορών ενέργειας καθώς και το χαλαρό ρυθμιστικό πλαίσιο της περιόδου συνέβαλαν στην άνοδο της Enron.

Το 1992, με την έγκριση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α. , η εταιρία προέβη στη μεταβολή της μεθόδου αποτίμησης των λογιστικών της στοιχείων υιοθετώντας την επιμέτρηση στην εύλογη αξία έναντι του ιστορικού κόστους. Παρότι, αυτή η μέθοδος έχει σκοπό την πραγματική απεικόνιση της οικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης, η αλήθεια είναι ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για τη διαστρέβλωση της εικόνας της αφού βασίζεται σε εκτιμήσεις.

Τα προβλήματα άρχισαν να εμφανίζονται όταν η αγορά άρχισε να ολισθαίνει. Οι επενδύσεις της Enron σε πλατφόρμα ηλεκτρονικών συναλλαγών άρχισαν να χάνουν την αξία τους και τότε στράφηκε στη δημιουργία ευρυζωνικών δικτύων τηλεπικοινωνιών. Παρότι διοχετεύθηκαν πολλά εκατομμύρια σε αυτή την επένδυση, η απόδοση της ήταν μηδενική. Παράλληλα, η εταιρία είχε εισέλθει στο χώρο του Video on Demand (VOD), δηλαδή στην παροχή video κατόπιν παραγγελίας, όπου αναγνωρίζοντας μελλοντικά κέρδη ως τρέχοντα, διόγκωσε την απόδοση αυτής της δραστηριότητας.

Το τέλος φαίνεται ότι ερχόταν. Η διοίκηση της εταιρίας προσπαθώντας να αποκρύψει τις ζημιές της χρησιμοποίησε την μέθοδο της εύλογης αξίας. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της μεθόδου που ακολουθούσε η Enron περιγράφεται στο Investopedia. Έστω ότι η εταιρία κατασκεύαζε ένα εργοστάσιο . Στα βιβλία της απεικόνιζε το σύνολο των αναμενόμενων κερδών παρότι ακόμα η επένδυση δεν είχε αποδώσει τίποτα. Σε περίπτωση που το εισόδημα από την συγκεκριμένη επένδυση προέκυπτε χαμηλότερο των προβλέψεων, αντί η εταιρία να προβεί στην αναγνώριση της ζημιάς, μεταβίβαζε το εργοστάσιο σε επιχείρηση που δεν ενοποιούσε, με συνέπεια την αποφυγή καταγραφής ζημιάς.

Βασικό μέσο για την απόκρυψη του χρέους και γενικότερα της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης, ήταν επιχειρήσεις εκτός ισολογισμού (SPEs – Οντότητες Ειδικού Σκοπού) που είχαν δημιουργηθεί αποκλειστικά με χρήματα της Enron και είχαν ως σκοπό την κάλυψη των χρεών καθώς και των προβληματικών περιουσιακών της στοιχείων. Η Enron πωλούσε τις

μετοχές της, υψηλής αξίας τότε, σε αυτές έναντι ρευστότητας. Στη συνέχεια η εταιρία χρησιμοποιούσε τις μετοχές της Enron προκειμένου να κάνει hedge σε ένα περιουσιακό στοιχείο της, ενώ η Enron εμφανιζόταν ως εγγυήτρια της φερεγγυότητας της SPE. Τυπικά δεν υπήρχε κάτι παράνομο σε αυτή την πρακτική. Όμως το γεγονός ότι η κεφαλαιοποίηση των οντοτήτων ειδικών σκοπών αποτελούταν 100% από μετοχές της Enron τις καθιστούσε ιδιαίτερα ευαίσθητες σε μια πτωτική πορεία της μετοχής της. Επί πλέον, ενώ η Enron γνωστοποίησε την ύπαρξη αυτών των εταιριών στο κοινό, δεν ανέφερε λεπτομερώς τη σχέση και τη συμφωνία με αυτές. Εν τέλει, η πτώση της μετοχής της Enron οδήγησε στη μείωση των αξιών και αυτών των εταιριών και να ενεργοποιήσουν τις εγγυήσεις που τους είχαν παρασχεθεί από την Enron.

Το καλοκαίρι του 2001, η κάθοδος της Enron κατέστη ανεξέλεγκτη. Οι οίκοι αξιολόγησης άρχισαν να υποβαθμίζουν τις προβλέψεις τους για τη μετοχή. Τον Οκτώβριο του 2001, η εταιρία δημοσίευσε αποτελέσματα τριμήνου με ζημιές. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ξεκίνησε έρευνα για την επιχείρηση.

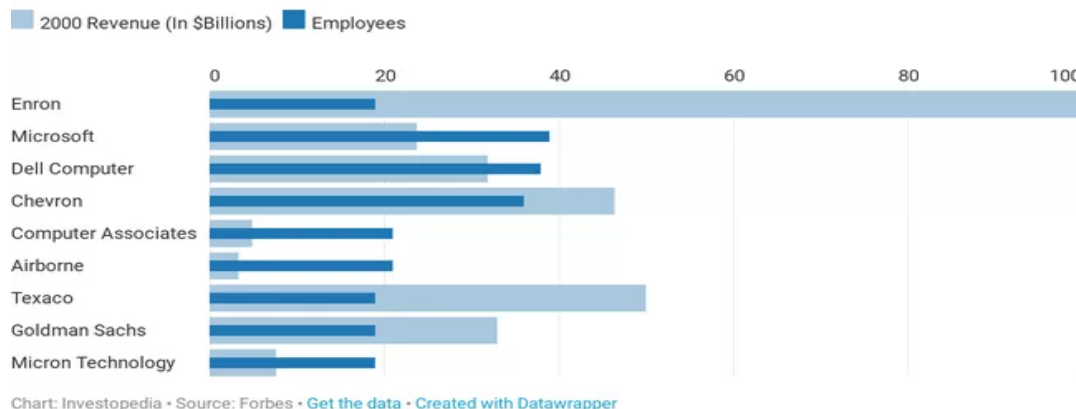
Η εταιρεία προέβη σε αναθεώρηση των οικονομικών αποτελεσμάτων για την περίοδο 1993-2000, οπότε και προέκυψαν ζημιές 591 εκατομμυρίων δολαρίων και υποχρεώσεις 690 εκατομμυρίων δολαρίων. Το Δεκέμβριο του 2001, η Enron χρεοκόπησε με αποτέλεσμα να χάσουν τη δουλειά τους χιλιάδες εργαζόμενοι, την απώλεια 74 δισεκατομμυρίων δολαρίων σε επενδύσεις στη μετοχή καθώς και το σοβαρό κλυδωνισμό των αγορών.

Στην πτώση της, η Enron συνεπήρε και την Arthur Andersen, μία εκ των πέντε, τότε, μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιριών του κόσμου, η οποία ως υπεύθυνη ελέγχου δεν γνωστοποίησε στο επενδυτικό κοινό τις παράτυπες λογιστικές πρακτικές της εταιρίας.

Τέλος αξίζει να παραθέσουμε ένα διάγραμμα που ετοίμασε η ιστοσελίδα Investopedia και συγκρίνει τα έσοδα της Enron με παρόμοιες σε μέγεθος εταιρίες για το έτος 2000.

Enron's 2000 Reported Revenue vs. Similarly Sized Companies: Too good to be true?

Γράφημα 5 : Έσοδα Enron Έναντι άλλων περίπου ίδιου μεγέθους επιχειρήσεων για το 2000

Πηγή : Enron Scandal: The Fall of a Wall Street Darling, 2021,

<https://www.investopedia.com/updates/enron-scandal-summary/>

Από τη μελέτη του γραφήματος αυτού αναρωτιέται κανείς , πως κανένας θεσμικός παράγοντας δεν είχε αναρωτηθεί για την πορεία της αναφερόμενης επιχείρησης, μιας και τα έσοδα της ήταν σχεδόν διπλάσια από αυτά της δεύτερης Texaco. (Segal Troy, 2021)

4.Worldcom

Η WorldCom υπήρξε από τις μεγαλύτερες εταιρίες τηλεπικοινωνιών των Η.Π.Α. Η ανάπτυξη της προήλθε μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων που όμως δημιούργησαν ένα δαιδαλώδες διοικητικό μοντέλο για την επιχείρηση.

Ο πρώτος που είχε υπόνοιες για κακοδιαχείριση εκ μέρους στελεχών της εταιρίας ήταν ο Kim Emswiler. Όταν ανέφερε τις υποψίες του στη διοίκηση απειλήθηκε με απόλυση. Όμως στη συνέχεια άλλαξε τμήμα και είχε μια λαμπρή καριέρα στην εταιρία. Όταν όμως η επιχείρηση άρχισε να αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες ζητήθηκε από τον ίδιο και άλλα στελέχη η μείωση του κόστους μέσω διάφορων μη αποδεκτών λογιστικών πρακτικών, ώστε να ενισχυθούν τα κέρδη. Ο Emswiler αρνήθηκε να συμμετέχει σε αυτό, ενημέρωσε τον γενικό διευθυντή και στη συνέχεια απολύθηκε.

Η Cynthia Cooper, υπεύθυνη του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στην προσπάθεια της να διερευνήσει τα καταγγελλόμενα από τον Emswiler, ανακάλυψε μια άλλη πρακτική διαχείρισης κερδών που εφάρμοζε η εταιρία. Με στόχο τη συγκράτηση των εσόδων της Worldcom που εμφάνιζαν πτωτική τάση, εφευρέθηκε ο όρος << prepaid capacity (προπληρωμένη

χωρητικότητα). Σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο, διάφορα έξοδα απεικονίζονταν στον ισολογισμό ως κεφαλαιουχικά και υπόκειντο σε απόσβεση ενώ θα έπρεπε να επιβαρύνουν άμεσα τα αποτελέσματα τρέχουσας χρήσης. Από τον έλεγχο των εσωτερικών ελεγκτών προέκυψε ότι τα λειτουργικά έξοδα που είχαν αντιμετωπιστεί ως κεφαλαιουχικά κόσθη ανέρχονταν σε 3,9 δισεκατομμύρια δολάρια. Η υπεύθυνη του εσωτερικού ελέγχου ενημέρωσε την επιτροπή εταιρικής διακυβέρνησης της εταιρίας.

Ο έλεγχος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α. κατέδειξε υπερεκτίμηση της περιουσίας της εταιρίας κατά 11 δισεκατομμύρια δολάρια, καθιστώντας την περίπτωση της την μεγαλύτερη λογιστική απάτη στις ΗΠΑ ως τότε. Η εταιρία υποχρεώθηκε σε διακανονισμό ύψους 2,25 δισεκατομμυρίων δολαρίων ενώ πολλά μέλη της διοικητικής της ομάδας διώχθηκαν ποινικά.¹¹ (George B., 2021)

Εξωτερικός ελεγκτής της Worldcom υπήρξε η Arthur Andersen και ενώ δεν διώχθηκε για τη συγκεκριμένη υπόθεση, υπήρχαν πολλά ερωτηματικά για τη συμμετοχή της αφού είχε προηγηθεί το σκάνδαλο της Waste Management και ακολούθησε η Enron.

5. Parmalat

Η Parmalat ιδρύθηκε το 1961 από τον Calisto Tanzi και δραστηριοποιείται στον κλάδο του γάλακτος και των τροφίμων. Το 2011 έγινε θυγατρική του γαλλικού ομίλου Lactalis και έχει διεθνή παρουσία.

Το 1997, η Parmalat πραγματοποίησε πολλές εξαγορές επιχειρήσεων σε διεθνές επίπεδο με τη χρήση δανεισμού. Επειδή όμως τα αποτελέσματα των περισσότερων εξαγορασμένων επιχειρήσεων ήταν ζημιογόνα μέχρι το 2001, αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί στην αγορά παραγωγών.¹² (Wikipedia)

Η επιχείρηση κατηγορήθηκε ότι είχε δημιουργήσει μια σειρά off shore επιχειρήσεων οι οποίες παρουσιάζονταν ως περιουσιακά στοιχεία χωρίς όμως στην πραγματικότητα να έχουν αξία. Κάποιες από αυτές τις εταιρίες αποδείχθηκε στη συνέχεια ότι είχαν πλαστά ταμειακά διαθέσιμα. Η εταιρία χρηματοδοτούσε τη λειτουργία της με την έκδοση ομολόγων. Η αρχή του τέλους ήρθε όταν απέτυχε να αποπληρώσει ομόλογο 185 εκατομμυρίων δολαρίων. Τότε η Parmalat επικαλέστηκε την ύπαρξη στον τραπεζικό λογαριασμό που διατηρούσε θυγατρική της με το όνομα Bonlat Financing Corporation στα νησιά Κεϋμάν στην Bank of America ποσού 4,9

---

¹¹

https://www.sc.edu/about/offices_and_divisions/audit_and_advisory_services/about/news/2021/worldcom_sandal.php

¹² <https://en.wikipedia.org/wiki/Parmalat>

δισεκατομμυρίων. Το ποσό αντιστοιχούσε στο 38% των συνολικών περιουσιακών στοιχείων της Parmalat. Άλλη εταιρία στα νησιά Κέυμαν ήταν ένα hedge fund με το όνομα Ericurum. Και αυτή η εταιρία παρουσίαζε ταμείο 642 εκατομμυρίων δολαρίων που όμως όπως αποδείχθηκε από την έρευνα βασίστηκε σε πλαστά έγγραφα. Σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, η επιχείρηση είχε επινοήσει πλήθος περιουσιακών στοιχείων προκειμένου να καλύψει υποχρεώσεις ποσού 16,2 δισεκατομμυρίων ευρώ. (Federhen D, Hochgesand , Eberhardt ,Bläute , 2004)

Η υπόθεση οδήγησε σε σύλληψη και καταδίκη πολλών διοικητικών μελών της Parmalat, συμπεριλαμβανόμενου και του Calisto Tanzi και αρκετές θυγατρικές πτώχευσαν. Στο σκάνδαλο φαίνεται ότι είχαν εμπλοκή και οι ελεγκτικές εταιρίες Deloitte Grant και Thornton International καθώς και η Bank of America, οι οποίες αναγκάστηκαν να πληρώσουν εκατομμύρια δολάρια στην Parmalat και τη νέα της διοίκηση ως αποζημίωση από συμβιβασμό. (Wikipedia)

6. Lehman Brothers

Η ιστορία της Lehman Brothers αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα εκκωφαντικής πτώσης με ασύμμετρες συνέπειες στην παγκόσμια ιστορία. Το 2007 η μετοχή της αποτιμάται σε 86 δολάρια, η κεφαλαιοποίηση της προσεγγίζει τα 60 δισεκατομμύρια δολάρια ενώ τα κέρδη της αγγίζουν τα 4 δισεκατομμύρια δολάρια. Όμως το Μάρτιο του 2008 και ενώ έχει προηγηθεί η κατάρρευση της Bear Stearns (δεύτερη επενδυτική τράπεζα στις Η.Π.Α.), η μετοχή της Lehman μειώνεται κατά 50%. Το δεύτερο τρίμηνο του 2008 παρουσιάζει ζημία 2,8 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Τελειώνοντας το 2008, η Lehman Brothers Holdings Inc. έχει ήδη πτωχεύσει ύστερα από συσσώρευση υποχρεώσεων του ποσού ρεκόρ των 619 δισεκατομμυρίων δολαρίων. (Corporate Finance Institute (CFI))

Η Lehman Brothers ξεκίνησε ουσιαστικά το 1850 ως εταιρία εμπορίας κυρίως βαμβακιού. Το 1906 μετατρέπεται σε επενδυτική τράπεζα ύστερα από μια συνεργασία με την Goldman Sachs και με την πάροδο του χρόνου αναδεικνύεται σε μία από τις σημαντικότερες επενδυτικές τράπεζες παγκοσμίως.

Η άνοδος της Lehman Brothers βασίστηκε κατά κύριο λόγο στα περίφημα Mortgage-Backed Securities (MBS). Τα MBS αποτελούν επενδυτικά προϊόντα, παρόμοια με τα ομόλογα, τα οποία αποτελούνται από ένα αριθμό δανείων που έχει αγοράσει η τράπεζα που τα εξέδωσε. Οι επενδυτές λαμβάνουν περιοδικές πληρωμές όπως στην περίπτωση των κουπονιών των ομολογιών. (Kagan J., 2021) Δεδομένου της ανάπτυξης της στεγαστικής αγοράς ως το 2007, η εταιρία είχε συσσωρεύσει την πλειοψηφία αυτών των επενδυτικών προϊόντων , πολλά εκ των οποίων ήταν υψηλού κινδύνου αφού βασίζονταν σε ενυπόθηκα δάνεια χαμηλής ή ανύπαρκτης εξασφάλισης. Όταν όμως η στεγαστική αγορά ξεφούσκωσε και οι δανειολήπτες άρχισαν να

μην αποπληρώνουν τα δάνεια τους άρχισαν τα προβλήματα. Η Lehman ξεκίνησε να παρουσιάζει προβλήματα ρευστότητας, ειδικά ύστερα από την κατάρρευση του μεγάλου αντιπάλου, της Bear Stearns. Το κλίμα επιδεινώθηκε με την ανακοίνωση ζημιών το τρίτο τρίμηνο του 2008 ύστερα και από τη διαγραφή 5,6 δισεκατομμυρίων δολαρίων προβληματικών περιουσιακών στοιχείων. (Corporate Finance Institute (CFI)). Παρότι, έγιναν κάποιες προσπάθειες διάσωσης μέσω εξαγοράς, αυτές δεν ευδοκίμησαν και τελικά η επιχείρηση στο τέλος του 2008 οδηγήθηκε στην πτώχευση. Η κατάληξη αυτή επέφερε ένα μεγάλο κύμα κραδασμών στην παγκόσμια οικονομία το οποίο οδήγησε στην περίφημη οικονομική κρίση του 2008. (Corporate Finance Institute (CFI))

Για την εμπλοκή της στην υπόθεση, η ελεγκτική εταιρία Ernst & Young πλήρωσε το ποσό των 10 εκατομμυρίων δολαρίων για συμβιβασμό ύστερα από την ποινική δίωξη της.¹³ (Freifeld K., 2015)

7. Toshiba

Η Toshiba Corporation πρωτοεμφανίζεται στην Ιαπωνία στο 1875. Στη δεκαετία του 1950, η εταιρία αναπτύσσεται σημαντικά και ξεκινά την παγκόσμια πορεία της. Από το 2020, ο όμιλος λειτουργεί επιχειρηματικές μονάδες σε παγκόσμια κλίμακα σε μια ποικιλία διαφορετικών βιομηχανιών, συμπεριλαμβανομένων ημιαγωγών, προσωπικών ηλεκτρονικών, υποδομών, οικιακών συσκευών και ιατρικού εξοπλισμού. Η Toshiba ανέφερε καθαρές παγκόσμιες πωλήσεις άνω των 3,38 τρισεκατομμυρίων γιεν Ιαπωνίας ή 31 δισεκατομμυρίων δολαρίων για το οικονομικό έτος 2020 και έχει συνολικά 125.648 ανθρώπους υπαλλήλους.

Στις 21 Ιουλίου 2015, ο Διευθύνων Σύμβουλος της Toshiba Hisao Tanaka υπέβαλλε την παραίτησή του αποκαλύπτοντας την ύπαρξη ενός σκανδάλου διαχείρισης των κερδών με συνέπεια την αύξηση τους κατά 1,2 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Μία μέρα πριν είχε δημοσιευθεί έκθεση από ανεξάρτητη ερευνητική ομάδα που καταλόγιζε στην εταιρία την υιοθέτηση ακατάλληλων λογιστικών πρακτικών για την περίοδο επτά ετών. Στο σκάνδαλο είχαν ανάμιξη, εκτός του Tanaka, και άλλοι δύο διευθύνοντες σύμβουλοι. Από την έκθεση προέκυψε ότι οι CEO δεν απαίτησαν ευθέως την εφαρμογή αυτών των μεθόδων αλλά συνέβαλλαν στην εξάσκηση τους ασκώντας αφόρητη πίεση στους υφιστάμενους να διαμορφώσουν τις οικονομικές καταστάσεις ώστε να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες.

Από την έρευνα προέκυψε με στοιχεία η χρήση πρακτικών διαστρέβλωσης των λογιστικών μεγεθών και διόγκωσης των κερδών σε πολλές μονάδες του ομίλου από το 2008 μέχρι και το

---

¹³ <https://www.reuters.com/article/us-ernst-lehman-bros-idUSKBNON61SM20150415>

2015. Τεχνικές όπως η αναγνώριση μελλοντικών κερδών στην τρέχουσα χρήση ή αναβολή καταχώρησης ζημιών και άλλων δαπανών συνέβαλλαν στην παρουσίαση αυξημένων κερδών από την εταιρία. Οι ερευνητές εξηγούν πώς η εταιρική ηγεσία της Toshiba παρείχε στους ηγέτες των επιχειρήσεων έναν σκληρό στόχο κέρδους που ονομαζόταν Πρόκληση(Challenge). Σε πολλές περιπτώσεις, είχε καταστεί σαφές ότι η αποτυχία δεν θα ήταν αποδεκτή με συνέπεια οι υπεύθυνοι των διαφόρων μονάδων να οδηγηθούν στη εφαρμογή αυτών των μεθόδων.

Η κουλτούρα της Toshiba η οποία εμπεριείχε την έννοια της υπακοής, η αδύναμη εταιρική διακυβέρνηση καθώς και το ανεπαρκές σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελούν βασικούς λόγους που οδήγησαν σε αυτό το σκάνδαλο.¹⁴ (Carpenter W.J., 2021)

Μετά το σκάνδαλο, η Toshiba Corp αφαιρέθηκε από έναν χρηματιστηριακό δείκτη που δείχνει τις καλύτερες εταιρείες της Ιαπωνίας. Πρόκειται για τη δεύτερη αναδιοργάνωση του δείκτη, που επιλέγει τις καλύτερες εταιρείες ως προς τα λειτουργικά έσοδα, την απόδοση ιδίων κεφαλαίων και την κεφαλαιοποίηση της αγοράς. Τον Σεπτέμβριο του 2015, οι μετοχές της Toshiba κατρακύλησαν στις χαμηλότερες τιμές των τελευταίων δυόμισι ετών. Η επιχείρηση στο τρίτο τρίμηνο του 2015 παρουσίασε ζημιές ύψους 12,3 δισεκατομμυρίων γιεν (ή 102 εκατομμύρια δολάρια). Οι επιδόσεις σε πωλήσεις τηλεοράσεων, υπολογιστών καθώς και άλλων οικιακών συσκευών κινούνταν σε χαμηλά επίπεδα.¹⁵ (Wikipedia)

Υπεύθυνοι εξωτερικοί ελεγκτές υπήρξαν μέλη της εταιρίας Ernst & Young.

8. Luckin Coffee

Η Luckin Coffee ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 2017 και άνοιξε τα πρώτα της καταστήματα στο Πεκίνο και τη Σαγκάη μέχρι τον Ιανουάριο του 2018. Τον Ιούλιο του 2018, η εταιρεία ανακοίνωσε την ολοκλήρωση ενός γύρου χρηματοδότησης 200 εκατομμυρίων δολαρίων Series A, με την υποστήριξη των Centurium Capital, Joy Capital και GIC.

Από τον Οκτώβριο του 2018, η Luckin Coffee άνοιξε 1.300 καταστήματα, ξεπερνώντας την Costa Coffee και έγινε η δεύτερη μεγαλύτερη μάρκα καφέ στην Κίνα. Η Luckin Coffee υπέγραψε επίσης συμφωνία στρατηγικής συνεργασίας με την Tencent. Μεγάλο μέρος της επέκτασης της Luckin οφείλεται σε μια επιθετική στρατηγική μάρκετινγκ, σύμφωνα με την οποία η εταιρεία δαπανά τρεις φορές τα έσοδά της για να τροφοδοτήσει την ανάπτυξή της. Τον Ιανουάριο του 2019, η εταιρεία ανακοίνωσε σχέδια για άνοιγμα 2.500 νέων

---

¹⁴ <https://www.investopedia.com/articles/investing/081315/toshibas-accounting-scandal-how-it-happened.asp>

¹⁵ <https://en.wikipedia.org/wiki/Toshiba>

καταστημάτων, ξεπερνώντας τα Starbucks για να γίνει η μεγαλύτερη μάρκα καφέ στην Κίνα. Η μετοχή της Luckin διαπραγματευόταν στα 17 δολάρια στο δείκτη Nasdaq, του Χρηματιστηρίου των Η.Π.Α.

Στις αρχές Ιανουαρίου 2020, η εταιρεία συγκέντρωσε περισσότερα κεφάλαια, συνολικού ύψους 821 εκατομμυρίων δολαρίων, μέσω έκδοσης δικαιωμάτων και πώλησης μετατρέψιμων ομολόγων, καθώς επιδίωκε να επεκταθεί στην αγορά μηχανημάτων αυτόματης πώλησης ροφημάτων και σνακ. Εξέδωσε επίσης ένα ξεχωριστό πενταετές μετατρέψιμο ομόλογο 400 εκατομμυρίων δολαρίων.

Στις 2 Απριλίου 2020, η εταιρεία ανακοίνωσε ότι μια εσωτερική έρευνα διαπίστωσε ότι ο διευθύνων σύμβουλός της, Jian Liu, χειραγώγησε και αύξησε τις πωλήσεις της εταιρείας το 2019 σε «περίπου 2,2 δισεκατομμύρια γιουάν» (310 εκατομμύρια δολάρια) με τη μέθοδο της αύξησης της τιμής των πωλούμενων προϊόντων ενώ αυτές στην πραγματικότητα ήταν αρκετά χαμηλές προκειμένου να υπερκεράσουν τον ανταγωνισμό. Την επόμενη μέρα, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς της Κίνας εκκίνησε έρευνα για απάτη εκ μέρους της εταιρείας. Στις 8 Απριλίου, το χρηματιστήριο των ΗΠΑ σταμάτησε να διαπραγματεύεται όλες τις μετοχές της Luckin λόγω έρευνας για απάτη. Στα μέσα Απριλίου 2020, η αμερικανική επενδυτική τράπεζα Goldman Sachs ανακοίνωσε ότι θα κατάσχει και θα πουλήσει τις μετοχές της Luckin από τον πρόεδρο της εταιρείας Lu Zhengyao μετά την αθέτηση δανείου 518 εκατομμυρίων δολαρίων. Το ομόλογο 400 εκατομμυρίων δολαρίων που εκδόθηκε λίγο πριν από την δημοσίευση της ανώνυμης έκθεσης του Muddy, η οποία κατέδειξε και την κατάσταση της εταιρείας, κατέρρευσε επίσης στις 24 Απριλίου 2020, με τα ομόλογα σε δολάρια να πωλούνται για μόλις 10 σεντς.

Το 2020, η εταιρεία εισήλθε σε κατάσταση εκκαθάρισης, της επιβλήθηκε πρόστιμο από τη Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς της Κίνας για παραποίηση στοιχείων ενώ το Δεκέμβριο του 2020 πλήρωσε 180 εκατομμύρια δολάρια σε διακανονισμό της Αμερικάνικης Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς ύστερα από κατηγορίες για ανακριβείς καταγραφή εσόδων και εξόδων, παραποίηση του ρυθμού ανάπτυξης της και απόκρυψη των ζημιών της. Το Φεβρουάριο του 2021, η επιχείρηση οδηγήθηκε στην πτώχευση, αφού ήδη είχε παραδεχθεί ότι το 25% του κύκλου εργασιών ήταν ανύπαρκτο. Στη συνέχεια καταβλήθηκαν προσπάθειες αναδιάρθρωσης της.¹⁶ (Wikipedia)

Σημειώνεται, ότι η υπεύθυνη ελεγκτική εταιρία στην συγκεκριμένη περίπτωση ήταν η Ernst & Young.

---

¹⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Luckin_Coffee

6.3 Συμπεράσματα από τη μελέτη των περιπτώσεων

Από τη μελέτη των δώδεκα περιπτώσεων σημαντικών σκανδάλων ανά τον κόσμο, μπορούμε να καταλήξουμε στα παρακάτω συμπεράσματα :

- Οι επιχειρήσεις χρησιμοποίησαν μεθόδους δημιουργικής λογιστικής και λογιστικής απάτης προκειμένου να αλλοιώσουν τα πραγματικά τους αποτελέσματα , επιφέροντας σημαντικές επιπτώσεις στο επενδυτικό κοινό και σε κάποιες περιπτώσεις και στην παγκόσμια οικονομία. Επισημαίνουμε ότι αυτό συνάδει και με την έρευνα που αναλύσαμε στο κεφάλαιο 4. Η απάτη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων λαμβάνει χώρα με μικρότερη συχνότητα αλλά επιφέρει μεγαλύτερες οικονομικές ζημιές και ως εκ τούτου επηρεάζει το δημόσιο συμφέρον.
- Οι μεγαλύτερες απάτες έλαβαν χώρα με την έγκριση κάποιων, τουλάχιστον, μελών της διοικητικής ομάδας. Τάση, που σύμφωνα με την έρευνα για την απάτη, είναι ανοδική την τελευταία δεκαετία.
- Τα κίνητρα για την απάτη μπορεί να ποικίλουν αλλά έχουν ως βάση πάντα το χρήμα και τη φιλοδοξία.
- Σε πέντε περιπτώσεις από τις δώδεκα που μελετήσαμε, αποδείχθηκε συνέργεια της συνεργαζόμενης ελεγκτικής εταιρίας. Στις τρεις από τις περιπτώσεις δεν θεμελιώθηκε η συνεργασία ενώ γίνονταν διάφορες εικασίες. Στις ελληνικές περιπτώσεις δεν βρέθηκαν αναφορές για το ρόλο των ελεγκτικών εταιριών. Δεδομένου ότι η έρευνα που εξετάσαμε κατέδειξε τον εξωτερικό έλεγχο ως το δημοφιλέστερο τρόπο ανίχνευσης και αποτροπής της απάτης εκ μέρους των εταιριών, κατανοούμε ότι η προστασία από τη διενέργεια μιας απάτης μπορεί να είναι προβληματική.
- Τα σκάνδαλα κοινοποιήθηκαν με διάφορους τρόπους. Παρατηρούμε όμως τη μικρή συμμετοχή των θεσμικών οργάνων και του εσωτερικού ελέγχου την αποκάλυψη τους. Τυχαία συμβάντα, ψίθυροι ανώνυμοι και μη, καθώς και αλλαγή προσωπικού σε στρατηγικές θέσεις φαίνεται να παίζουν καταλυτικό ρόλο στον εντοπισμό τους.

Εν κατακλείδι, προκύπτει ότι το ελαστικό ρυθμιστικό πλαίσιο, η έλλειψη επαγγελματικής δεοντολογίας από τους επιφορτισμένους με το ελεγκτικό έργο, το χαμηλό επίπεδο εσωτερικού ελέγχου και η ερμηνεία των κανόνων των λογιστικών προτύπων αποτελούν τους βασικότερους λόγους υιοθέτησης πρακτικών εξαπάτησης των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων.

6.4 Τρόποι αντιμετώπισης της χειραγώγησης των οικονομικών καταστάσεων

Παρότι πολλά οικονομικά σκάνδαλα έχουν λάβει χώρα κατά τη διάρκεια της ιστορίας, η κατάρρευση της Enron αποτέλεσε αφετηρία για πολλές νομοθετικές ρυθμίσεις. Ο κυριότερος λόγος είναι ότι η αυτή η πτώση έλαβε χώρα κυριολεκτικά μπροστά στα μάτια όλου του κόσμου, συμπεριλαμβανομένου των ρυθμιστικών αρχών των Η.Π.Α. που είτε δεν ήξεραν είτε αγνόησαν τα σημάδια.

Ένας από τους διασημότερους νόμους για την αποτροπή τέτοιων υποθέσεων είναι ο νόμος Sarbanes-Oxley (S.O.X) που ψηφίστηκε το 2002 από το Κογκρέσο των Η.Π.Α.

Με αυτό το νόμο, δημιουργήθηκε το Εποπτικό Συμβούλιο των Εταιριών Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (Public Company Accounting Oversight Board –PCAOB), ο ρόλος του οποίου είναι η επίβλεψη των ελεγκτικών εταιριών που αναλαμβάνουν ελέγχους εισηγμένων στο χρηματιστήριο επιχειρήσεων, σε μια προσπάθεια προστασίας του δημόσιου συμφέροντος. Κύριο έργο του Συμβουλίου είναι η καταγραφή αυτών των ελεγκτικών εταιριών, η επιθεώρηση τους, η καθιέρωση των κατάλληλων ελεγκτικών προτύπων και ο αυστηρός έλεγχος τους. Εξαιτίας της εμπλοκής των υπεύθυνων ελεγκτών στις υποθέσεις απάτης και χειραγώγησης κερδών κρίθηκε απαραίτητη η ρύθμιση αυτή της ομάδας επαγγελματιών.

Περαιτέρω, ο SOX εισάγει τις παρακάτω υποχρεώσεις για επιχειρήσεις και ελεγκτές:

- Οι ελεγκτές είναι υποχρεωμένοι να αναφέρουν όλες τις λογιστικές μεθόδους που έχει υιοθετήσει η επιχείρηση στην Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης (Audit Committee)
- Ο υπεύθυνος ελεγκτής δεν μπορεί να παραμείνει στη θέση του ελεγκτή μιας επιχείρησης πάνω από πέντε χρόνια και ορίζεται υποχρεωτική περίοδος παύσης πέντε ετών.
- Απαγορεύει στις εισηγμένες ελεγκτικές εταιρίες να προσφέρουν άλλες υπηρεσίες, πέρα των ελεγκτικών.
- Υποχρεώνει τις εισηγμένες επιχειρήσεις να συστήσουν Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης (Audit Committee). Μία ανεξάρτητη επιτροπή αποτελούμενη από μέλη μη συνδεδεμένα με την επιχείρηση ή θυγατρικές της με σκοπό τη ρύθμιση θεμάτων εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου.
- Οι Διευθύνοντες Σύμβουλοι και οι Οικονομικοί Διευθυντές αναλαμβάνουν την ευθύνη της ορθότητας των δημοσιευόμενων οικονομικών καταστάσεων.
- Απαγορεύεται η λήψη δανείων των διοικητικών μελών από την επιχείρηση

- Καθίσταται υποχρεωτική η εφαρμογή διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου σε κάθε εισηγμένη επιχειρηματική οντότητα και επιβάλλεται στον εξωτερικό ελεγκτή ο έλεγχος αυτού του συστήματος.

- Οι εισηγμένες επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να ενημερώνει το επενδυτικό κοινό για όλες τις μεταβολές στην οικονομική κατάσταση και λειτουργίας της.

- Εξασφαλίζει την προστασία των πληροφοριοδοτών για την παροχή πληροφοριών ύποπτων δράσεων σε οποιαδήποτε εποπτική αρχή.

- Καθιερώνεται ότι κάθε αλλοίωση, απόκρυψη ή καταστροφή αποδεικτικών στοιχείων αποτελεί εγκληματική πράξη. (Sullivan Christin, 2006)¹⁷

Στο Ηνωμένο Βασίλειο εισήχθη ο νόμος για την απάτη (Fraud Act) το 2006. Σύμφωνα με αυτόν, καθιερώθηκε η απάτη ως εγκληματική ενέργεια με ποινικές συνέπειες. Ως απάτη ορίστηκε η κάθε δόλια ενέργεια με σκοπό το ίδιο κέρδος ή για το κέρδος άλλων, την πρόκληση ή την έκθεση σε κίνδυνο απώλειας. Σε αυτές τις ενέργειες περιλαμβάνονται και οι δόλιες ενέργειες κατά την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Ο νόμος για την απάτη εφαρμόζεται τόσο σε επιχειρήσεις όσο και σε μεμονωμένα άτομα και έχει ένα ευρύ φάσμα περιστατικών απάτης. (Chartered Institute of Management Accountants, 2009)

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις αποφάσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς 5/204- 14.11.2000 και το νόμο 3016/2002 για την Εταιρική Διακυβέρνηση, εταιρείες που είναι εισηγμένες στο Χ.Α.Α. ή που πρόκειται να εισαχθούν, είναι υποχρεωμένες να έχουν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου. Επίσης, ο νόμος 3156/25.06.2003, υποχρέωσε όλες τις εταιρείες-ΔΕΚΟ που δεν είναι εισηγμένες αλλά εποπτεύονται κατά 50% από το Ελληνικό Δημόσιο ή κατέχουν μέρος των μετοχών, να έχουν Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου, σύμφωνα με τα πρότυπα του SOX και την ερμηνευτική εγκύκλιο 4719/07.02.2005 του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. (Ελληνικό Συμβούλιο Εταιρικής Διακυβέρνησης, 2021).

Για την εφαρμογή των νόμων βέβαια απαιτείται και η ύπαρξη ισχυρής βούλησης από τους εμπλεκόμενους, η καλλιέργεια ανάλογης κουλτούρας, κατάλληλη εκπαίδευση και η διάθεση των απαραίτητων πόρων από το κράτος και από τις επιχειρηματικές οντότητες.

Επί πλέον η προσαρμογή των λογιστικών προτύπων είναι απαραίτητη ώστε τα περιθώρια στρέβλωσης, διαφορετικών ερμηνειών ή εκτιμήσεων να εξαλειφθούν και με αυτό τον τρόπο

---

¹⁷ <https://www.cga.ct.gov/2006/rpt/2006-r-0122.htm>

να διασφαλιστεί η ορθότερη απεικόνιση της πραγματικής κατάστασης κάθε επιχείρησης στις χρηματοοικονομικές της αναφορές.

Αποφασιστική σημασία διαδραματίζει και η εποπτεία των ελεγκτικών εταιριών ώστε να διασφαλίζεται η απαρέγκλιτη τήρηση των ελεγκτικών προτύπων και του κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας.

Τέλος ο ίδιος ο επιχειρηματικός οργανισμός μπορεί και πρέπει να λάβει μέτρα πρόληψης και ανίχνευσης τέτοιων περιστατικών ανάλογα με το μέγεθος του. Όπως αναλυτικά έχει αναφερθεί στο κεφάλαιο 3, η υιοθέτηση ενός συνολικού σχεδίου αντιμετώπισης της απάτης μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στον περιορισμό αυτών των περιστατικών. Η δημιουργία μιας αντίληψης διαφάνειας και αλληλεπίδρασης σε συνδυασμό με ενέργειες περιορισμού των ευκαιριών για διάπραξη απάτης μέσω και της εκμετάλλευσης των ραγδαίων εξελίξεων της τεχνολογίας, αποτελούν τη βάση για την πρόληψη δόλιων ενεργειών στο εσωτερικό μιας επιχείρησης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων έχει ως στόχο την παροχή πληροφοριών σε σχέση με την οικονομική κατάσταση, τα κέρδη καθώς και τυχόν αλλαγές στη λειτουργία μιας επιχείρησης βάσει των οποίων ένα ευρύ φάσμα χρηστών λαμβάνει οικονομικές και επενδυτικές αποφάσεις. Η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να βασίζεται στις βασικές αρχές των λογιστικών προτύπων ώστε να εξασφαλίζεται η παρουσίαση μιας ακριβοδίκαιης εικόνας της επιχειρηματικής οντότητας. Ο εσωτερικός και ο εξωτερικός έλεγχος είναι επιφορτισμένοι με το έργο του ελέγχου της ορθότητας τους και του εντοπισμού τυχόν παραποιήσεων.

Ανησυχίες και επικρίσεις έχουν εκφραστεί τα τελευταία χρόνια καθώς το χάσμα μεταξύ των αναγκών πληροφόρησης επενδυτών και πιστωτών και των πληροφοριών που παρέχονται από τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις έχει αυξηθεί. Αυτό το κενό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της ποιότητας των χρηματοοικονομικών αναφορών και την αποσύνδεση μεταξύ των παρεχόμενων πληροφοριών και των αναγκών πληροφόρησης των συμμετεχόντων στην κεφαλαιαγορά. Αυτά τα ζητήματα στα υπάρχοντα συστήματα χρηματοοικονομικής αναφοράς μπορούν να παρέχουν κίνητρα και ευκαιρίες για απάτη.

Η απάτη μπορεί να έχει διάφορες εκφάνσεις και να προκύπτει από ποικίλες σχέσεις μεταξύ δραστών και θυμάτων. Σύμφωνα με το διεθνές ελεγκτικό πρότυπο 240, ο παράγοντας διάκρισης μεταξύ απάτης και λάθους είναι εάν η υποκείμενη ενέργεια που οδηγεί σε ανακρίβεια των οικονομικών καταστάσεων είναι εσκεμμένη ή ακούσια. Για τους σκοπούς των Γενικά Αποδεκτών Ελεγκτικών Προτύπων (GAAS), η απάτη ορίζεται ως η εσκεμμένη ενέργεια που λαμβάνει χώρα από ένα ή περισσότερα άτομα της διοίκησης, των υπαλλήλων ή τρίτων μερών, κάνοντας χρήση μεθόδων εξαπάτησης, με αποτέλεσμα τη δημιουργία και παρουσίαση ανακριβών χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Το τρίγωνο της απάτης προσδιορίζει τους τρεις παράγοντες που απαιτούνται προκειμένου να συμβεί μία απάτη: πίεση, ευκαιρίες και εκλογίκευση. Τα τρία αυτά στοιχεία υπάρχουν συνήθως πίσω από ένα περιστατικό λογιστικής απάτης ή φοροδιαφυγής. Τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της πανδημίας, οι παράγοντες που τα απαρτίζουν έχουν αυξηθεί. Οι τρόποι διάπραξης της λογιστικής απάτης είναι άπειροι και σταματούν μόνο εκεί σταματά η ανθρώπινη φαντασία.

Μια αποτελεσματική στρατηγική κατά της απάτης έχει τέσσερα κύρια στοιχεία: πρόληψη, ανίχνευση, αποτροπή, αντιμετώπιση. Τα διάφορα στοιχεία μιας αποτελεσματικής στρατηγικής

για την καταπολέμηση της απάτης είναι όλα στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους και το καθένα παίζει σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της απάτης. Η πρόληψη και η αποτροπή της απάτης συνίσταται στη δημιουργία μιας κουλτούρας ειλικρίνειας, διαφάνειας και βοήθειας μέσα στον οργανισμό. Επί πλέον η εξάλειψη των ευκαιριών για διάπραξη απάτης και η δημιουργία προσδοκιών ότι η απάτη θα τιμωρηθεί αποτελούν το δεύτερο συστατικό του σχεδίου πρόληψης και αποτροπής της απάτης.

Η ανίχνευση της απάτης απαιτεί οι διευθυντές, ελεγκτές, εργαζόμενοι και οι αναλυτές να αναγνωρίσουν τα προειδοποιητικά συμπτώματα και να διερευνήσουν την πραγματική προέλευση τους. Η συνδρομή των πληροφοριοδοτών σε αυτό το στάδιο έχει αποδειχθεί καταλυτική. Το σχέδιο αντιμετώπισης της απάτης θα πρέπει να υπογραμμίζει τη δέσμευση του οργανισμού σε νομικά, ηθικά και δεοντολογικά πρότυπα σε όλες τις δραστηριότητές του και την προσέγγισή του για την αντιμετώπιση όσων δεν πληρούν αυτά τα πρότυπα. Είναι σημαντικό όλοι όσοι εργάζονται στον οργανισμό να γνωρίζουν τον κίνδυνο απάτης και άλλων παράνομων πράξεων, όπως ανεντιμότητα ή ζημιά σε περιουσία.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της 12^{ης} έρευνας που πραγματοποίησε η Ένωση Πιστοποιημένων Ερευνητών Απάτης (The Association of Certified Fraud Examiners – ACFE), η οποία τιτλοφορείται << Occupational Fraud 2022 : A report to the nations >> , η λογιστική απάτη εμφανίζεται σε μικρότερα ποσοστά σε σχέση με άλλα είδη αλλά η οικονομική ζημιά που προξενεί είναι σημαντικά μεγαλύτερη. Ο συνηθέστερος τρόπος αποκάλυψης μιας απάτης είναι η παροχή πληροφοριών. Τα συχνότερα μέτρα που λαμβάνουν οι επιχειρήσεις για την πρόληψη και ανίχνευση της απάτης είναι ο εξωτερικός έλεγχος, η υιοθέτηση ενός Κώδικα Δεοντολογίας, ο εσωτερικός έλεγχος καθώς και ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων από τη διοίκηση.

Η έννοια της δημιουργικής λογιστικής χρησιμοποιείται συνήθως για την περιγραφή της διαδικασίας μέσω της οποίας οι επαγγελματίες λογιστές χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους για να χειραγωγήσουν τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Πολλά ονόματα και ορισμοί έχουν χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργική λογιστική ανάλογα με την οπτική και τη φιλοσοφία των συγγραφέων.

Τα κίνητρα για εφαρμογή πρακτικών δημιουργικής λογιστικής μπορεί να προκύπτουν μέσα από τους στόχους του ίδιου του οργανισμού, από το εξωτερικό περιβάλλον (επενδυτές, τράπεζες), από την ανάγκη για εξομάλυνση των κερδών ή την απόφαση για φοροδιαφυγή. Οι ευκαιρίες για δημιουργική λογιστική εντοπίζονται σε έξι βασικούς τομείς: ρυθμιστική ευελιξία, έλλειψη ρυθμιστικού πλαισίου, περιθώριο για εκτιμήσεις της διοίκησης για το μέλλον, ο

χρόνος επιμέτρησης ορισμένων συναλλαγών, η χρήση εικονικών συναλλαγών και τέλος η ανακατάταξη και παρουσίαση των οικονομικών αριθμών.

Υπάρχουν δύο βασικές πρακτικές δημιουργικής λογιστικής. Η μία ονομάζεται << window dressing>> ή ωραιοποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Αποτελεί μια τεχνική χαμηλών απαιτήσεων η οποία δεν προϋποθέτει υψηλή γνωστική κατάρτιση και στοχεύει στη βελτίωση της θέσης της εταιρίας, ειδικά της κερδοφορίας της. Η δεύτερη τεχνική αφορά τη χρηματοδότηση εκτός κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης (off-balance sheet financing), προϋποθέτει σημαντικό επίπεδο γνώσεων και εξειδίκευσης και είναι σπάνια ανιχνεύσιμη στην πράξη. Κάτω από την ομπρέλα αυτών των πρακτικών, έχουν εντοπιστεί από τη βιβλιογραφία 12 τεχνικές για τη χειραγώγηση των κερδών.

Η βασική διαφορά μεταξύ δημιουργικής λογιστικής και λογιστικής απάτης είναι ότι η απάτη δεν συμμορφώνεται με το γράμμα του νόμου ενώ η δημιουργική λογιστική το λαμβάνει υπόψη. Η απάτη γίνεται κακόπιστα, ενώ η δημιουργική λογιστική μπορεί να εφαρμοστεί είτε με καλή πίστη είτε με κακή. Η υλοποίηση της δημιουργικής λογιστικής γίνεται μέσω διαφόρων τεχνικών. Υπό αυτή την έννοια, ο επαγγελματίας λογιστής έχει την ελευθερία να επιλέξει την τεχνική που προτιμά, ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό, μη παραβιάζοντας το γράμμα του νόμου, αλλά μόνο το πνεύμα του.

Η φύση της δημιουργικής λογιστικής έχει αποτελέσει σημαντικό μέρος του διαλόγου της ακαδημαϊκής κοινότητας και αποτελεί σημείο διχασμού. Παρότι, όμως από πολλούς θεωρείται προβληματική η χρήση της, εξακολουθεί να είναι ελκυστική στον επιχειρηματικό κόσμο για εμφανείς λόγους. Καταρτισμένα στη λογιστική στελέχη μπορούν να χειρίζονται προς όφελος της επιχείρησης τους σημαντικούς αριθμοδείκτες, να διογκώνουν τα κέρδη μειώνοντας τις ζημιές και έτσι να αποκτούν πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης που σε άλλες περιπτώσεις θα ήταν αδύνατο, να βελτιώνουν την απόδοση της εταιρίας και κατά συνέπεια τις αμοιβές οι οποίες είναι συνδεδεμένες με αυτή, να συγκαλύπτουν χρηματοοικονομικούς κινδύνους ή να διαφεύγουν του ελέγχου των μετόχων.

Από τη μελέτη δώδεκα επιλεγμένων περιπτώσεων σημαντικών σκανδάλων ανά τον κόσμο προέκυψε ότι το ελαστικό ρυθμιστικό πλαίσιο, η έλλειψη επαγγελματικής δεοντολογίας από τους επιφορτισμένους με το ελεγκτικό έργο, το χαμηλό επίπεδο εσωτερικού ελέγχου και η ερμηνεία των κανόνων των λογιστικών προτύπων αποτελούν τους βασικότερους ευκαιρίες υιοθέτησης πρακτικών εξαπάτησης των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων. Οι επιπτώσεις όμως αυτών των περιπτώσεων χρηματοοικονομικής απάτης ήταν σημαντικές για

το επενδυτικό κοινό και τους εργαζόμενους. Υπήρχαν, βέβαια, και περιπτώσεις που επέφεραν παγκόσμια οικονομική κρίση.

Εν κατακλείδι, σε κάθε επιχείρηση φαίνεται ότι πάντα θα υπάρχουν κάποια περιθώρια για απάτη ή κίνητρα για χειραγώγηση των κερδών. Το μείζον ζήτημα είναι η ανάληψη των κατάλληλων ενεργειών από όλες τις πλευρές, πολιτεία, ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές και επιχειρηματικές οντότητες, για την προστασία ,όλων των εμπλεκομένων μερών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Γεωργόπουλος, Α. Ν. (2014). *Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.

Δημητράς Α. , Βρέντζου Ε. (2015). *Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα*. Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα (www.kallipos.gr) , ΣΕΑΒ.

Ζωϊτσάς Άγγελος. (2017). *Σύγχρονη Ελεγκτική και Ελεγκτικός Κίνδυνος*. Αθήνα: Εκδόσεις Σοφία Α.Ε.

Καζαντζής Χρήστος Ι. . (2006). *Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων*. Αθήνα: Business Plus Α.Ε.

Μπαραλέξης Σπ. (2001). *Η επινοητική λογιστική στην Ελλάδα*. Μονογραφία.

Παπαγεωργίου, Β. (2008). *Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων*. Αθήνα: <https://docplayer.gr/551197-Hrimatooikonomiki-analysi-logistikon-katastaseon.html>.

Παπαστάθης Παντελής. (2015, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 15). Ο Εσωτερικός Έλεγχος στη σύγχρονη επιχείρηση. *Νομική Βιβλιοθήκη* .

Ρεπούσης Σπυρίδων Δ. (2010). *Χρηματοοικονομική Απάτη & Διαφθορά*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.

Φίλιος Βασίλειος Φ. (2003). *Δημιουργική Λογιστική*. Αθήνα: Σύγχρονη Εκδοτική.

Needles B., Powers M., Crosson S. (2016). *Εισαγωγή στη Λογιστική*. Π.Χ. Πασχαλίδης, Broken Hill.

Ξένη Βιβλιογραφία

Albrecht W. Steve, Albrecht Chad C., Albrecht Conan C., Zimbelman Mark F. (2012). *Fraud Examination, 4th Edition*. Mason, Ohio: South Western Cengage Learning.

Griffiths Ian. (1986). *Creative Accounting* . London: Sidgwick & Jackson.

Jameson, M. (1988). *Practical Guide to Creative Accounting*. Λονδίνο: Kogan Page.

Jones M.J. (2011). *Creative accounting, fraud and international accounting* . Λονδίνο: John Wiley & Sons.

McMillan J. Edward . (2006). *Policies and Procedures to Prevent Fraud and Embezzlement : Guidance, Internal Controls and Investigation*. USA: John Wiley & Sons Inc.

Mulford C.,Comiskey E. (2002). *The Financial Numbers Game:Detecting Creative Accounting Practices*. Νέα Υόρκη: JOHN WILEY & SONS, INC.

Naser, K. (1993). *Creative Financial Accounting: Its Nature and Use*. Hemel Hempstead: Prentice Hall.

Near J, Miceli M. (1988). *The internal auditor's ultimate Responsibility : The Reporting of Sensitive Issues*. Altamonte Springs, FL : Institute of Internal Auditors.

Porter B., Simon J., Hatherly D. (2014). *Principles of External Auditing*. Χομποκεν: Wiley, 4η Έκδοση.

Rezaee Zabihollah. (2002). *Financial Statements Fraud : Prevention and Detection*. John Wiley & Sons Inc.

Schilit H. (2002). *Financial Shenanigans : How to detect accounting gimmicks & fraud in financial reporting*. Νέα Υόρκη: McGraw - Hill.

Smith T. (1992). *Accounting for Growth*. Λονδίνο: Century Business.

Έντυπη και Ηλεκτρονική Αρθρογραφία

Anandarajan, A.,Kleinman G. , and Palmon D.,(2000). “Investors’ Expectations and the Corporate Information Disclosure Gap: A Perspective”. *Research in Accounting Regulation* (Vol. 14): 246–260.

Federhen D, Hochgesand , Eberhardt ,Bläute . (2004). The Failure of Parmalat. Ανάκτηση
Απρίλιος 14, 2022, από <https://www.grin.com/document/26763>

Musfiqur R., Moniruzzaman M., Sharif J. (2013, Μάρτιος 29). Techniques, Motives and Controls
of Earnings Management. Ανάκτηση Απρίλιος 6, 2022, από
<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.1089.8208&rep=rep1&type=pdf>

Albrecht C.C., Albrecht W.S. , Dunn J.G. (2001). Can Auditors Detect Fraud: A Review of the
Research Evidence. Journal of Forensic Accounting , σσ. Vol II , 1-12.

Albrecht Steve W.,Sack Robert J. (2000, Αύγουστος). Accounting Education : Charting the Course
through a Perilous Future. *Accounting Education Services, No 16* .

Amat O.,Blake J., Dowds J. (1999, Δεκέμβριος). *THE ETHICS OF CREATIVE ACCOUNTING*.
Ανάκτηση Απρίλιος 3, 2022, από <https://core.ac.uk/download/pdf/6475312.pdf>

Amat O. , Gowthorpe C. (2004, Απρίλιος). *Creative Accounting: Nature, Incidence and Ethical
Issues* . Ανάκτηση Απρίλιος 5, 2022, από UPF Working Paper No. 749, :
<https://ssrn.com/abstract=563364>

Arman D., Mayes C. (2021, Νοέμβριος 19). *Diving deeper into smaller frauds due to COVID-19*.
Ανάκτηση Απρίλιος 19, 2022, από
[https://www.journalofaccountancy.com/news/2021/nov/covid-19-fraud-triangle-
nonmanagement-employees.html](https://www.journalofaccountancy.com/news/2021/nov/covid-19-fraud-triangle-nonmanagement-employees.html)

Association of Certified Fraud Examiners , ACFE. (n.d.). *How to detect and prevent Financial
Statement Fraud : General Techniques for Financial Statement Analysis*. Ανάκτηση Μαρτίου 23,
2022, από [https://www.fraud-magazine.com/uploadedFiles/Shared_Content/Products/Self-
Study_CPE/How%20to%20Detect%20and%20Prevent%20Financial%20Statement%20Fraud%20
2017_Chapter%20Excerpt.pdf](https://www.fraud-magazine.com/uploadedFiles/Shared_Content/Products/Self-Study_CPE/How%20to%20Detect%20and%20Prevent%20Financial%20Statement%20Fraud%202017_Chapter%20Excerpt.pdf)

Association of International Certified Professional Accountants (AICPA). (2021). *AU- C Section
240*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 6, 2022, από www.us.aicpa.org:

<https://us.aicpa.org/content/dam/aicpa/research/standards/auditattest/downloadabledocuments/au-c-00240.pdf>

Chartered Institute of Management Accountants. (2009, Ιανουάριος). *Fraud Risk Management : A Guide to Good Practice*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 5, 2022, από www.cimaglobal.com:
https://www.cimaglobal.com/Documents/ImportedDocuments/cid_techguide_fraud_risk_management_feb09.pdf.pdf

Chartered Institute of Management Accountants. (2005). *CIMA Glossary*. Ανάκτηση Μάρτιος 17, 2022, από
http://dl.groovygecko.net/anon.groovy/clients/kaplan/DL/Demo_2016/Accounting_equation/Assets/CIMATerminology.html#V

Cohen, Jeffrey R, Ding et al. (2010). Corporate Fraud and Managers' Behavior : Evidence from the Press. *Journal of Business Ethics* , Vol 95, Supplement 1 , σσ. 271-315.

Cugova A., Cug J. (2020, Ιανουάριος). *Motivation for the use of creative accounting techniques in the conditions of the globalized business environment*. Ανάκτηση Απρίλιος 5, 2022, από
https://www.researchgate.net/publication/338504050_Motivation_for_the_use_of_creative_accounting_techniques_in_the_conditions_of_the_globalized_business_environment

Dooley D.V. . (2002). Financial Fraud : Accounting Theory and Practice . *Fordham Journal of Corporate & Financial Law* , Vol 8 (Symposium) , σσ. 53 - 88.

Hisham Noori Hussein, Nurkamariah Kasim, Vijayesvaran Arumugam. (2015, Οκτώβριος). *A Review of Creative Accounting Practices and Its Area, Technique and Ways of Prevention*. Ανάκτηση Απρίλιος 13, 2022, από International Journal of Science and Research (IJSR):
https://www.ijsr.net/get_abstract.php?paper_id=SUB158811

Kennedy A. Kristin. (2012). *An Analysis of Fraud : Causes, Prevention, and Notable Cases*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 23, 2022, από www.scholars.unh.edu:
<https://scholars.unh.edu/honors/100/>

Lederman Leandra. (2021, Ιούλιος 20). *The Fraud Triangle and Tax Evasion*. Ανάκτηση Απρίλιος 14, 2022, από Austaxpolicy: Tax and Transfer Policy Blog: <https://www.austaxpolicy.com/the-fraud-triangle-and-tax-evasion/>

Mangala D, Kumari P. (2015). Corporate fraud prevention and detection : Revisiting the literature. *Journal of Commerce and Accounting Research* . Ανάκτηση Απρίλιος 2, 2022, https://www.academia.edu/32559733/Corporate_Fraud_Prevention_and_Detection_Revisiting_the_Literature_pdf

Oyedokun G. E. . (2018, Οκτώβριος 16). *Any Justification for Creative Accounting: Where Are Fraud, Examiners?* Ανάκτηση Απρίλιος 2, 2022, από https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3272415

Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB). (2021). *Auditing Standards of the Public Company Accounting Oversight Board*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 6, 2022, από www.pcaobus.org: https://pcaob-assets.azureedge.net/pcaob-dev/docs/default-source/standards/auditing/documents/auditing_standards_audits_after_december_15_2020.pdf?sfvrsn=5862544e_4

Riley Wanda Lynn. (2014, Νοέμβριος 4). *Fraud : What's it all about?* Ανάκτηση Φεβρουάριος 24, 2022, από audit.berkeley.edu: <https://audit.berkeley.edu/sites/default/files/FraudWhatsItAllAbout.pdf>

Sullivan Christin. (2006, Φεβρουάριος 16). *CORPORATE ACCOUNTING SCANDALS*. Ανάκτηση Απρίλιος 12, 2022, από <https://www.cga.ct.gov/2006/rpt/2006-r-0122.htm>

Tiscini Riccardo , Di Donato Francesca. (2006, Ιούνιος). *The Relation between Accounting Frauds and Corporate Governance Systems: An Analysis of Recent Scandals* . Ανάκτηση Φεβρουάριος 23, 2022, από <https://papers.ssrn.com/>: <https://ssrn.com/abstract=1086624> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1086624>

Yucel E. (2013). Effectiveness of red flags in detecting fraudulent financial reporting: An application in Turkey. *Journal of Financial Crime* , σσ. 139-158. Ανάκτηση Απρίλιος 3, 2022, <https://www.journal.mufad.org/attachments/article/716/9.pdf>

Andrada-Ioana Sabau, Ioana Lavinia Safta, Gabriela Monica. (2020, Σεπτέμβριος). Manipulation of Financial Information through Creative Accounting: Case Study at Companies listed on the Romanian Stock Exchange. Ανάκτηση Απρίλιος 12, 2022, από https://www.researchgate.net/publication/346927731_Manipulation_of_Financial_Information_through_Creative_Accounting_Case_Study_at_Companies_listed_on_the_Romanian_Stock

Upton, Wayne S., Jr. (2001). "Financial Accounting Series, Special Report: Business and Financial Reporting, Challenges from the New Economy". *Financial Accounting Standards Board* (No. 219-A, April).

Σπάθης Χαράλαμπος. (2002, Σεπτέμβριος). Εμπειρική Διερεύνηση της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων. *Λογιστής*, Τεύχος 570 , σσ. 1286-1294. Ανάκτηση Μάρτιος 21, 2022, <https://users.auth.gr/~hspathis/Spathis-Log-Site.pdf>

Λοιπές Πηγές Διαδικτύου

1 Timothy 6:10-12, Bible. (n.d.). Ανάκτηση Απρίλιος 12, 2022, από <https://www.biblegateway.com/passage/?search=1%20Timothy%206%3A10-12&version=KJV>

A.C.F.E. (Association of Certified Fraud Examiners). (2022). What is fraud ? Ανάκτηση Φεβρουάριος 5, 2022, από [www.acfe.com: https://www.acfe.com/fraud-101.aspx#tools](https://www.acfe.com/fraud-101.aspx#tools)

A.C.F.E. (2022). Occupational Fraud 2022 : A Report to the Nations. Ανάκτηση Απρίλιος 5, 2022, από https://legacy.acfe.com/report-to-the-nations/2022/?_ga=2.193631789.1295852220.1649153635-453679566.1648033172

Carpenter W.J. (2021, Μάιος 27). *Toshiba's Accounting Scandal: How It Happened*. Ανάκτηση Απρίλιος 2015, 2022, από <https://www.investopedia.com/articles/investing/081315/toshibas-accounting-scandal-how-it-happened.asp>

Corporate Finance Institute (CFI). (n.d.). *Lehman Brothers – A Fall from Grace*. Ανάκτηση
Απρίλιος 12, 2022, από
<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/finance/lehman-brothers/>

Folli Follie. (2021, Φεβρουάριος). Ανάκτηση Απρίλιος 14, 2002, από
https://el.wikipedia.org/wiki/Folli_Follie

Freifeld K. (2015, Απρίλιος 15). *Ernst & Young settles with N.Y. for \$10 million over Lehman auditing*. Ανάκτηση Απρίλιος 16, 2022, από <https://www.reuters.com/article/us-ernst-lehman-bros-idUSKBN0N61SM20150415>

George B. (2021, Αύγουστος 11). *Fraudulent Accounting and the Downfall of WorldCom*.
Ανάκτηση Απρίλιος 14, 2022,
από https://www.sc.edu/about/offices_and_divisions/audit_and_advisory_services/about/news/2021/worldcom_scandal.php

IFRS - About us. (2022). Ανάκτηση Φεβρουάριος 12, 2022, από www.ifrs.org:
<https://www.ifrs.org/about-us/who-we-are/#about-us>

IFRS - History of IFRS. (2022). Ανάκτηση Φεβρουάριος 12, 2022, από www.ifrs.org:
<https://www.ifrs.org/about-us/who-we-are/#history>

Kagan J. (2021, Οκτώβριος 28). *Mortgage-Backed Security (MBS)*. Ανάκτηση Απρίλιος 16, 2022,
από <https://www.investopedia.com/terms/m/mbs.asp>

Quintessential Capital Management. (2018, Ιανουάριος 5). *The other Greek Parmalat : Folli Follie*. Ανάκτηση Απρίλιος 13, 2022, από
https://static.seekingalpha.com/uploads/sa_presentations/727/26727/original.pdf

Segal Troy. (2021, Νοέμβριος 26). *Enron Scandal: The Fall of a Wall Street Darling*. Ανάκτηση
Απρίλιος 14, 2022, από <https://www.investopedia.com/updates/enron-scandal-summary/>

The Institute of Internal Auditors. (2022). Ανάκτηση Φεβρουάριος 14, 2022, από
www.theiia.org: <https://www.theiia.org/en/about-us/about-internal-audit/>

Wikipedia. (n.d.). Luckin Coffee. Ανάκτηση Απρίλιος 12, 2022, από https://en.wikipedia.org/wiki/Luckin_Coffee

Wikipedia. (n.d.). Parmalat. Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2022, από <https://en.wikipedia.org/wiki/Parmalat>

Wikipedia. (n.d.). Toshiba. Ανάκτηση Απρίλιος 15, 2022, από <https://en.wikipedia.org/wiki/Toshiba>

Wikipedia. (n.d.). Waste Management (company). Ανάκτηση Απρίλιος 13, 2022, από [https://en.wikipedia.org/wiki/Waste_Management_\(company\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Waste_Management_(company))

Wikipedia. (n.d.). Xerox. Ανάκτηση Απρίλιος 13, 2022, από <https://en.wikipedia.org/wiki/Xerox>
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ. (2021, Ιουλίου 21). Ανάκτηση Απρίλιος 13, 2022, από
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΣΩΡΟΥΧΩΝ SEX FORM A.E.: https://vidarchives.gr/reports/2003_08_1837

Γκίτση Α. (2018, Σεπτέμβριος 26). Πόρισμα-κόλαφος της Alvarez & Marsal για τα στοιχεία-μαϊμού της Folli Follie. Ανάκτηση Απρίλιος 14, 2022, από <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3318308/porisma-kolafos-tis-alvarez-marsal-gia-ta-stoixeia-maimou-tis-folli-follie>

διαΝΕΟσις. (2016, Ιούνιος). Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα. Ανάκτηση Απρίλιος 10, 2022, από https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/03/Tax_Evasion_diaNEOsis_Upd_17_03_2017.pdf

Ελληνικό Συμβούλιο Εταιρικής Διακυβέρνησης. (2021). Τι είναι εταιρική διακυβέρνηση ;. Ανάκτηση Φεβρουάριος 14, 2022, από www.esed.org.gr: https://www.esed.org.gr/web/guest/corporate_governance

Ευρετήριο Οικονομικών Όρων. (2022). Ανάκτηση Απρίλιος 18, 2022, από <https://euretirio.com/forodiatfygi/>

Κτενάς Σπ. (2008, Νοέμβριος 24). Διπλό «έγκλημα» σε πέντε παραγωγικές μονάδες. Ανάκτηση Απρίλιος 19, 2022, από <https://www.tovima.gr/2008/11/24/finance/diplo-egklima-se-pente-paragwgikes-monades/>

Μαννέτας Γ. (2019, Ιούλιος 19). PwC: Τα λάθη και οι «φούσκες» στις οικονομικές καταστάσεις της Folli-Ti λέει για την απαίτηση των 43,9 εκατ. δολ. του Δ. Κουτσολιούτσου και την Dufry. Ανάκτηση Απρίλιος 14, 2022, από <https://www.mononews.gr/business/pwc-ta-lathi-ke-i-fouskes-stis-ikonomikes-katastasis-tis-folli-ti-lei-gia-tin-apetisi-ton-439-ekat-dol-tou-d-koutsolioutsou-ke-tin-dufry>

Ντόκας Α. (2005, Μάρτιος 27). Από την άνοδο στην πτώση της «Δυναμικής Ζωής». Ανάκτηση Απρίλιος 13, 2022, από <https://www.kathimerini.gr/economy/business/213041/apo-tin-anodo-stin-ptosi-tis-dynamikis-zois/>

Ντόκας Α. (2006, Νοέμβριος 23). Αποχαιρέτησε τη Σοφοκλέους η Sex Form. Ανάκτηση Απρίλιος 14, 2022, από <https://www.kathimerini.gr/economy/business/269507/apochairetise-ti-sofokleous-i-sex-form/>

Ντόκας Α. (2006, Σεπτέμβριος 14). Πρόστιμο 900.000 ευρώ στην Ipirotiki Software από την Επ. Κεφαλαιαγοράς. Ανάκτηση Απρίλιος 13, 2022, από <https://www.kathimerini.gr/economy/business/262333/prostimo-900-000-eyro-stin-ipirotiki-software-apo-tin-ep-kefalaiagoras/>

ΣΩΜΑ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ. (2022). ΣΟΕΛ. Ανάκτηση Φεβρουάριος 14, 2022, από <https://www.soel.gr/el/%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CF%80%CE%AC%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B5%CE%BB/%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AE#%CE%B8%CE%B5%CE%BC%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CF%8E%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B1%CF%>

Χρυσικόπουλος Ν. (2020, Σεπτέμβριος 10). Folli Follie: Από το report-κόλαφος του QCM, στην προφυλάκιση Κουτσολιούτσων. Ανάκτηση Απρίλιος 14, 2022, από <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3479541/folli-follie-apo-to-report-kolafos-tou-qcm-stin-profulakisi-koutsolioutson>